

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

VIEŠOJO VALDYMO FAKULTETAS

LYDERSTĖS IR STRATEGINIO VALDYMO INSTITUTAS

KORNELIJA MEŠKAUSKAITĖ

GIMNASTIKOS SPORTO ŠAKOS VARTOTOJŲ IŠLAIDŲ

VILNIAUS MIESTE VERTINIMAS

Magistro baigiamasis darbas

Vadovė

prof. dr. Vilma Čingienė

VILNIUS

2020

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
VIEŠOJO VALDYMO FAKULTETAS
LYDERSTĖS IR STRATEGINIO VALDYMO INSTITUTAS

GIMNASTIKOS SPORTO ŠAKOS VARTOTOJŲ IŠLAIDŲ
VILNIAUS MIESTE VERTINIMAS

Sporto industrijų vadybos magistro baigiamasis darbas
Studijų programa 6211LX070

Vadovė

_____ prof. dr. Vilma Čingienė

2020

Recenzentas

_____

2020

Atliko

_____ K. Meškauskaitė

2020

VILNIUS
2020

TURINYS

LENTELIŲ SĄRAŠAS.....	4
PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS.....	5
PRIEDŲ SĄRAŠAS	6
ĮVADAS.....	7
1. VARTOTOJŲ IŠLAIDŲ STRUKTŪRA	10
1.1. Namų ūkio išlaidos, vartotojų išlaidų samprata.....	10
1.2. Namų ūkių vartojimo turinys bei struktūra.....	11
1.3. Užsienio ir Lietuvos namų ūkių išlaidų analizė.....	14
2. SPORTO RINKOS APIBRĖŽTIS	19
2.1. Sporto rinkos segmentavimas	19
2.2. Sporto vertė ir poveikis.....	22
3. DALYVAVIMO IR VARTOJIMO SPORTE SITUACIJA ES IR LIETUVOJE	27
3.1. Ekonominė sporto reikšmė	27
3.2. Sporto vertės kūrimas jaunimui	28
3.3. Europos ir Lietuvos šalių išlaidos sporto rinkoje	28
3.4. Vartotojų išlaidų sporte ir gimnastikos sporto šakoje vertinimas.....	35
4. TYRIMO METODIKA IR ORGANIZAVIMAS	41
4.1. Tiriamųjų kontingentas.....	41
4.2. Tyrimo organizavimas	41
4.3. Tyrimo metodai	41
5. GIMNASTIKOS SPORTO ŠAKOS VARTOTOJŲ IŠLAIDŲ VILNIAUS MIESTE VERTINIMAS	44
5.1. Gimnastikos pasiskirstymas ir treniruočių dažnumas	45
5.2. Gimnastikos sporto šakos pajamų ir išlaidų pasiskirstymas.....	48
5.3. Tėvų požiūris į sportą ir vaikų fizinę sveikatą.....	53
5.4. Tyrimo metu iškilę trūkumai	57
IŠVADOS.....	58
REKOMENDACIJOS.....	59
LITERATŪRA.....	61
ANOTACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBA	67
SANTRAUKA	68
SUMMARY	69
PRIEDAI.....	70

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Europos (28 šalių) vartotojų išlaidos 2018 m.

2 lentelė. Vilniaus apskrities piniginės ir natūrinės pajamos 2014-2018 m.

3 lentelė. Vidutinės vartojimo išlaidos tenkančios vienam namų ūkio nariui Vilniaus mieste

4 lentelė. Sporto rinkos segmentavimas

5 lentelė. 2014-2018 m. sporto sektoriaus produkcija ir pridėtinė vertė

6 lentelė. Svarbūs sporto aspektai

7 lentelė. Lietuvos gimnastikos dalyvių skaičius 2010-2018 m.

8 lentelė. Lietuvos miesto gimnastikos klubų ir centrų pasiūla

9 lentelė. Lietuvos aktyvaus ir pasyvaus sportavimo išlaidų vidurkiai

10 lentelė. JAV išlaidos vaiko sportui per 12 mėn.

11 lentelė. Dalyvavimo gimnastikos sporte pagal įstaigą ir treniruočių skaičių per savaitę procentinis pasiskirstymas

12 lentelė. Apklausoje dalyvavusių namų ūkių pasiskirstymas pagal pajamas

13 lentelė. Išlaidos pagal kategorijas

14 lentelė. Vidutinės vartotojo išlaidos dalyvio mokesčiui skirtingose sporto organizacijose

15 lentelė. Respondentų kultivuojamos sporto šakos

16 lentelė. Tėvų gimnastikos būrelio vaikui pasiskirstymas skirsnis (proc.)

17 lentelė. Tėvų požiūris į sportą, vaiko sveikatą ir sporto paklausą

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

- 1 pav.* Vartojimo išlaidos pagal namų ūkio tipą
- 2 pav.* Namų ūkiai pagal socio-ekonominę grupę
- 3 pav.* Sportinės vertės sistema
- 4 pav.* Lietuvos sporto sektoriaus pridėtinės vertės struktūra pagal ekonominės veiklos rūšis
- 5 pav.* 2017 m. Europos šalių ir Lietuvos gyventojų fizinio aktyvumo vertinimas (proc.)
- 6 pav.* Vartotojų išlaidos poilsio ir sporto paslaugoms Jungtinėje Karalystėje 2005-2018 m.
- 7 pav.* Aktyvaus ir pasyvaus dalyvavimo išlaidos
- 8 pav.* Vidutinė sporto kaina sezonui vienam asmeniui 2017-2018 m. JAV dol.
- 9 pav.* Vartotojų susidomėjimas sportine gimnastika JAV 2006-2017 m.
- 10 pav.* Butkevičienė 2011 m. tyrimo proceso etapų kiekybiniuose tyrimuose schema
- 11 pav.* Tyrimo rezultatų analizės schema
- 12 pav.* Respondentų pasiskirstymas pagal pareigas (proc.)
- 13 pav.* Gimnastikos rūšių pasiskirstymas
- 14 pav.* Gimnastikos treniruočių lankomumo statistika
- 15 pav.* namų ūkių pajamos 1 namų ūkio nariui per mėnesį (proc.)
- 16 pav.* Respondentų vaikų skaičius šeimoje

PRIEDŲ SĄRAŠAS

1 priedas. Anketa

IVADAS

Namų ūkių vartojimo išlaidos yra išskirtinai svarbus ekonominis kintamasis. Pirmiausia, jis yra vienas pagrindinių rodiklių, leidžiančių spręsti apie esamą bendrą šalies gerovės lygį. Namų ūkių sprendimai – kokią dalį pajamų suvartoti, o kokią taupyti, yra svarbus ekonominės pažangos ir gerovės veiksnys (Ramanauskas, Jakainienė 2007, 25). Vartojimas yra pagrindinis ekonomikos greitintuvas. Nustatyta, kad namų ūkių vartojimo išlaidos koreliuojama su makroekonominiais rodikliais. Bendras vidaus produktas ir užimtumas yra svarbiausi šalies ekonominių rezultatų ir ekonomikos politikos rodikliai. Norint paaiškinti sporto rinkos naudą šalies ekonominiam augimui, atskleisti konkrečios sporto šakos ekonominę svarbą, analizuoti finansinius srautus sporto sektoriuose tampa būtinybe norint žinoti padėtį šalyje ar pasaulyje (Čingienė, Laskienė 2013, 8). Per pastaruosius keturiasdešimt metų sporto dalyvių skaičius smarkiai išaugo, ir daugelis kompanijų sureagavo į šią evoliuciją tiekdamos sporto prekes ir paslaugas šiai klestinčiai rinkai tiek išsivysčiusiose, tiek kylančiose šalyse (Andreff, Andreff, 2009, 260).

Temos aktualumas. Tikslūs, aiškūs statistiniai duomenys yra reikalingi įvertinti Lietuvos ekonominę situaciją sporto sektoriuje. Duomenys svarbūs ne tik šalies mastu, bet svarbūs federacijoms, klubams bei visiems teikiantiems fizinio aktyvumo paslaugas. Be statistinių duomenų nėra galimybės vertinti sporto sektoriaus esamą situaciją, prognozuoti augimą ar mažėjimą. Sporto sektorius yra gausus daugybe sporto šakų. Tuomet kyla klausimas: kodėl mes domimės būtent gimnastika? Gimnastikos nauda yra fizinė, psichosocialinė, įvairialypė (Sands 1999, 1). Akivaizdu, kad gimnastika yra svarbi vaiko vystymuisi, t.y. pagrindas daugeliui kitų sporto šakų, ši sporto šaka lavina lankstumą, gerina koordinaciją, suteikia gerą fizinį rengimą. Dar daugiau, gimnastika yra tinkama vaikams jau nuo 3 m., todėl sukuriamas gana didelis įsitraukimas. Maži vaikai, kurie lanko gimnastiką vystosi greičiau nei vaikai, kurie nelankė gimnastikos. Unikalūs judesiai gali padėti stimuliuoti skeleto adaptaciją (Kontulainen ir kt. 2011, 80).

Temos išskirtinumas. Užsienio praktikoje galima rasti atliktų tyrimų, skirtų nustatyti su sportu susijusį privačių namų ūkių vartojimą. 2010 m. Vokietijos sporto mokslo instituto mokslininkų grupė, vadovaujama H.Preuss atliko tyrimą siekiant nustatyti socialinių bei demografinių veiksnių ir sporto vartojimo ryšius. Lietuvoje yra atlikti keli gyventojų išlaidų sporto sektoriuje tyrimai. Pirmasis tyrimas sporto rinkai ištirti buvo atliktas 2015 m. vykdant Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės užsakymą rinkos tyrimų bendrovei „Spinter tyrimai“ ir įgyvendinant Kūno kultūros ir sporto fondo finansuojamą projektą „Ekonominės sporto reikšmės Lietuvai vertinimas“ (Čingienė, 2015). Remiantis atlikto tyrimo rezultatais 2015 m. MRU magistrantė I.Senkienė baigiamojo darbo metu atliko tyrimą ištiriant pasyvių vartotojų išlaidas sporte. 2016 m. MRU magistrantas T. Gaškas panaudojant tyrimo instrumentą atliko namų ūkių išlaidų neformaliai vaikų švietimui Vilniaus mieste tyrimą. Šiuo metu mes nežinome kiek namų ūkio biudžeto yra skiriama fizinio aktyvumo ir sporto

paslaugoms, galima būtų daryti tik prielaidą remiantis 2015-2016 m. duomenis. Panašūs tyrimai turėtų būti atliekami nuolat tam, kad būtų galima vertinti kiek kainuoja konkrečių sporto šakų paslaugos vartotojams. Gimnastikos sporto užsiėmimų pasiūla rinkoje yra pakankamai didelė, tačiau niekas negali atsakyti ar ši sporto šaka yra prieinama kiekvienam ir nuo ko priklauso vartotojų skiriama suma, kiek jie išleidžia gimnastikos paslaugoms.

Tyrimo objektas. Vartotojų išlaidos gimnastikos būreliams.

Tyrimo problema. Aktyvus sportas yra naudingas visapusiškai ir būtent iš aktyvių dalyvių yra sukuriamas gimnastikos sporto sektoriui piniginė vertė. Šis sportas nedaro įtakos žiūrovams, tai nėra tokia sporto šaka, į kurios varžybas žmonės renkasi, perka bilietus, šios sporto šakos žiūrovai yra patys dalyviai arba artimos aplinkos žmonės. Todėl susiduriame su problema kaip sukurti patrauklią gimnastikos sporto šaką, kad *pritraukti naujų dalyvių ir kiek tai kainuos vartotojui? Kokie vartotojai galės išleisti tam tikrą savo biudžeto dalį? Kokią naudą duos patirtos išlaidos vartotojui? Kaip namų ūkio išlaidos užtikrina/laiduoja investicijas į gimnastikos sporto šaką Vilniaus mieste? Kaip namų ūkio išlaidos užtikrina/laiduoja gimnastikos sporto šakos vystymąsi Vilniaus mieste?*

Tikslas. Nustatyti ir įvertinti namų ūkio išlaidas gimnastikos treniruotėms Vilniaus mieste, siekiant nustatyti vartotojų sporto būrelio kainą ir pateikti patrauklesnes paslaugas.

Uždaviniai:

1. Apibūdinti namų ūkio vartojimo turinį.
2. Išanalizuoti sporto rinką ir išsiaiškinti rinkos segmentavimo tipus.
3. Išsiaiškinti dalyvaujančiųjų sporte ir vartojimo situaciją Europoje bei Lietuvoje.
4. Ištirti tėvų, kurių vaikai lanko gimnastikos būrelius, išlaidas Vilniaus mieste.

Tyrimo metodai. Darbe bus naudojamas analizės metodas – mokslinių šaltinių analizė ir statistinių duomenų analizė panaudojus anketos duomenis. Statistiniai duomenys buvo gauti ir apdoroti naudojantis IBM SPSS Statistics 22 programa tam, kad būtų galima sužinoti ne tik vartojimo išlaidas, bet ir gimnastikos kaip sporto šakos populiarumą bei vystymąsi Lietuvoje.

Darbo struktūra. Darbą sudaro įvadas, teorinė, metodologinė ir empirinės dalys, išvados. Pirmame skyriuje išanalizuota vartojimo išlaidų samprata, Lietuvos bei užsienio valstybių namų ūkių vartotojų išlaidos. Antrame skyriuje aptariama ekonominė sporto reikšmė, analizuojamos Europos Sąjungos šalių gyventojų išlaidos sporto veiklai. Trečiame skyriuje analizuojama dalyvavimo ir vartojimo sporte situacija ES ir Lietuvoje bei aptariama situacija, svarba ir vieta gimnastikos kaip sporto šakos šalyje ir

tarptautiniu mastu. Ketvirtame skyriuje pristatoma metodologinė dalis, turizmo dizainas ir struktūra. Penktame skyriuje aptariamos ištirtos tėvų išlaidos gimnastikos būreliams Vilniaus mieste. Pristatoma išsami gautų rezultatų analizė ir apibendrinimas. Taip pat pateikiami tyrimo metu iškilę trūkumai ir siūlymai jiems šalinti.

1. VARTOTOJŲ IŠLAIDŲ STRUKTŪRA

Vartojimo išlaidos šalies mastu yra vienas svarbiausių rodiklių: kuo didesnės namų ūkių vartojimo išlaidos ir kuo mažesnę dalį jose sudaro išlaidos maistui ir būsto išlaikymui tuo laikomas aukštesnis pragyvenimo lygis t.y. tuo daugiau pajamų yra skiriama kitoms reikmėms. Pagal visuotinę lietuvių enciklopediją (2020) vartojimo išlaidos – tai pajamų dalis, kurią namų ūkiai ir valstybė išleidžia galutinio vartojimo prekėms ir paslaugoms pirkti. Tai didžiausia, stabiliausia ir mažiausiai kintanti išlaidų bendro vidaus produkto (BVP) dalis. Ekonomikos terminų žodynas pateikia išlaidų ir vartojimo apibūdinimą tokį – gyventojų išleistos pinigų sumos, susijusios su jų metinių apmokestinamųjų pajamų gavimu, o asmuo, kuris perka prekes ir naudojasi paslaugomis asmeniniams ir namų ūkio poreikiams tenkinti yra vartotojas (2020).

1.1. Namų ūkio išlaidos, vartotojų išlaidų samprata

Ekonomikos ir finansų sistemoje visos dalys – namų ūkiai, verslas, valstybė ir finansų institucijos yra stipriai susijusios viena su kita. Labai svarbų vaidmenį vaidina namų ūkiai, nuo jų priklauso kiek asmuo išleis biudžeto kiekvienai paslaugai. Pagal oficialią statistiką namų ūkis – tai atskirai gyvenantis asmuo arba grupė viename būste gyvenančių asmenų, kurie dalijasi išlaidas ir bendrai apsirūpina gyventi būtinomis priemonėmis („Oficialiosios statistikos portalas“ 2019). Namų ūkio nariais laikomi:

- nuolat kartu gyvenantys asmenys, giminystės ryšiais susiję su kitais nariais;
- nuolat kartu gyvenantys asmenys, giminystės ryšiais nesusiję su kitais nariais;
- nuolat su kitais nariais gyvenantys nuomininkai, namų darbininkai, auklės gyvenantys namų ūkyje trukmė ne trumpesnė nei 6 mėnesiai;
- vaikai, kurie mokosi, asmenys ilgam išvykę, nepriklausomai nuo išvykimo trukmės, neturintys kito asmeninio adreso ir palaikantys glaudų ryšį su namų ūkiu;
- laikinai išvykę, giminystės ir finansiniais ryšiais susiję su namų ūkiu asmenys, esantys ligoninėse, slaugos namuose, išvykę atostogų, jei jų išvykimo trukmė trumpesnė nei 6 mėnesiai.

Asmuo yra vartotojas, kuris perka prekes ir paslaugas, o vartojimas tai pagrindinė namų ūkio ekonominė funkcija. Taip pat labai svarbu suprasti kas yra vartojimo išlaidos, šiuo atveju namų ūkyje, tai piniginės ir natūrinės išlaidos vartojimo prekėms ir paslaugoms įsigyti – išlaidos maistui, drabužiams, avalynei, būstui išlaikyti, transportui, sveikatos priežiūrai, kultūros, poilsio ir kitoms reikmėms (Čingienė 2015, 3). Svarbu paminėti, kad disponuojamos namų ūkio pajamos, tai yra bendrosios pajamos atskaičius pajamų mokesčių, turto mokesčius, darbuotojų, savarankiškai dirbančių asmenų ir bedarbių privalomojo socialinio draudimo įmokas ir reguliarius pervedimus kitiems namų ūkiams (Lietuvos statistikos departamentas 2018).

Namų ūkio vartojimo išlaidos apibūdinamos, kaip suma vartotojų piniginių išlaidų prekėms bei paslaugoms, kurios yra galutinės pirkty, ir gali būti skirstomos (Ramanauskas, Jakaitienė 2007, 28):

- Išlaidos, kurios yra skirtos trumpalaikio vartojimo prekėms nusipirkti;
- Išlaidos, skirtos prekėms, kurios yra ilgalaikio vartojimo;
- Išlaidos, skirtos socialinėms ir buitinėms infrastruktūros paslaugoms apmokėti.

Dažniausiai pajamos yra fiksuoto dydžio, o išlaidos – ne, autoriai jau pateikė kaip galima paskirstyti išlaidas, tačiau yra ir kitos išlaidų rūšys, kuriomis mes taupume biudžetą ir kokios būna pajamų rūšys. Svarbi sąlyga – išlaidos neturėtų viršyti gaunamų pajamų.

Išlaidos gali būti keturių rūšių:

- 1) **Kasdienės išlaidos.** Tai išlaidos, skirtos patenkinti būtiniausius poreikius – išlaidos maistui, mokesčiams už butą ir t.t.
- 2) **Santaupos/išlaidos saugumui.** Tai pinigų dalis, kurią atidedame planuojamiems pirkiniams.
- 3) **Išlaidos pajamų augimui.** Investavimas
- 4) **Labdara.**

Išskiriamos trys pajamų rūšys:

- 1) **Pastovios pajamos.** Pajamos gaunamos dirbant pagal darbo sutartį, kurioje nurodoma, kokio dydžio darbo užmokesčių kiekvieną mėnesį gaus darbuotojas.
- 2) **Dalis pajamų fiksuotos, dalis – kintamos.** Pajamas gaunantieji dirba pagal darbo sutartis, tačiau, be jose nustatytos pastovios darbo užmokesčio dalies, numatyta galimybė kas mėnesį gauti kintamą, kitaip – papildomą pajamų dalį. Kintamos pajamų dalies dydis gali priklausyti nuo papildomų darbo valandų, pasiektų rezultatų ir pan.
- 3) **Nepastovaus dydžio pajamos.** Pajamas gaunantys darbuotojai neturi vieno nuolatinio darbdavio, o dirba pagal atskirus užsakymus, sutartis ir pan., todėl jų pajamų dydis priklauso nuo atliktų užsakymų kiekio („Asmeniniai finansai ir jų svarba. biudžetas ir pinigų srautai“ 2020).

Taigi asmenys, kurie dalijasi išlaidas bei bendrai rūpinasi būtinomis priemonėmis namų ūkyje yra laikomi vartotojais. Gyventojai patiria natūrinių ir piniginių išlaidų, kurios priklauso nuo perkamų prekių ar paslaugų, skirtos ilgo arba trumpo laikotarpio vartojimui.

1.2. Namų ūkių vartojimo turinys bei struktūra

Veiksniai veikiantys namų ūkį ir jo struktūrą yra nagrinėjami demografiškai ir socialiai. Vartojimo masto ir struktūros tyrimų problematika nėra plačiai aptarinėjama teorijos ir praktikos specialistų, nors ši yra itin svarbi (Lydeka, Žaliauskas 2012, 161). Viena iš galimybių pažvelgti į

gyventojų grupes ir atskleisti šių grupių tipus bei įvairovę yra gyventojų analizė pagal namų ūkius atliekant tyrimus (Maslauskaitė 2015, 78). Namų ūkių sprendimai yra labai svarbūs ekonominės pažangos ir gerovės veiksnys – nuo sprendimų priklauso kapitalo kaupimas ir ekonominio potencialo didinimas, prie šių procesų privalu prisidėti ir valdžiai, tai vienas iš uždavinių – kaip sukurti kuo palankesnę išlaidų kitimą (Ramanauskas, Jakaitinė 2007, 25). Remiantis Eurostatu (2018) vartojimo įpročiai Europos valstybių narių skiriasi. Skirtumą lemia tokie veiksniai kaip kultūra, pajamos, orai, namų ūkio sudėtis, ekonominė struktūra ir urbanizacijos laipsnis gali turėti įtakos kiekvienos šalies įpročiams. Nacionaliniai duomenys taip pat rodo, kad šiek tiek daugiau nei penktadalis visų ES namų ūkių vartojimo išlaidų buvo skirta būstui, vandeniui, elektrai, dujoms. Išlaidos transportui ir maistui bei nealkoholiniams gėrimams yra kitos dvi svarbiausios kategorijos, jos yra beveik lygios ir kartu sudaro šiek tiek daugiau nei ketvirtadalį visų namų ūkių vartojimo išlaidų ES.

Svarbu pabrėžti, kad namų ūkio išlaidos nėra statistinis darinys, jos yra kintančios ir labai priklauso nuo gyvenančių asmenų skaičiaus, nuo socialinės padėties, nuo uždirbamų pajamų bei gebėjimo paskirstyti pajamas (Lydeka, Žaliamas 2012, 163). Lietuvos statistikos departamento tyrimų struktūroje namų ūkių pajamas ir išlaidas, vartojimo išlaidas suskirsto į 12 grupių laikydamasis oficialiosios statistikos klasifikavimo sistemos:

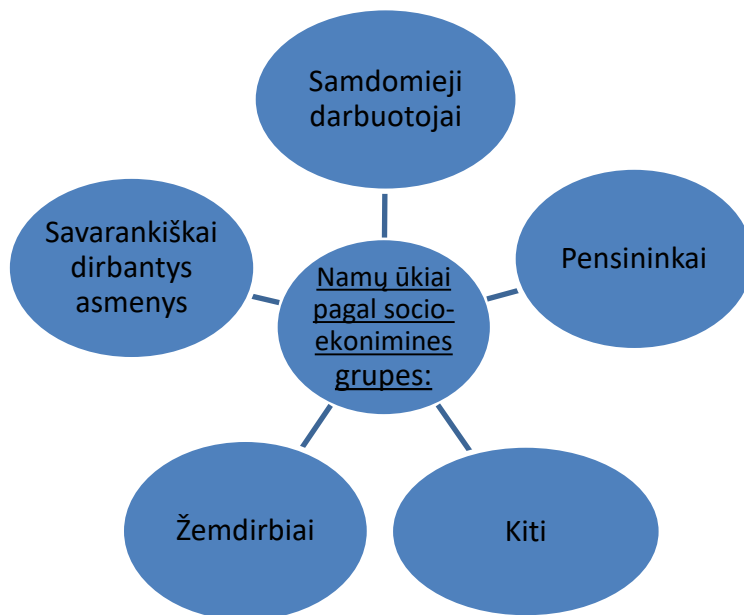
1. Išlaidos maisto produktams įsigyti;
2. Išlaidos drabužiams ir avalynei;
3. Išlaidos būstui, kurui ir energijai;
4. Išlaidos namų ūkio funkcionavimo reikmėms bei paslaugoms;
5. Išlaidos sveikatos priežiūrai;
6. Išlaidos transportui;
7. **Išlaidos laisvalaikiui (poilsui, pramogoms ir kultūrai);**
8. Išlaidos švietimui;
9. Išlaidos lankymuisi viešbučiuose, kavinėse, restoranuose, valgyklose;
10. Išlaidos alkoholiniams gėrimams;
11. Išlaidos tabako gaminiams;
12. Išlaidos kitoms prekėms ir paslaugoms.

Oficialioji statistika naudoja ir daugiau namų ūkių paskirstymų tokių kaip – pagal vartojimo išlaidas (žr. 1 pav.), pagal socio-ekonominę padėtį (žr. 2 pav.), pagal apskritį, gyvenamą vietą, pagal vaikų skaičių, užimtumą, išsilavinimą, amžių ar pagal gaunamas pajamų grupes.

1 pav. Vartojimo išlaidos pagal namų ūkio tipą

Cit. Pagal Oficialiosios statistikos portalas 2019

2 pav. Namų ūkiai pagal socio-ekonominę grupę

Cit. Pagal Oficialiosios statistikos portalas 2019

Būtent 2014 m. buvo atliktas tyrimas, kurio tikslas išsiaiškinti sporto vartojimo kliūtis ir jų padarinius namų ūkių biudžetams. Tyrimas buvo atliktas Vakarų Europoje, kiekviena šalis (regionas) turi savo ypatumus, susijusius su sportu, su ekonomika. Šiame tyrime buvo naudotas klausimynas tėvams atsižvelgiant į pajamų grupes, rezultatai parodė tėvų patiriamas išlaidas vaikų sporto būreliams:

- Namų ūkiai, turintys didesnes pajamas, išleidžia daugiau pinigų sportui ir tai daro dažniau.
- Didesnis išsilavinimas, socialinis ir ekonominis statusas daro įtaką išleidžiamai sumai.
- Namų ūkiai, kur tėvai patys sportavo yra išleidžiama daugiau pinigų dalyvavimui sporte.
- Namų ūkiai, turintys mažą vaiką, išleidžia mažesnes pinigų sumas sportui.

Šio tyrimo apribojimas yra tas, kad jis buvo atliktas tik šeimoms su mokyklinio amžiaus vaikais. Nepakankamai buvo atstovauta bevaikėms šeimoms, pensininkams ir seniems žmonėms. Tyrėjai pastebėjo, kad žemą išsilavinimą turintys namų ūkių atstovai išleidžia tiek pat pinigų sportui kiek iš aukštesnio. Todėl atliekant rinkos tyrimus reikėtų sutelkti dėmesį į priežastis, kodėl žemesnio išsilavinimo žmonės atsisako išlaidų sporto paslaugoms (Thibaut, Vos, ir Scheerder 2014, 444).

Apibendrinant, vartojimas yra labai svarbus veiksnys šalies ekonomikoje, todėl namų ūkių vartojimo įpročiai daro įtaką išlaidoms kategorijoms ir dydžiui. Išlaidos gali priklausyti nuo socio-ekonominės padėties ar gaunamų ir išleidžiamų pajamų, būtent pagal jas galima nustatyti šeimos pragyvenimo lygį. Reikia neužmiršti, kad būtent poilsio ir kultūros išlaidų kategorija priklauso nuo asmenų ir jų gaunamų pajamų bei gebėjimo jas paskirstyti.

1.3. Užsienio ir Lietuvos namų ūkių išlaidų analizė

Įvairūs statistikos portalai yra įrankiai, sukurti tikslu pateikti Pasaulio, Europos ar konkrečios šalies statistiką konkrečiomis temomis. Statistiniai duomenys ir atliekami tyrimai yra skirti įvertinti šalies ekonomikos situaciją. Duomenys dažniausiai yra prieinami kiekvienai institucijai bei paprastam žmogui. Turėdami statistiką galime ją lyginti su kitų šalių ar įvertinti pokytį. Atliekamas magistro baigiamasis darbas yra orientuotas į namų ūkių išlaidų tyrimą, todėl toliau surinkti ir pateikti duomenys yra susiję su disponuojamų pinigų panaudojimu įvairioms vartojimo išlaidų grupėms.

Centrinis statistikos biuras Airijoje 2015-2016 m. atliko tyrimą ir nustatė, kiek vidutiniškai per savaitę airiai išleidžia namų ūkio reikmėms:

- Maistui 123 EUR.
- Namų priežiūrai 164 EUR.
- Transportui 124 EUR.
- Sveikatos reikmėms 50 EUR.
- Šveitimui ir sportui 18 EUR.
- Tabakui ir alkoholiui 28 EUR.
- Šviesai ir degalams 39 EUR.

Namų ūkių išlaidos alkoholiniams gėrimams ir tabakui per šešerius metus nuo ankstesnio tyrimo sumažėjo beveik 30 proc. Namų ūkių išlaidos maistui mažėja nuo 1980 m. Ši tendencija tęsiasi ir 2015-

2016 m., maistas dabar sudaro 14,6 proc. namų ūkio išlaidų. Bendros namų ūkio išlaidos nuo 2009-2010 m. Padidėjo 4,3 proc., o dabar vidutiniškai sudaro 845,12 EUR. Vidutinės bruto pajamos per laikotarpį padidėjo 6,8 proc., tačiau disponuojamos pajamos padidėjo tik 2,7 proc., atspindint apmokestinimo padidėjimą.

Namų ūkio tyrimai yra labai svarbūs ir jie yra atliekami pagal specialias anketas. Europos šalyse tokie tyrimai atliekami vykdant apklausą asmeniškai ar telefonu, o taip pat tiesioginio stebėjimo būdais, atitinkančiais Europos Sąjungos statistikos tarnybos Eurostat reikalavimus. Pagal visuotinę lietuvių enciklopediją (2020) namų ūkių tyrimai – tai dažniausiai yra specializuoti ir susideda iš kelių etapų, todėl parodo platų duomenų srautą. Lietuvos statistikos departamentas didelį dėmesį skiria ryšiams su vartotojais stiprinti. Nuo 2005 m. reguliariai atliekami vartotojų, tyrimų metu gauta informacija išsamiai analizuojama ir numatomos priemonės kokybei gerinti. Nuo 2007 m. pradėtas vertinti vartotojų pasitenkinimo indeksas. Namų ūkių vartojimo išlaidų raidos tendencijos iš esmės nepakito. Lietuvos Respublikos Finansų ministerija leidinyje „Lietuvos ekonominės raidos scenarijus 2019–2022 m.“ pateikia ir namų ūkių vartojimo išlaidų numatomą raidą 2020 m. – namų ūkių vartojimo išlaidos galėtų augti 3,9 proc. Vartojimo išlaidų augimą palaiškė didėjančios gyventojų pajamos ir išaugusi namų ūkių perkamoji galia. Prie spartesnio namų ūkių disponuojamųjų pajamų didėjimo prisidėjo Vyriausybės sprendimai, mažinantys darbo jėgos apmokestinimą, papildomą stimulą gyventojų pajamų augimui.

Kaip jau buvo minėta prieš tai, remiantis Eurostat (2018) duomenimis (žr. 1 lentelę) namų ūkio vartojimas pagal paskirtį 28 Europos šalių duomenys rodo, kad didžiausia pajamų dalis skiriama būstui, vandeniui, elektrai, dujoms ir kitam kurui (24 proc.), toliau gana didelė pajamų dalis skiriama transportui (13,2 proc.) ir maistui, nealkoholiniams gėrimams (12,1 proc.), mažiausiai išlaidų yra skiriama švietimui (1,2 proc.). Daugumoje ES valstybių narių būstas, vanduo, elektra, dujos ir kitas kuras yra svarbiausias namų ūkio išlaidų punktas. Europos duomenimis remiantis, poilsio, pramogų ir kultūros kategorijai vidutiniškai yra skiriama 9,1 proc. gautų pajamų, ši kategorija rodo svarbą namų ūkių biudžete.

1 lentelė. Europos (28 šalių) vartotojų išlaidos 2018m.

Nr.	Vartojimo išlaidų grupė	Proc.
1.	Maisto produktai, nealkoholiniai gėrimai	12,1
2.	Drabužiai ir avalynė	4,7
3.	Būstas, kuras ir energija	24

Nr.	Vartojimo išlaidų grupė	Proc.
4.	Namų ūkio funkcionavimo paslaugos	5,4
5.	Sveikatos priežiūra	3,9
6.	Transportas	13,2
7.	Laisvalaikis (poilsis, pramogos ir kultūra)	9,1
8.	Švietimas	1,2
9.	Viešbučiai, kavinės, restoranai, valgyklos	8,7
10.	Alkoholiniai gėrimai, tabako gaminiai	3,9
11.	Komunikacijos	2,3
12.	Kitos prekės ir paslaugos	11,4

Cit. Pagal Oficialiosios statistikos portalas 2019

Lietuvos statistikos portalas pateikė tokią ataskaitą, apie 2014-2015 m. namų ūkio išlaidas:

- Galutinio vartojimo išlaidos 2015 m. palyginti su 2014 m. padidėjo 6,4 proc., bendrasis pagrindinio kapitalo formavimas – 12,4 proc.
- Pirmuosius du 2015 m. ketvirčius augęs prekių ir paslaugų eksportas trečiąjį ketvirtį sumažėjo 0,7 proc.
- Prekių ir paslaugų importas padidėjo 5,3 proc.

„Swedbank“ vyriausiasis ekonomistas Nerijus Mačiulis, remiantis statistikos duomenis pateiktus Eurostat teigia, kad Lietuvos gyventojų faktinio individualaus vartojimo išlaidos, pašalinus kainų skirtumus, 2018 m. pasiekė 90 proc. ES vidurkio (išreikštos perkamosios galios standartu Euro zona 21 600, Lietuva 21 900). Pagal šį rodiklį, teigiama, kad Lietuva aplenkė visas Vidurio ir Rytų Europos šalis ir pasivijo Ispaniją. Statistikos departamento duomenimis 2018 m. vidutinis namų ūkio dydis buvo 2,18 asmens (mieste – 2,20, kaime – 2,15 asmens), vienam namų ūkiui teko 1,71 suaugusio asmens ir 0,47 išlaikomo vaiko. Beveik 38 proc. visų namų ūkių – vieno asmens namų ūkiai. Šeimos su vaikais sudarė 30 proc. visų namų ūkių. Mieste daugiau šeimų, kurias sudarė du suaugę asmenys ir vienas ar du vaikai. Nepilnos šeimos, t. y. namų ūkiai, kuriuos sudarė vienas suaugęs asmuo su išlaikomais vaikais, mieste sudarė 7 proc.

Vilniaus apskrityje 2018 m. namų ūkiai be vaikų sudarė 69 proc. (iš jų 37 proc. vieno asmens namų ūkis) ir 37 proc. namų ūkių buvo su vaikais. Lietuvoje vieno namų ūkio pajamos sudarė vidutiniškai 1 063 EUR per mėnesį, o disponuojamosios pajamos vienam namų ūkio nariui – 487 EUR. Palyginus pajamas su 2017 m., padidėjo net 10,4 proc. Lietuvoje didėjant vidutiniam atlyginimui, labai padidėja namų ūkių

galutinio vartojimo išlaidos ilgalaikio vartojimo prekėms, tačiau ne taip žymiai išauga išlaidos skirtos paslaugoms įsigyti (Mingaila ir Mileris 2016, 324).

2 ir 3 lentelės iliustruoja Vilniaus apskrities vidutines namų ūkio pajamas (žr. 2 lentelę) bei vartotojų pasiskirstymą pagal išlaidų kategorijas (žr. 3 lentelę). 2 lentelėje 2014-2018 m. pastebimas kasmet nuolatinis augimas vienam namų ūkiui ir taip pat vienam namų ūkio nariui. Paskaičiavus vieno namų ūkio pakitusias ir didėjančias pajamas, matomas augimas po 10-11 proc. kasmet.

2 lentelė. Vilniaus apskrities piniginės ir natūrinės pajamos 2014-2018 m.

Vilniaus apskrities piniginės ir natūrinės pajamos	Metai	vienam namų ūkiui EUR.	vienam namų ūkio nariui EUR.
	2014 m.	867,3	394,0
	2015 m.	1002,7	458,6
	2016 m.	1111,5	503,4
	2017 m.	1226,4	566,8
	2018 m.	1378,5	617,7

Cit. Pagal Oficialiosios statistikos portalas 2019

Pagal pateiktus oficialiosios statistikos departamento duomenis sostinėje matoma, kad vidutinės bendros vartojimo išlaidos nuo 2012 m. iki 2016 m. paaugo 46,1 Euro (apie 16 proc.). Daugumoje kategorijų 2016 m. yra matomas išlaidų sumos padidėjimas išskyrus eilutėje būstas, vanduo, elektra, dujos ir kitas kuras, išlaidos švietimui nepakito, o transportui matoma sumažėjusios vidutinės pajamos neženkliai.

3 lentelė. Vidutinės vartojimo išlaidos tenkančios vienam namų ūkio nariui Vilniaus mieste

	Vidutinės vartojimo išlaidos, tenkančios vienam namų ūkio nariui per mėn. EUR.	2012	2016
Sostinės regionas	Vartojimo išlaidos	241,1	287,2
	Maistas ir nealkoholiniai gėrimai	73,0	83,0
	Alkoholiniai gėrimai ir tabakas	7,1	9,0
	Apranga, avalynė	15,6	19,3
	Būstas, vanduo, elektra, dujos ir kitas kuras	50,2	46,6
	Būsto atstatymo, namų ūkio įranga ir kasdieninė namų priežiūra	9,1	14,1
	Sveikata	9,4	13,5

	Vidutinės vartojimo išlaidos, tenkančios vienam namų ūkio nariui per mėn. EUR.	2012	2016
Sostinės regionas	Transportas	37,3	32,1
	Ryšiai	9,7	13,4
	Poilsis, kultūra	13,6	20,7
	Švietimas	2,8	2,8
	Restoranai, viešbučiai	10,0	13,9
	Įvairios prekės ir paslaugos	13,2	18,9

Cit. Pagal Oficialiosios statistikos portalas 2019

Statistiniai duomenys rodo padidėjusias išlaidas poilsiui ir kultūrai (34,3 proc.) lyginant 2012 m., augant vartojimo išlaidoms, auga ir išlaidos laisvalaikiui. 2012m. bendrose vartojimo išlaidose laisvalaikiui buvo skiriama 4,6 proc. lėšų, o 2016 m. paaugo iki 6,4 proc. Kaip teigia Gratton ir Taylor, išlaidų augimas laisvalaikiui yra ekonomikos augimo katalizatorius (2000, 85).

Pagal Europos Sąjungos paskaičiavimus laisvalaikiui vidutiniškai vartotojai skiria 9,1 proc. uždirbamų pajamų. Pagal Lietuvos statistinius duomenis, šis procentas nėra toks didelis, tačiau lyginant 2016 m. su 2012m. matomas išlaidų padidėjimas net 16 proc. Vilniuje nuo 2014-2018 m. matomas 10-11 proc. namų ūkio pajamų padidėjimas vienam namų ūkio nariui. Tai rodo, kad augant pajamoms išauga ir vartotojų išlaidos, išskyrus komunalinių paslaugų kainas, kurias reguliuoja tiekėjai.

2. SPORTO RINKOS APIBRĖŽTIS

Sporto rinka apibūdinama trimis požymiais: 1) hierarchinė, kuomet skirstoma į elitinį ir masinį (mėgėjišką) sportą, 2) kompleksinė – remiantis paklausos ir pasiūlos principu, ir 3) tarptautinė globali (Gratton, Taylor 2000, 85). Nors terminas „sporto industrija“ iš pirmo žvilgsnio atrodo siaura sritis, ji apima įvairias grupių profesijų atstovus: sporto vadovai, advokatai, treneriai, įrangos gamintojai, arenų ir stadionų valdytojai, aukšto meistriškumo sportininkai. Žmonės, kurie užsidirba pragyvenimui šioje pramonėje, nesvarbu, ar jie būtų sportininkai, rėmėjai, treneriai, verslo vadovai ar mažmenininkai, visi, norėdami valdyti savo organizaciją, turi pasikliauti specialiais kontaktais. Šie žmonės yra tikslinė „Sporto rinkos vietos katalogo“ auditorija, kurie teikia ir kuria įvairių paslaugų sporto pasaulyje (Mays 2011, 253-255). Pastaruoju metu sporto pramonė yra vadinama „pelningiausia industrija“. Sportas yra svarbiausios temos žiniasklaidai. Šiandienos sportas tapo didžiule pramonės sistema, tenkinančia visuomenės pramogų poreikį ir tuo pačiu sukurianti didžiulį turtą (Na, Kun 2012, 793). Ją sudaro keli segmentai, įskaitant sporto infrastruktūrą, sporto renginius, mokymus, žiniasklaidą, prekių gamybą ir mažmeninę prekybą. Verslo galimybės tapo plačios, dėl to pramonė turi glaudų ryšį su kitais sektoriais pasaulio ekonomikoje, įskaitant švietimą, žiniasklaidą, nekilnojamąjį turtą, infrastruktūrą ir turizmą (Graham, Byres 2016, 5).

2.1. Sporto rinkos segmentavimas

Sporto pramonė šiandien yra plataus masto verslas, apimantis daugelį sričių – nuo maisto ir atminimo stendų prie stadiono iki žiniasklaidos teisių ir rėmimo. Kiekvienais metais sporto pramonei išleidžiama 450 milijardų eurų, kuri aprūpina vis aistringesnių gerbėjų būrį (Collignon, Sultan, ir Santander 2011). Sporto rinkos struktūrai analizuoti kaip jau buvo minėta sportas išskiriamas į dvi grupes – didelio meistriškumo sportą ir masinį sportą. Turime hierarchinę sporto rinkos struktūrą, kur aukštų pasiekimų sportininkų grupė dalyvauja nacionalinėse ir tarptautinėse varžybose. Ši grupė nukreipta į rinką, generuojančią dideles lėšas iš rėmėjų, televizijos transliacijų teisių pardavimo ir žiūrovų. Pagal Kahle ir kt. (2011) išskiriami sporto industrijos segmentavimo modeliai:

- Sporto industrijos valdymo modelis
- Ekonominio poveikio modelis
- Aktyvaus sporto modelis

Tyrimų kompanija, turinti biurus Jungtinėje Karalystėje, JAV ir Indijoje, taip pat turinti didelį apmokytų tyrėjų tinklą 20-yje pasaulio šalių atlieka labai svarbius tyrimus. Sporto rinka apibūdinama taip – sporto paslaugų ir susijusių prekių pardavimai, kuriuos vykdo subjektai, teikiantys tiesioginius sporto renginius prieš mokamą auditoriją, arba subjektai, kurie valdo aikštynus ir šalies klubus, slidinėjimo aikšteles, kūno rengimo ir poilsio sporto centrus (The business research company

2019, 8). 2018 m. pasaulinė sporto rinka pasiekė beveik 488,5 milijardo JAV dolerių vertę. Ateityje numatomas didėjantis sporto rėmimas, didėjantis sporto populiarumas, ekonomikos augimas, atsirandantys keli sporto pasiekiamumo kanalai, skirti žiūrovų auditorijai fiksuoti. Ši kompanija sudarė prognozę 2022 m. ir segmentavo sporto rinką pagal tipą, konkurencinį kraštovaizdį ir pagal geografinę zoną (žr. 4 lentelę). Pagal atlikto tyrimo duomenis dalyvaujančių sporto šakų augimas buvo didžiausias – beveik 4,3 proc. per 2014-2018 m. laikotarpį.

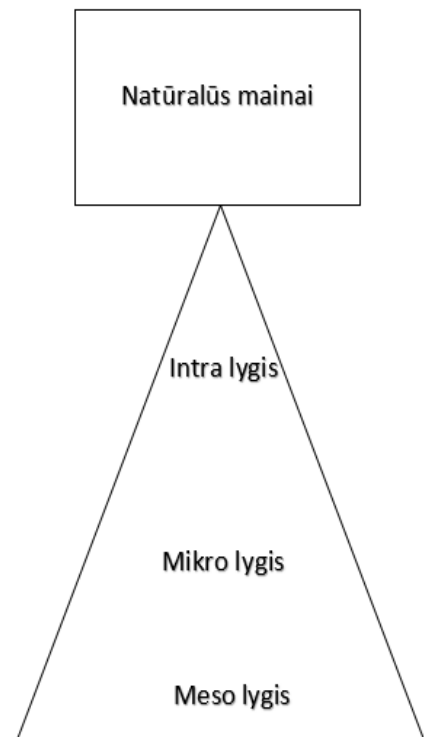
4 lentelė. Sporto rinkos segmentavimas

SPORTO RINKOS SEGMENTAVIMAS			
Pagal tipą	Pagal rūšį	Pagal pajamų šaltinį	Pagal geografiją
<ul style="list-style-type: none"> Dalyvaujantys sporte Žiūrovai sporte 	<ul style="list-style-type: none"> Sporto komandos ir klubai Lenktynės ir individualios sporto šakos 	<ul style="list-style-type: none"> Žiniasklaidos teisės Prekyba Bilietai Rėmimas 	<ul style="list-style-type: none"> Šiaurės Amerika Šiaurės Europa Azija Rytų Europa Pietų Amerika Afrika Vidurio Rytai

Cit. Pagal *The Business Research Company* 2019

Pastebima tendencija, kad namų ūkių vartojimo tyrimai yra atliekami daugiausiai mikro arba makro lygmenyse. Mikro lygmens tyrimai yra orientuoti į konkrečių produktų vartojimą arba tik į namų ūkio pagrindinius biudžeto rodiklius. O makro lygmens tyrimai analizuoja tik jau agreguotus vartojimo dydžius, tuomet jau ieškoma konkrečių ryšių su kitais ekonomikos kintamaisiais (Lydeka, Žaliauskas 2012, 161). Woratschek ir kt. (2014) pateikia sporto vertės sistemą, kurioje nurodo mezo, mikro ir intra lygius (3 pav.). Mezo lygis pateikia išsamų ryšių su konkrečia sporto industrija vaizdą. Mikro lygmeniu vertės valdymas yra apimamas tik iš dalies. Šiame lygmenyje analizuojami dvilyčiai, trilyčiai ar dar sudėtingesni veikėjų santykiai, tačiau visiškai neįvertinant viso vertės kūrimo tinklo. Vidiniame lygmenyje analizė sutelkta į pavienius veikėjus (organizacijas, asmenis). Šis lygis yra nuoroda į daugelį egzistuojančių požiūrių į (sporto) rinkodarą ir vadybą, nes yra gausybė tyrimų, skirtų suprasti sporto srities veikėjus. Tačiau atliekant įvairių lygių bendrosios vertės kūrimo analizę, tikslinga turėti omenyje sąsajas su kitais lygiais ir atsižvelgti į rezultatų pasekmes bei apribojimus.

FP1	Sporto renginiai nėra tik produktai ir paslaugos, tai vertės kūrimo platforma.
FP2	Produktai yra paslaugų teikimo priemonė panaudojant žinias, kuri suteikia galimybę pasiekti didesnes naudas ar poreikius (emocijas, prasmę ir įvaizdį).
FP3	Fanų ir žiūrovų vertės pasiūlymas – tai jų indėlis į renginio atmosferą; vertės pasiūlymas yra visada dalis vertės kūrimo proceso.
FP4	Sporto vadybos prigimtis susieti skirtingus veikėjus į visumą, nes vertės kūrimas nesiskiria nuo kitų industrijų.
FP5	Pavieniai veikėjai negali sukurti vertės, tai visada yra bendradarbiavimo rezultatas; veikėjų vaidmuo yra suteikti paslaugas integruojant išteklius; vertės pasiūlymas renginyje yra fanų, žiūrovų indėlis į bendrą renginio atmosferą.
FP6	Rėmėjai OŽ kuria vertę pristatydami savo prekes ir paslaugas, tačiau jie taip pat naudoja olimpinę platformą pristatyti naujus ženklus, produktus, paslaugas.
FP7	Vertė yra ne tik perkamas produktas; to paties sporto renginio lankytojai gaus skirtingas vertes priklausomai nuo jų specifinių poreikių; vertė susidaro naudojant produktą ar paslaugą.
FP8	Suvokta vertė (pvz.: slidžių) priklausys nuo daugelio faktorių, kaip oro sąlygos, vartotojo slidinėjimo vienam ar grupėje; naujų slidžių vertė priklausys nuo specifinio konteksto kuriame jos naudojamos/
FP9	Sporto renginio vertė yra kuriama daugelio skirtingų suinteresuotųjų; vertės kūrimas pareikalauja individualių veikėjų integruoti vertės pasiūlymus, kurie sukuria tinklus ir santykius.
FP10	Vertės sukūrimas analizuotinas <i>context-specific network</i> .

3 pav. Sportinės vertės sistema

Cit. Pagal Woratschek 2014

Nesvarbu ar žvelgsime į sporto vertę lygmenimis ar bendrai kaip vieną vieneta, svarbu yra rezultatas, kurį mes gauname. Didėjanti sporto ekonominė vertė siejama su intelektine nuosavybe, autoriaus teisėmis, prekės ženklais ir žiniasklaida. Sporto reikšmę liudija nacionalinių sąskaitų tyrimai, sporto renginiai, fizinio pasyvumo patiriamos išlaidos. Būtent tokie sporto rinkai turime svarbų Europos Komisijos iniciatyva parengtą dokumentą Baltoji knyga dėl sporto (2007), ji skirta dideliu mastu spręsti su sportu susijusius klausimus. Knygos tikslas – nustatyti strategines sporto vaidmens gaires Europoje, skatinti diskusijas dėl konkrečių problemų, didinti sporto matomumą Europos Sąjungos (ES) politikos formavimo procese ir informuoti visuomenę apie konkrečius šio sektoriaus poreikius ir ypatumus. Sportas yra priemonė regionų, miestų ir kaimų plėtrai bei vystymuisi. Sportas yra stipriai susijęs su turizmu ir gali paspartinti infrastruktūros atnaujinimą bei skatinti naujas partnerystes, kurių tikslas – finansuoti sportui ir laisvalaikiui skirtus įrenginius. Nors patikimų palyginamųjų duomenų apie ekonominę sporto svarbą yra palyginti nedaug, tačiau sporto reikšmę liudija nacionalinių sąskaitų tyrimai ir analizės, didelio masto sporto renginių poveikio analizės ir dėl fizinio pasyvumo patiriamos išlaidos, įskaitant išlaidas dėl senėjančios visuomenės.

Sporto rinka yra plati, norint ją analizuoti reikia žinoti ką norime iširti – aktyvius ir pasyvius sportininkus, konkrečios sporto šakos sportininkus ar pagal geografinį paplitimą, galutiniame rezultate svarbu gauti duomenis, kurie bus naudingi šakos ir šalies mastu. Taip pat būtina pabrėžti, kad sporto ekonomika yra susieta su profesionaliais sportininkais ir mėgėjais.

2.2. Sporto vertė ir poveikis

Sportas visame pasaulyje yra laikomas vienu iš pažangios visuomenės funkcionavimo elementų. Ekonomiškai stiprėjantis sporto sektorius dabar jau yra patrauklus ne tik valstybiniam sektoriui, kuris siekia rezultatų, bet ir privačioms verslo struktūroms, čia atsiveria galimybės iš tam tikrų sporto sričių gauti pelną (Švagždienė, Jasinskas, ir Rimkevičienė 2014, 97-98). Ekonominis sporto rinkos poveikis vertinamas pagal tris rodiklius (Čingienė, Laskienė 2013, 9):

- Pajamas (jos gaunamos iš sporto veiklos);
- Dirbančių asmenų skaičių;
- Ekonominę vertę (sukurtą ir gautą pridėtinę vertę iš sporto veiklos).

Sportas turi ekonominę reikšmę, kurios vertė ES šalių bendrame vidaus produkte sudaro 3 proc. darbo vietų, kurios per pastaruosius dešimt metų išaugo apie 60 proc. Europos sporto užimtumo observatorijos duomenimis vidutiniškai kas antras europietis dalyvauja sportinėje veikloje, penktadalis priklauso federacijoms, o dauguma stebi sporto renginius per televiziją („Sporto verslas. Sportas-verslo objektas“ 2014). Sportas daro poveikį šaliai bei kiekvienam asmeniui atskirai, sportas gali prisidėti norint siekti pažangesnio, tvaraus ir integracinio augimo. Sporto plėtra padeda sukurti naujas darbo vietas bei mažina socialinės apsaugos ir sveikatos priežiūros išlaidas (Europos Komisija 2011, 4). 2006 m. Austrijos pirmininkavimo metu atliktas tyrimas rodo, kad sportas plačiąja prasme sukūrė pridėtinės vertės, kurios 2004 m. sudarė 407 mlrd. EUR, t. y. 3,7 proc. ES BVP, ir 15 mln. darbo vietų arba 5,4 proc. darbo jėgos. Taip pat įvertinus visuomeninį sporto vaidmenį, buvo išskirtos šios strateginės sporto kryptys ES:

- Visuomenės sveikatos stiprinimas skatinant didesnę fizinę aktyvumą.
- Vienytis kovai su dopingu.
- Stiprinti sporto vaidmenį švietimo ir mokymo, skatinti jaunų talentingų sportininkų mokymą.
- Sportas - savanoriškos veiklos ir aktyvaus pilietiškumo skatinimo priemonė.
- Išnaudoti sporto galimybes siekiant socialinės įtraukties, integracijos ir lygių galimybių.
- Aktyviau kovoti su rasizmu ir smurtu ir gerinti jų prevenciją.
- Vertybių sklaida kitose pasaulio šalyse. Sportas – naudinga ir konkreti priemonė švietimui, sveikatai, kultūrų dialogui, vystymuisi ir taikai skatinti.
- Remti darnų vystymąsi. Sportinė veikla, sporto įrenginiai ir sporto renginiai turi didelį poveikį aplinkai (*Baltoji knyga dėl sporto 2007*, 3-9).

Austrijos sporto ekonomikos tyrimo centro duomenys rodo, kad vidutinė bendroji pridėtinė vertė rodo platų pasidalijimą – dideles pajamas gaunančios Vakarų Europos valstybės narės ir mažesnes pajamas gaunančios Rytų Europos valstybės. 2012 m. tyrime bendroji pridėtinė vertė, tenkanti vienam

gyventojui, Rytų Europos valstybėse buvo maždaug 5–10 eurų vienam gyventojui skirta sportui, o didesnes pajamas gaunančiose valstybėse ši suma siekė 50-100 eurų vienam gyventojui. Visoje ES užimtumas, susijęs su sportu buvo lygus 2,12 proc. bendro užimtumo. Absoliučiu skaičiumi tai yra 4,46 mln. darbuotojų. Sporto bendroji pridėtinė vertė sudaro 1,76 proc., o tai rodo, kad sportas reikalauja daug darbo jėgos (SpEA 2012, 2-3).

Žinant, kad sporto sektorius sukuria daug darbo vietų ir plečia sektorius, remiantis 2016m. Europos sporto indėlio į ekonomikos augimą ir užimtumą tyrimu, buvo išnagrinėta ir Lietuvos situacija. Iš konkrečių sektorių, kurie yra svarbūs didinant sporto reikšmę, išsiskiriami trys sektoriai, kurie yra svarbūs šaliai:

- Turizmas
- Sportas ir žiniasklaida
- Švietimas

Lietuva skirtumas yra didžiausias tarp BVP dalies (282,5 mln. eurų arba 0,85 proc.) ir užimtumo (20 000 asmenų arba 1,62 proc.). Santykis yra 1,91. Svarbiausi sektoriai pagal BVP yra švietimas (98,1 mln. Eurų arba 0,29% viso BVP), kultūra ir lažybos (23,1 mln Eurų arba 0,07 proc.), sporto paslaugos (22,9 mln. Eurų arba 0,07 proc.), sporto paslaugos (4 200 asmenų arba 0,34 proc., kitos transporto įrangos gamyba), tekstilės gaminių gamyba (1 100 asmenų arba 0,09 proc.), kultūros ir lažybų (1000 asmenų arba 0,09 proc.). Taip pat verta pastebėti, kad kultūrai ir lažyboms tenka neproporcingai didelė sporto BVP dalis, palyginti su ES, sporto lažybos yra svarbiausia kategorija (SpEA 2016).

Sportas yra labai svarbus valstybės produktas, kuris kuria pridėtinę vertę bei darbo vietas ne tik sporto, tačiau ir turizmo sektoriuje. Šalyje yra skatinimas masinis mėgėjų sportas, kuriuo yra siekiama gerinti gyventojų fizinį aktyvumą. Taip pat sportas taikomas kaip prevencija prieš dopingą ar smurtą bei gerina žmonių tarpusiuo bendradarbiavimą ir komunikaciją.

2.3. Sporto ekonominė ir kitos vertės

Sportas – dinamiškas ir sparčiai augantis sektorius, kurio makroekonominis poveikis gali padėti miestų, regionų ir kaimo plėtrai. Taip pat didėjant sporto ekonominei vertei, didėja intelektinės nuosavybės teisės, autoriaus teisės, prekės ženklai, teisės į atvaizdą ir be abejo žiniasklaidos teisės. Sporto sektoriui plečiantis ir tampant globaliu ir dinamišku, intelektinės nuosavybės teisės pasiekimas įmanomas visame pasaulyje ir tai tampa svarbiausiu dalyku siekiant patikimos sporto ekonomikos. Svarbu neužmiršti televizijos, nes Europos Sąjunga turi įsipareigojimą tikslingai sudaryti sąlygas žiūrovams stebėti pasaulinius sporto renginius (*Baltoji knyga dėl sporto 2007*, 10). Būtent aktyvus ir pasyvus dalyvavimas sporto veiklose yra pamatas sporto sektoriui, sukauptos lėšos turi didelę reikšmę

šalies ekonomikai (Čingienė 2013, 72-73; Lera-López 2005, 167-186). ES teisės aktų santraukose teigiama, kad sportas sudaro 1,76 proc. ES ekonomikos, be to, sportas yra atsparus krizėms, galiausiai sportas yra pripažįstamas kaip labai svarbus šalies vystymosi aspektas (Iskra 2020). 2017 m. 28 ES valstybės narės poilsiui ir sportui išleido 51,3 milijardo eurų vyriausybės išlaidų. Apskritai ES valdžios sektoriaus išlaidos poilsiui ir sportui išliko stabilios procentine dalimi nuo 2004 m. Tam, kad sportas kaip ekonominis rodiklis didėtų, reikia žinoti kiek prie plėtros prisideda ir valdžia. Valdžios išlaidos poilsiui ir sportui ES vidurkis yra 0,7 proc. Lietuvos skiriamos lėšos atsilieka nuo ES vidurkio tik 0,1 proc., kai tuo tarpu JK siekia tik vos 0,4 proc. Tačiau Latvijoje matomas 0,8 proc., o Estijoje net 1,4 proc. Didžiausias skirtumas nuo vidurkio matomas Vengrijos, ten net 2,5 proc. valdžia skiria poilsio ir sporto išlaidoms. Trijose ES valstybėse narėse 2017 m. įvertinta ES vyriausybės išleistos sumos atsižvelgiant į kiekvienos valstybės narės gyventojų skaičių. Vienam gyventojui skirtos poilsio ir sporto išlaidos buvo – Liuksemburge (492 eurai), Švedijoje (256 eurai) ir Suomijoje (206 eurai), Nyderlandai (199 eurai), Danija (192 eurai) ir Prancūzija (183 eurai). Tuo tarpu mažiausios poilsio ir sporto išlaidos, tenkančios vienam gyventojui, buvo užfiksuotos Kroatijoje (13 eurų) ir Bulgarijoje (16 eurų), Slovakija (23 eurai), Rumunija (25 eurai), Lietuva (31 euras) ir Malta (32 eurai) (Eurostat 2017).

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, sporto sektoriuje sukurta nominali pridėtinė vertė 2018 m. lyginant su 2017 m., padidėjo 22 proc. ir sudarė 378 mln. EUR (0,9 proc. šalies BVP). Daugiausia įtakos šiam pokyčiui turėjo padidėjusi sportinių transporto priemonių ir įrangos gamybos, sportinė ir sporto organizacijų veiklų pridėtinė vertė. Pačio sporto sektoriaus produkcija 2018 m. padidėjo 19,5 proc. ir sudarė 619,5 mln. EUR.

Atlikto tyrimo „Sporto įnašas į regioninę plėtrą pasitelkiant struktūrinius fondus“ (2016) duomenimis nustatyta nemažai pavyzdžių, kad sporto ir fizinio aktyvumo projektai padarė didelį teigiamą poveikį ekonominei ir socialinei plėtrai regionų lygmeniu. Atkreiptas dėmesys buvo ir į tai kaip sporto projektai gali būti itin veiksmingi dėl sporto teikiamų galimybių įtraukti daug įvairių socialinių grupių, dėl jo atliekamo vaidmens plėtojant patirties ekonomiką. Teigiama, kad sportas gali padėti siekti visų teminių tikslų, kurie sudaro Europos struktūrinių ir investicinių fondų modelio pagrindą.

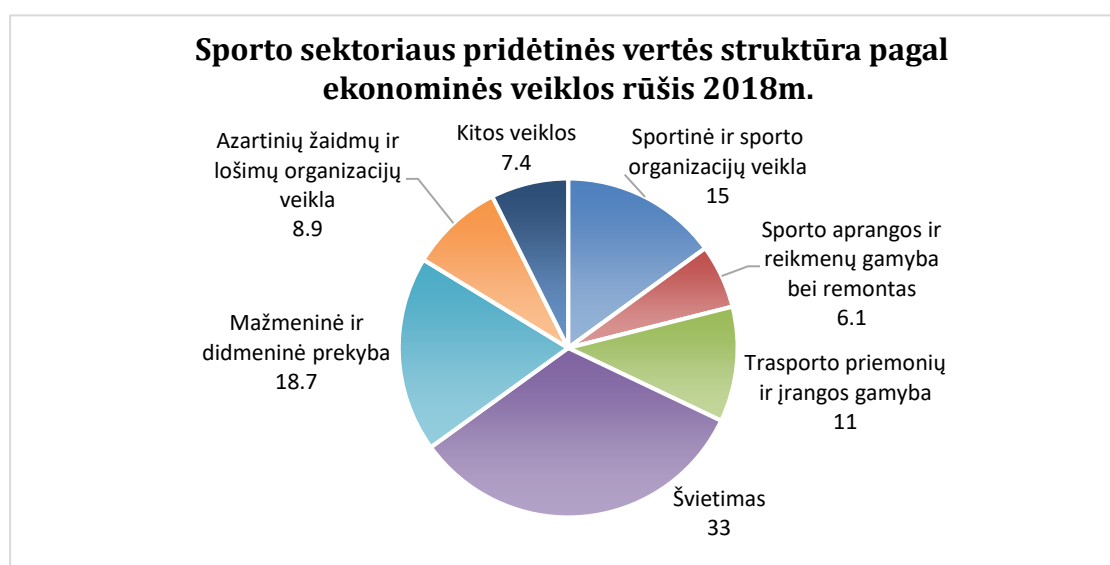
Lietuvos Statistikos departamento duomenimis ekonominė veikla „Sportinė veikla, pramogų ir poilsio organizavimo veikla“, pateikiant pridėtinės vertės bei sporto produkcijos pelno ataskaitą, buvo įvertinta situacija ir pateikti esami ir prognozuojami duomenys 2014-2018 m. laikotarpiui:

5 lentelė. 2014-2018 m. sporto sektoriaus produkcija ir pridėtinė vertė

	sporto sektoriaus pridėtinė vertė mln. EUR:	sporto sektoriaus produkcija mln. EUR:
2014m.	255,39 mln. Eur.	426,79 mln. Eur.
2015m.	276,44 mln. Eur.	468,72 mln. Eur.
2016m.	264,48 mln. Eur.	450,93 mln. Eur.
2017m.	309,9 mln. Eur.	518,5 mln. Eur.
2018m.	387,00 mln. Eur.	619,5 mln. Eur.

Cit. Pagal Oficialiosios statistikos portalas 2016-2019 m.

4 pav. Lietuvos sporto sektoriaus pridėtinės vertės struktūra pagal ekonominės veiklos rūšis

Cit. Pagal Oficialiosios statistikos portalas 2018

Sporto sektoriuje sukurta nominali pridėtinė vertė 2018 m. padidėjo 22 proc. ir sudarė 378 mln. EUR, arba 0,9 proc. šalies bendrosios pridėtinės vertės (palyginti su 2017m.). Daugiausia įtakos šiam pokyčiui turėjo mažmeninės ir didmeninės prekybos, švietimo veiklų pridėtinės vertės pokyčiai. Sporto sektoriaus produkcija 2018 m., palyginti su 2017 m., padidėjo 19,5 proc. ir sudarė 619,5 mln. EUR to meto kainomis. Didžiausia sporto sektoriaus pridėtinės vertės dalis buvo sukurta švietimo (33 proc.), mažmeninės ir didmeninės prekybos (18,7 proc.), sportinės ir sporto organizacijų (15 proc.) bei transporto priemonių ir įrangos gamybos (11 proc.) veiklose (žr. 4 pav.)

Atsižvelgiant į Lietuvos pridėtinę vertę, buvo sudaryta Vilniaus miesto 2011-2020 m. kūno kultūros ir sporto plėtotos strategija. Jos tikslas sudaryti palankias aplinkos sąlygas Vilniaus miesto gyventojų, visų socialinių grupių fizinio aktyvumo skatinimui, sveikatos stiprinimui ir išsaugojimui, laisvalaikio užimtumui ir gyvenimo kokybės gerinimui, talentingų sportininkų paieškai ir jų nuosekliai

meistriškumo ugdymui („2011-2020 m. Vilniaus miesto kūno kultūros ir sporto plėtotės strategija“ 2020). Siekiama tobulinti kūno kultūros ir sporto viešojo administravimo struktūrą, plėtojančią bendradarbiavimą su nevyriausybinėmis sporto organizacijomis ir privačiu sportinės veiklos sektoriumi bei suteikti teises ir ekonomines sąlygas universalių sporto klubų, kaip pirminės sporto grandies struktūros, sparčiam vystymuisi.

Sporto sektoriaus pridėtinė vertė kasmet auga ir gerina šalies ekonomiką, leidžia plėstis sporto sektoriui ir sudaro geresnes sąlygas tiek profesionalams, tiek mėgėjams. Taip pat gyventojai kasmet vis daugiau išskiria pinigų įvairioms sporto paslaugoms, kuri augina sporto produkcijos vartojimą. Taip pat ir Valstybė skatina sporto sektorių plėstis, vis daugiau dėmesio yra skiriama švietimui, kuris augina naujus sportininkus ir vartotojus

3. DALYVAVIMO IR VARTOJIMO SPORTE SITUACIJA ES IR LIETUVOJE

Ekonominiai veiksniai yra svarbūs darant įtaką dalyvavimui sporte, greičiausiai ekonominis poveikis akivaizdus tose sporto šakose, kuriose norint dalyvauti reikia didelių išlaidų. Esant krizei, tokioms sporto šakoms ar klubams sunkiau išsilaikyti ir galimi bankrotai (slidinėjimas, golfas ir buriavimas), tačiau tokios sporto šakos kaip bėgimas, kurioms nereikia didelių išlaidų, neturi greito poveikio ekonomikai (Gratton, Kokolakakis 2012, 14-18).

3.1. Ekonominė sporto reikšmė

Svarbu žinoti, kad sportas sudaro apie 2-3 procentus visos Europos Sąjungos ekonomikos (Kūno kultūros ir sporto departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016). Europos Parlamentas reguliariai užsako viešosios nuomonės apklausas – Eurobarometer, kurios padeda surinkti svarbius duomenis. Nuo 2007 m. Europos Parlamentas inicijavo tokią apklausų seriją. Visos apklausos yra atliekamos ir išsamiai išanalizuojamos Europos mastu. Tiriamas piliečių požiūris į ES ir surinkti duomenis apdorojami, paskui panaudojami politikos ir sprendimų priėmimo tikslais (Europos Parlamentas 2018).

Lietuvoje taip pat nuspręsta įvertinti sporto ekonominę naudą šaliai, tyrimai atliekami nuo 2013m., naudojant ekonominių sąskaitų metodą. Sporto ekonominės sąskaitos aprėpia visą šalies ekonomiką, kurią sudaro įvairūs instituciniai vienetai, susiję su bet kuria sporto veikla. Tokios sąskaitos rodo ekonominę sporto kaip ūkio sektoriaus svarbą, leidžia vertinti kitų ekonomikos sektorių indėlį tiekiant sporto prekes ir paslaugas (vartojimo, investicijų, eksporto ar gamybos). Tokius skaičiavimus atlieka Austrija, Jungtinė Karalystė, Kipras, Lenkija, Nyderlandai, Vokietija, ir Lietuva (Paulikaitė, Genovaitė 2014). Vertinamos visos įmonės ir bendrovės (korporacijos), valdžios institucijos, taip pat namų ūkiai. Sąnaudų – produkcijos lentelės Lietuvoje sudaromos tik kas penkeri metai, nes iki šiol nebuvo jų paklausos. Todėl sporto ekonominių sąskaitų metodo adaptavimo stadijoje yra remiamasi Nyderlandų pateiktu metodu, kuriame naudojamos išteklių – panaudojimo lentelės. Lietuvoje yra taikomi tiek Nyderlandų – metodui parengti, tiek Austrijos – skaičiavimams atlikti – sporto ekonominių sąskaitų metodai.

Nors Europoje yra nuolat skiriamas dėmesys fiziniam aktyvumui, statistika rodo, kad 40 proc. europiečių sportuoja bent kartą į savaitę, o 46 proc. visai nesportuoja. Tačiau svarbu pabrėžti, kad sportuojantys sukuria ekonomine pagalba visam sporto sektoriui, nes yra perkama sporto apranga, įranga, mokami dalyvio mokesčiai, todėl būtina skatinti aktyviau įsitraukti į sportą visų amžiaus grupių asmenis.

3.2. Sporto vertės kūrimas jaunimui

Remiantis Europos Komisijos pasiūlymu, buvo įtraukta finansinė parama sportui ES švietimui, mokymui, jaunimo ir sporto programoms – Erasmus+ laikotarpiui 2014–2020 m. Naujas ES darbo su sportu planas įsigaliojo 2017 m. Jame išdėstytos pagrindinės ES temos iki 2020 m. valstybės narės ir Komisija turėtų teikti pirmenybę:

- Sporto sąžiningumas bus nukreiptas į gerą valdymą, nepilnamečių apsaugą, kovą su varžybų baigtimi, dopingas ir korupcija;
- Ekonominis aspektas, daugiausia dėmesio skiriant naujovėms sporte, ryšiai tarp sporto ir bendroji skaitmeninė rinka;
- Sportas ir visuomenė, daugiausia dėmesio skiriant socialinei įtraukčiai, treneriams, žiniasklaidai, aplinkai, sveikatai, švietimo ir sporto diplomatija.

Sporto vertei kurti reikalinga nuo mažens vaikus skatinti būti fiziškai aktyviems, tačiau fizinis ugdymas prieinamas ne visiems vaikams ir dėl tinkamos tam infrastruktūros stygiaus. 2016-2019 m. į mokyklų sporto infrastruktūrą investuota 52,6 mln. eurų (iš jų 25,9 mln. – savivaldybės lėšos), į ikimokyklinių ugdymo įstaigų – 2,6 mln. Investicijos į sporto infrastruktūrą kaina – vienas fiziškai neaktyvus gyventojas valstybei vidutiniškai kainuoja 150–300 eurų per metus. Lietuvoje visiškai neaktyvių – 51 proc. gyventojų, tai valstybei vidutiniškai kainuoja apie 300 mln. eurų. Lietuvos vaikų fizinio aktyvumo rezultatai panašūs į Europos šalyse gautus rezultatus: 2014 m. nustatyti, kad fiziškai aktyvūs buvo 25 proc. berniukų ir vos 15 proc. mergaičių. Iš 36 bendrojo ugdymo įstaigų 11 neturi savo stadiono, 10,3 proc. ugdymo įstaigų neturi sporto salės, 28,6 proc. fizinis ugdymas vykdomas bendroje sporto ir aktų salėje, 50,6 proc. ikimokyklinio ugdymo įstaigų neturi net šios srities specialisto, lyginant su kitomis Europos šalimis – Suomijoje neaktyvių gyventojų yra 31 proc., Bulgarijoje, Graikijoje ir Portugalijoje 32 proc., Švedijoje 33 proc. (Lėka 2019).

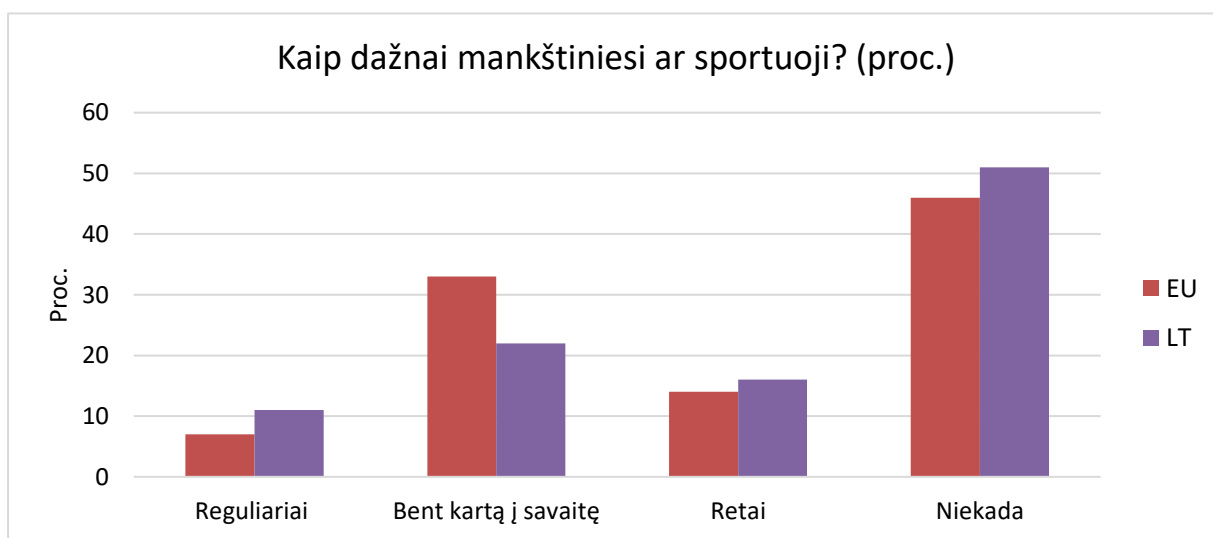
Svarbu suprasti, kad vaikai ir jaunimas gali ne tik prisidėti prie šalies sporto ekonomikos augimo ir verslo skatinimo, tačiau plečiant ir tobulinant sporto sistemą, ugdant personalą, trenerius ir vaikus, galima būtų užauginti daugiau sąžiningų profesionalų. Be viso, vaikų sveikata yra svarbi ir saugus fizinis aktyvumas privalo būti užtikrintas visose ugdymo įstaigose.

3.3. Europos ir Lietuvos šalių išlaidos sporto rinkoje

Visuotinai pripažįstama, kad dalyvavimas sporte daro didelį teigiamą poveikį žmonių sveikatai ir gyvenimo kokybei. Tai gali būti dvi skirtingos formos: profesionalus sportas ir sportas laisvalaikio forma (Eurostat 2014). Pagal 28 Europos valstybių pateiktą statistiką Europos vidurkis siekia 44 proc. (vyrų sportuojančių bent 1 kartą per savaitę vidurkis yra apie 47 proc., o moterų 42 proc.)

Tačiau vertinant skirtingas šalis stebimas ne visai teigiama situacija. Eurostat duomenimis 2014 m. tik 24 proc. lietuvių sportuoja profesionaliai ar tai daro savo malonumui bent 1 kartą per savaitę (30 proc. vyrų ir 21 proc. moterų), tuo tarpu Estijoje ir Latvijoje aktyvumas yra didesnis. Vyrų sportuojančių yra apie 39 proc., o moterų 38 proc., Estijoje 38 proc. vyrų ir 36 proc. moterų. 3 paveiksle pateikta Europos Sąjungos, Lietuvos, Latvijos ir Estijos sportuojančių skaičiai pagal amžių. Tiek Europoje, tiek ir Baltijos šalyse labiausiai aktyvūs yra 15-24m. amžiaus žmonės. Lietuvoje yra mažas procentas sportuojančių, nes nuo 25m. iki 65+m. labai stipriai krenta sportuojančių skaičius, o vyriausių vos 8 proc. Latvijoje, skaičius yra mažėjantis, tačiau ne taip stipriai, 65m.+ sportuojančių yra 22 proc., taip pat ir Estijoje skaičius sportuojančių mažėja, tačiau krenta ne staigiai. Palyginkime kitų šalių duomenis, Suomijos ar Danijos 77 proc. gyventojų sportuoja bent 1 kartą per savaitę. Atkreipus dėmesį ir į amžiaus grupes, matome, kad ne tik vidurkis yra aukštas, tačiau ir visos amžiaus grupės (15-65+) yra įsitraukusios į aktyvią fizinę veiklą. Danijoje net 77 proc. moterų yra aktyvios, o Austrijoje statistika rodo, kad lygiai ir moterys ir vyrai 75 proc. yra aktyvūs. Dvi ar daugiau valandų trunkančios fizinės veiklos turi maždaug ketvirtadalis respondentų – Latvijoje (27 proc.), Lietuvoje (26 proc.) ir Estijoje (24 proc.). Sportas ar fizinis aktyvumas namuose yra populiarus Rytų Europos šalyse: Vengrijoje, Lietuvoje (59 proc.) ir Latvijoje (54 proc.), tok sportavimo tipas mažiau paplitęs Pietų Europos šalyse, ypač Ispanijoje, Italijoje (16 proc.).

Naujausi 2017 m. Eurobarometro duomenys skelbia visų Europos šalių sporto ir fizinį aktyvumo dalyvavimo statistiką. Duomenys atskleidė, kad du iš penkių europiečių (40 proc.) sportuoja ar sportuoja bent kartą per savaitę, tačiau beveik pusė respondentų (46 proc.) visai nemankština ir nesportuoja (žr. 5 pav.).

5 pav. 2017 m. Europos šalių ir Lietuvos gyventojų fizinio aktyvumo vertinimas (proc.)

Sportuojančių lygis nuo 2013 m. iš esmės nepasikeitė, tik procentinė dalis „niekada nesportuoja“ padidėjo nuo 42 proc. iki 46 proc. Maždaug du trečdaliai Europos gyventojų per dieną sėdi nuo 2,5 iki 8,5 valandų, o didžiausią dalį asmenų, sudaro 15–24 metų asmenys sėdint praleidžia apie 5,5 valandos per dieną. Pažvelgus į 5 paveiksle pateiktus Lietuvos ir Europos vidurkius galima matyti, jog reguliariai sportuojančių Lietuvoje – 11 proc., o Europoje – 7 proc., bent kartą į savaitę sportuoja 33 proc. europiečių, o Lietuvoje 22 proc. Matoma, kad Lietuvoje daugiau nei 50 proc. asmenų niekada nesportuoja ir neužsiima jokia fizine veikla. Remiantis Eurobarometro duomenimis 2 val. ar daugiau trunkančios fizinės veiklos turi maždaug ketvirtadalis respondentų – Latvijoje (27 proc.), Lietuvoje (26 proc.) ir Estijoje (24 proc.). Sportas ar fizinis aktyvumas namuose yra populiarus Rytų Europos šalyse: Vengrijoje, Lietuvoje (59 proc.) ir Latvijoje (54 proc.), toks sportavimo tipas mažiau paplitęs Pietų Europos šalyse, ypač Ispanijoje, Italijoje (abiejose 16 proc.).

Eurostat sporto statistikos duomenimis (2018) sportas vaidina svarbų vaidmenį kuriant ir stebint ES sporto politiką, kuri ypač susijusi su (žr. 6 lentelę):

6 lentelė. Sporto aspektai

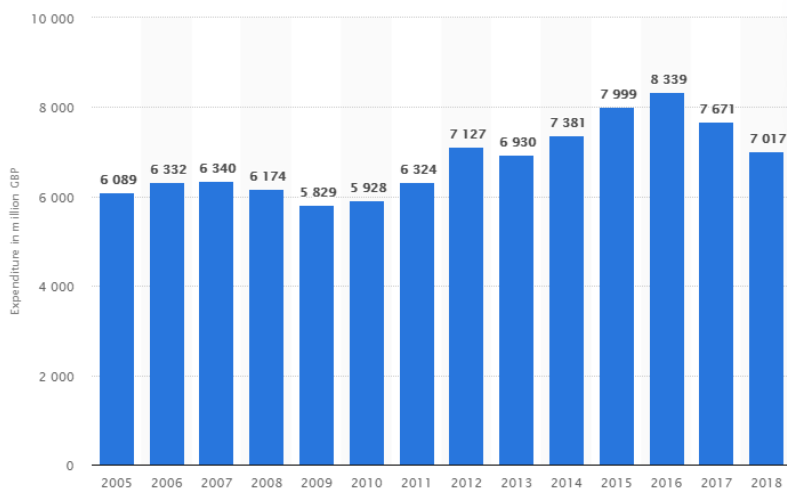
1) Ekonominiu sporto aspektu	ES sporto politika skirta maksimaliai padidinti sporto teikiamą ekonominę naudą. Europos Komisijos tikslas nustatyti sektoriaus potencialą, apsaugoti ir teikti paramą dalijantis geriausia patirtimi tokiose srityse kaip sporto statistika, valstybės pagalba ar tvarus vietos gyventojų finansavimas sporte.
2) Fiziniu aktyvumu sveikatai stiprinti	Moksliniai tyrimai rodo, kad dalyvavimas sporte ir fizinėje veikloje yra naudingas žmonėms, visuomenei ir ekonomika - tiesiogiai ir netiesiogiai. Vienas pagrindinių aspektų buvo įgyvendinti 2013 m. Tarybos rekomendaciją dėl sveikesnio fizinio aktyvumo skatinimo visuose sektoriuose bendradarbiaujant su pasaulio sveikatos organizacija (PSO).
3) Europos sporto savaitė	Ši ES masto iniciatyva skirta informuoti apie sporto ir fizinio aktyvumo naudą ir yra skirtas visiems. Organizuojamos iniciatyvos, kurios skatina žmones reguliariai įsitraukti ir judėti (#BeActive).
4) „Erasmus + Sport“	Sporto arenoje „Erasmus+“ padeda plėtoti, perduoti ir įgyvendinti novatoriškas idėjas ir praktiką, plėtoti europinę sporto dimensiją skatinant bendradarbiavimą tarp suinteresuotųjų šalių.

Cit. Pagal Baltoji knyga dėl sporto 2007

Jungtinės Karalystės ankstesni devintojo ir dešimtojo dešimtmečių tyrimai rodo, kad ekonominis nuosmukis daro didelę įtaką dalyvavimui sporte. Rezultatai aiškiai parodo, kad sunki ekonominė padėtis, kuri buvo 2008 m. ir vis dar tęsiasi ilgą laiką, turėjo statistiškai reikšmingą poveikį dalyvavimui sporte. Tai rodo reikšmingas regresijos modelis, apskaičiuotas nuo 2005m. iki 2011m. (Gratton, Kokolakis 2012, 18). Šis modelis buvo naudojamas numatyti dalyvavimą sporte iki 2015 m. Politinis tikslas buvo paskatinti 1 milijoną žmonių sportuoti Anglijoje, po vykusių 2012 m. Olimpinių žaidynių Londone. Tyrimas nepasiteisino ir rezultatai parodė, kad nesėkmių priežastis gali būti iš dalies priskirta ne ekonominėms sąlygoms, o kaip per mažai įkvėpiančios Europos Sąjungos įtaka bei pačios Olimpinių žaidynės. Tolesniame 2012-2017 m. laikotarpyje nebuvo strategijos skatinti dalyvauti sporte, tačiau tyrimo rezultatai parodė, kad grįžo didelis teigiamas augimas sporte ir ekonomikos augimui reikalingas paskatinimas, norint pagerinti tikslų tikimybę.

2018 m. Vokietijoje atliktame tyrime, kurio tikslas išsiaiškinti ryšį tarp sporto srities vyriausybės išlaidų ir vartotojų dalyvavimu sporte, rezultatai parodė, kad 37 proc. apklaustųjų sportuoja ir jų vidutinės pajamos yra apie 2000 eurų. Taip pat vyriausybė dalį išlaidų finansuoja, skiriant bendram sporto skatinimui apie 11 eurų vienam gyventojui ir dar skiria papildomai pinigų sporto įrenginiams ir kt. (Dallmeyer ir kt. 2018, 1-11). Toks finansavimas leidžia daugiau žmonių įtraukti į fizinį aktyvumą kas šiai dienai yra aktualu.

JAV sporto tyrimo klausimais yra atsakinga ir 6 paveiksle matoma vartotojų išlaidos rekreacinėms ir sporto paslaugoms duomenis. Kaip galima matyti, apklausos daromos kasmet, diagramoje duomenys pateikti nuo 2005-2018 m. Remiantis paveikslu, Amerikoje išleidžiama nemažai lėšų sporto ir poilsio paslaugoms. Didžiausia suma buvo 2016 m. 8 339 mln. JAV dol., mažiausiai išleista pastebėta, kad buvo krizės laikotarpiu 2009 m. 5 829 mln. JAV dol. Diagramos duomenys rodo, kad amerikiečiai gana daug išleidžia laisvalaikiui per metus (Lange 2019).

6 pav. Vartotojų išlaidos poilsio ir sporto paslaugoms Jungtinėje Karalystėje 2005-2018 m.

Cit. Pagal Lange 2019

2010 m. sporto mokslo institutas ir Vokietijos vidaus reikalų ministerija kartu su autoriais atliko tyrimą, kuris parodė su sportu susijusio vartojimo ekonominį aspektą Vokietijoje. Apklausą vykdė 12 mėnesių ir buvo nagrinėta 71 sporto šaka. Tyrime dalyvavo 10 500 narių, susijusių su sportu, mažiausiai 60 kiekvienoje sporto šakoje. Rezultatai parodė, kad daugiau nei pusė gyventojų aktyviai sportuoja (55,5 proc.), 64,2 proc. gyventojų iki 16 metų aktyviai sportuoja, beveik trečdalis gyventojų (29,7proc.) išleidžia pinigus dėl pomėgio sportui – renginių bilietų, lažybų, atminimo dovanų ir pan. 7 lentelėje pateikiama 10 populiariausių sporto šakų.

7 lentelė. Vokietijos pagrindinė informacija apie sportinę veiklą ir vartojimą

Nr.	Sporto šaka	Aktyvūs dalyviai (proc.)		Klubeose sportuojantys asmenys (proc.)
		≥16 m.	≤16 m.	Visi dalyviai
1.	Dviračiai	34	11	3,1
2.	Bėgimas	25	4	6,4
3.	Plaukimas	31	16	13,4
4.	Fitnesas	17	<1	12,5
5.	Kopinėjimas	27	1	4,4
6.	Futbolas	11	22	55,2

Nr.	Sporto šaka	Aktyvūs dalyviai (proc.)		Klubuose sportuojantys asmenys (proc.)
		≥16 m.	≤16 m.	Visi dalyviai
7.	Gimnastika	14	1	45,6
8.	Slidinėjimas	15	5	9,4
9.	Šiaurietiškas ėjimas	9	<0,1	9,9
10.	Sveikas sportas	14	<0,1	28,8

Cit. Pagal Preuss, Alfs, Ahlert 2012

1-5 vietą užima individualios sporto šakos, aukščiausia komandinė sporto šaka yra futbolas, šią sporto šaką žaidžia 55 proc. klubuose. Pagal lentelę gimnastiką sportuoja 14 proc. ≥16 m. apklaustųjų ir vos 1 proc. vyresnių nei 16 m., atlikt tyrimo duomenys rodo, kad 45,6 proc. dalyvių gimnastiką sportuoja klubuose. Tyrime buvo atlikta ir apklausa apie aktyviai dalyvaujančių išlaidas. Bendros išlaidos paskaičiuotos 112,6 mlrd. EUR. –

- 33,7 mlrd. EUR. (30 proc.), skirtų transportui į sportinę praktiką ar varžybas ir iš jų
- 22,4 mlrd. EUR. (19,9 proc.) sporto atostogoms ir kelionėms, treniruočių stovyklas
- 15,3 mlrd. EUR (13,6proc.) sporto aprangai

Pažvelgus į rezultatus, bendras sportas privačių namų ūkiuose Vokietijoje yra 103,2 milijardo eurų (83,4 milijardo EUR. aktyvus dalyvavimas sporte, 19,8 mlrd. EUR. pasyvus sportas). Aktyvaus sporto dalyviai daugiausiai išleidžia transportui (29 mlrd. EUR), o pasyvūs dalyviai daugiausiai išleidžia įėjimo mokesčiais (7,9 mlrd. EUR.) (žr. 7 pav.).

Aktyvus dalyvavimas

- Transportas 29 mlrd. EUR (35,3 proc.)
- Apranga 12 mlrd. EUR (14,4roc.)
- Sportinė įranga 11,3 mlrd. EUR (13,6 proc.)
- Nario ir stojamasis mokestis (9,8 mlrd. EUR. (11,7 proc.)

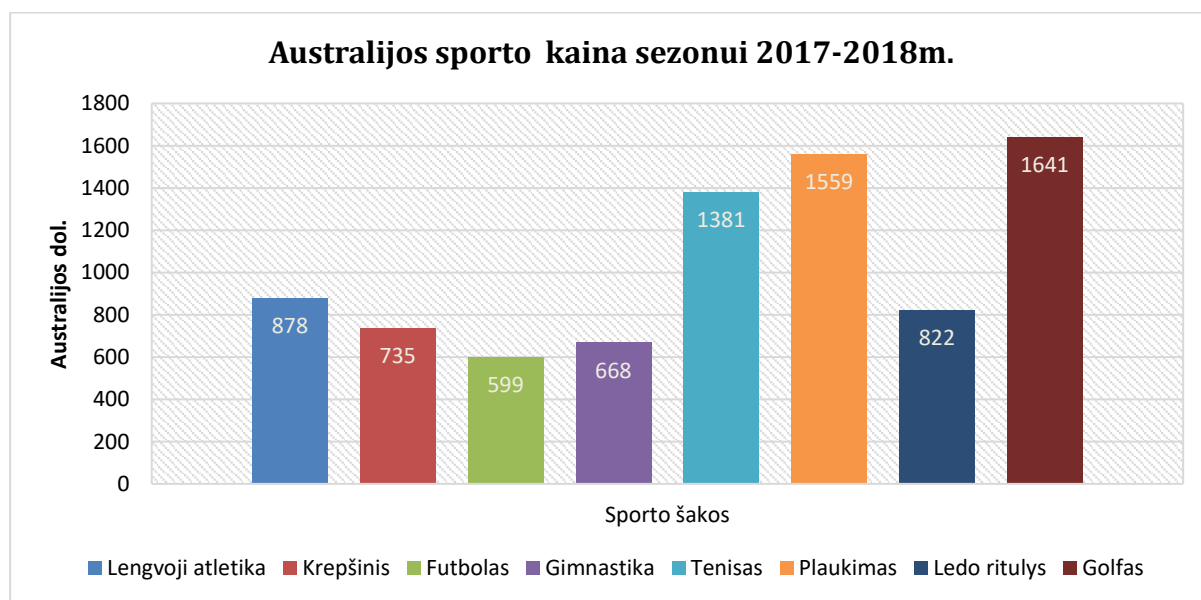
Pasyvus dalyvavimas

- Įėjimo mokesčiai 7,9 mlrd. EUR (40,1 proc.)
- Maitinimas, apgyvendinimas, barai 3,99 mlrd. EUR. (20,1 proc.)
- Žiniasklaidos ir informacinės technologijos, mokama televizija 4,03 mlrd. EUR. (15,5 proc.)

7 pav. Aktyvaus ir pasyvaus dalyvavimo išlaidos

Cit. Pagal Preuss, Alfs, Ahlert 2012

Australai atlikę išsiaiškino, kad per metus išleidžia beveik 11 milijardų dolerių sporto ir fizinio aktyvumo dalyvio mokesčiams. Australijos sporto komisijos kartu su Cull ir Parry (2017) atliktas tyrimas parodė koks yra vienos šeimos dalyvavimo sporte mokestis. Apklausoje dalyvavo 696 žmonės ir nustatyta, kad respondentai už sportą kiekvieną sezoną mokėjo vidutiniškai daugiau nei 1 100 AUD., išleido 450 AUD. transportui, todėl visos dalyvavimo sporte išlaidos sudarė apie 1500 AUD. asmeniui per sezoną. Apie 65 proc. Respondentų teigė, kad šios išlaidos per pastaruosius metus padidėjo. Tyrimo duomenys rodo, kad dalyvavimo išlaidos įvairiose sporto šakose auga. Didžiausios respondentų išlaidos sporto organizacijų renkami registracijos mokesčiai. Tai vidutiniškai sudarė 225 AUD. per metus. Tačiau daugelis respondentų nurodė papildomas išlaidas tokioms reikmėms kaip įranga, treniruotės ir pamokos, uniformos ir avalynė. Kiekviena iš šių kategorijų dalyviams vidutiniškai kainuoja daugiau nei 200 AUD. per metus. Lentelėje pateikta 16 populiariausių sporto šakų išlaidos, 8 iš jų pavaizduota diagramoje (žr. 8 pav.).

8 pav. Vidutinė vieno asmens sporto kaina sezonui 2017-2018m. AUD.

Cit. Pagal Cull ir Parry 2017

Atrinkus Lietuvai labiau aktualias sporto šakas ir remiantis pateiktu 8 pav. matoma, kad golfui ir plaukimui buvo daugiausiai išleista lėšų per sezoną (plaukimas – 1559 AUD., golfas – 1641 AUD.), toliau tenisui, bet šis sportas nėra pigus, todėl visose šalyse šiam sportui skiriama nemažai. Gimnastika nėra populiari Australijoje per sezoną buvo išleista 668 AUD. Tyrimas parodė, kad maždaug 10 proc. respondentų pasiskolino pinigų, kad galėtų sportuoti, vidutiniškai 5000 AUD vienam asmeniui. Maždaug 35 proc. respondentų taip pat teigė, kad dėl sporto mokesčių yra didesnė kredito skola. Remiantis Australijos sporto komisijos „AusPlay“ duomenimis, šalies viduje 15 m. ir jaunesnių sportas ne mokykloje padidėjo 20 proc. 2016 m., 2017 m. 25 proc. Dideles pajamas gaunančios šeimos vaikai

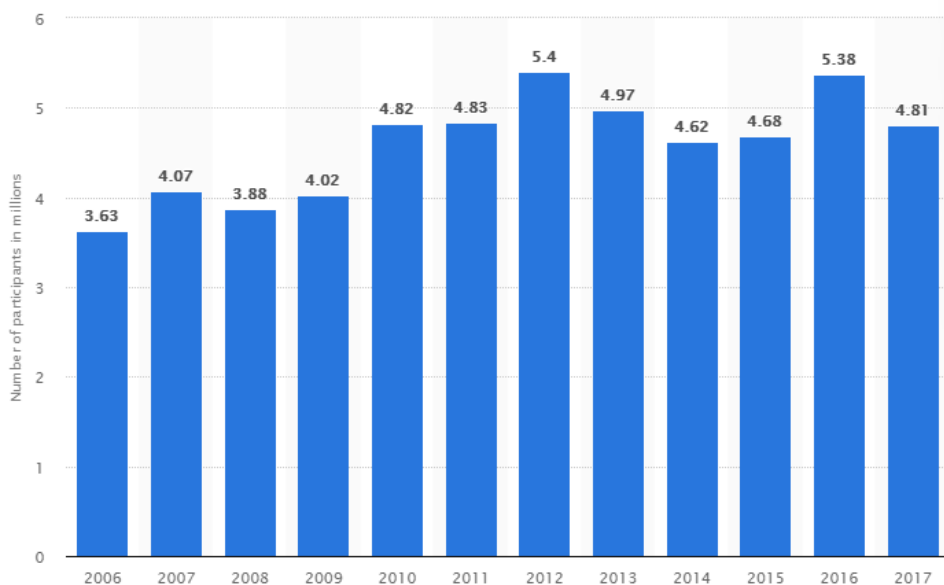
daugiau dalyvauja sporto programose (84 proc.), palyginti su mažas pajamas gaunančiomis šeimomis (58 proc.)(Cull, Parry 2018).

Remiantis statistika, matoma, kad Baltijos šalyse (apie 25 proc.) žmonių fizinis aktyvumas mažesnis nei Danijos ar Suomijos (77proc.), norint įtraukti daugiau gyventojų į fizinį aktyvumą, reikia sudaryti sąlygas sportuoti ir mažesnes pajamas gaunantiems asmenims. Išanalizavus šalių išlaidas sportui, paaiškėjo, kad sporto paklausa yra auganti ir dalyvių nuolat daugėja. Šalyse sporto šakų žiūrimumo ir lankomumo populiarumas skiriasi, pagal statistinius duomenis galima matyti, jog išlaidos yra nemažos.

3.4. Vartotojų išlaidų sporte ir gimnastikos sporto šakoje vertinimas

Gimnastika – sporto šaka, kurioje sportininkas arba sportininkė turi atlikti įvairius pratimus, reikalaujančius jėgos, grakštumo, lankstumo ir koordinacijos. Gimnastika yra klasifikuojama olimpinės sporto šakos (meninė, sportinė gimnastika, šuoliai ant akrobatinio tako), neolimpinės sporto šakos (aerobinė, lavinamoji, oro, koncertinė gimnastika). Taip pat galima rasti daugybę kitų treniruočių formų, kuriose naudojami gimnastikos elementai (gatvės gimnastika, trickingas, parkouras ir kt.).

Informacijos apie gimnastikos sporto išlaidas yra mažai, Statista Amerikoje atliekami nuolatiniai tyrimai šia tema – apklausa skirta sužinoti koks yra susidomėjimas sportine gimnastika ir manoma, kad jis vis didėja – 2018 m. manoma, kad maždaug 6,8 milijono amerikiečių labai domisi gimnastika (Lock 2020). 2017 m. 3,1 proc. 6–12 m. vaikų reguliariai dalyvavo sporte – šis skaičius per pastaruosius 3 m. išaugo. Taip pat, akivaizdus susidomėjimas JAV gimnastikos treniruotėmis, kuriose 2017-2018 m. dalyvavo beveik 19 tūkst. gimnastų, didžioji dalis yra moterys. Gimnastikos dalyvių vyresnių negu 6 m. daugiausiai buvo 2012 m. 5,4 mln., o 2017 m. matome, kad dalyvių sumažėjo ir liko tik 4,81 mln. (žr. 9 pav.)

9 pav. Vartotojų susidomėjimas sportine gimnastika JAV 2006-2017 m.

Cit. Pagal Lock 2020

Lietuvoje gimnastika populiarėjant, dabar mes galime rasti daugybę mažų ir didelių centrų, kurie siūlo vaikams įvairius gimnastikos užsiėmimus didžiuose Lietuvos miestuose, nors ir mažuose miestuose neradime tokio gausaus pasirinkimo kaip sostinėje. Daug žmonių atidaro nors ir mažas sales ir propaguoja vienokią ar kitokią gimnastikos šaką ar atšaką. 2018 m. Lietuvoje registruotų gimnastikos sportininkų buvo 1385 (meninė – 376, šuoliai ant batuto – 72, sportinė – 937) (žr. 7 lentelę). Reikia atkreipti dėmesį, kad šie dalyviai yra varžybose dalyvaujantys ir nepatenka į mėgėjų kategoriją (Lietuvos statistikos departamentas 2019). Duomenys lentelėje rodo, kad nuo 2010 m. iki 2018 m. vaikų bei trenerių skaičius svyravo, meninę gimnastiką sportuojančių mergaičių skaičius svyravo tarp 351 iki 438 (didžiausias skaičius 2015 m.), sportinės gimnastikos vaikų sumažėjimas matomas 2010 m. bei 2017 m. Kitais metais (2015 m., 2016 m., 2018 m.) vaikų skaičius siekia netoli 1000 dalyvių. Be šių olimpinių sporto šakų miesto sporto centruose yra dar registruota ir aerobinė gimnastika (ši priklauso Lietuvos gimnastikos federacijai), kurioje registruotų sportuojančių vaikų yra 1734. Remiantis pateiktais duomenimis galima daryti prielaidą, jog dabar sportuojančių Lietuvoje apie 5000, nes yra daug klubų, kurie neruošia vaikų varžyboms, o tik vykdo treniruotes dėl bendro fizinio pajėgumo gerinimo ir nėra registruoti, dėl to negalima pasakyti tikslaus skaičiaus.

7 lentelė. Lietuvos gimnastikos dalyvių skaičius 2010-2018 m.

Sporto šaka	Meninė gimnastika		Sportinė gimnastika		Šuoliai ant akrobatinio tako	
	Sportininkai	Treneriai	Sportininkai	Treneriai	Sportininkai	Treneriai
2010 m.	395	30	602	33	72	2
2015 m.	438	31	979	45	64	0
2016 m.	351	34	983	43	-	-
2017 m.	342	30	664	33	46	2
2018 m.	376	30	937	38	74	2

Cit. Pagal Oficialiosios statistikos portalas

Toliau lentelėje (žr. 8 lentelę) pateikti 3 didžiųjų miestų bei kitų miestų gimnastikos klubų ir centrų sąrašas, kur vaikai profesionaliai arba mėgėjiškai gali lankyti gimnastikos ar jos atšakos būrelius. Pažvelgus, Vilniuje turime daugiausiai pasirinkimo įvairios gimnastikos, klubų, centrų ar mažų salių. Kaune taip pat galima rasti nemažai užsiėmimų, tačiau reikia neužmiršti, kad kituose regionuose taip pat rasime studijas bei sporto centrus išsidėsčiusius mažesniuose Lietuvos miestuose. Daugiausiai gimnastikos paslaugų teikiama miesto sporto mokyklose.

8 lentelė. Lietuvos miestų gimnastikos klubų ir centrų pasiūla

Miestas	Klubai/centrai
Vilnius	„Gimnastikos mokykla“, „Tarptautinis gimnastikos centras“, „Gimnastikos akademija“, „Dalios Kutkaitės Akademija“, Žirmūnų vaikų ir jaunimo klubas, „Gracija“, „EM TALENTS“, „Gimnastikos žingsnis“, „Skrydis“, „Šokliukai“, „K-GYM“, „Sporto startas“, „Šatrija“, Vilniaus miesto sporto centras, „Splitas“, Kūdikų ir vaikų gimnastikos mokykla, Gatvės gimnastikos klubas, „7MŪZOS“
Kaunas	„Elegancija“, „Kauno meninės gimnastikos klubas“, „Ballare Loft“ šokių studija, „Gimnastikos akademija“, Šokių studija „Dance4fun“, „GK fortūna“, „Olimpiečio Roko Guščino gimnastikos klubas“, „Tarptautinis gimnastikos centras“, Kauno sporto mokykla „Startas“
Klaipėda	„Ars viva“, „Barbė“, „Viesulas“, „Kregždutės skrydis“, „Viesulas“ sporto centras, „Gracija“, „Gintarinė fėja“, Kūdikų ir vaikų gimnastikos mokykla

Miestas	Klubai/centrai
Kiti miestai	Baleto ir gimnastikos studija „linksmosios pėdutės“ (Šiauliai), Linos sporto ir meninės gimnastikos mokykla (Šiauliai), kūdikių ir vaikų gimnastikos mokykla (Marijampolė, Trakai), sporto ir šokių studija „Eldorado“ (Panevėžys), Visagino sporto centras, Tauragės atletinės gimnastikos klubas „Viktorija“

2015 m. „Spinter research“ atliko Lietuvos gyventojų tyrimą dėl sporto išlaidų, toks atliktas tyrimas pirmasis mūsų šalyje. Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimas vyko 2015 m. sausio mėn. 19 d. – vasario mėn. 25 d. Tikslas išsiaiškinti šalies gyventojų išlaidas, skiriamas aktyviai arba pasyviai sportinei veiklai. Tyrime dalyvavo 3 506 (15-75m.) respondentai ir buvo surinkti duomenys 71 sporto šakos patiriamas išlaidas. Tarp 71 sporto šakos buvo ir gimnastika. Lentelėje (žr. 9 lentelę) kelios sporto šakos su patirtomis aktyvių ir pasyvių dalyvių išlaidomis. Palyginus aktyvių dalyvių išleidžiamas sumas (išskyrus kopimą, laipiojimą) yra daugmaž panašios ir svyruoja tarp tačiau pažvelgus į pasyvių dalyvių dalį matome, kad gimnastikos sporto šakai išleidžiamas 0,31 euro (galima daryti prielaidą, kad neišleidžiama beveik nieko), tuo tarpu kitose sporto šakose pasyvūs dalyviai skiria 9-51 eurų savo išlaidų sporto šakos žiūrėjimui (Čingienė 2015, 11).

9 lentelė. Lietuvos aktyvaus ir pasyvaus sportavimo išlaidų vidurkiai

Sporto šaka	Dalyviai	Aktyvūs	Pasyvūs
Gimnastika		44,57	0,31
Krepšinis		55,95	53,09
Futbolas		64,27	51,42
Tinklinis		42,2	26,3
Plaukimas		73,02	64,21
Stalo tenisas		44,41	9,06
Kopimas, laipiojimas		215,36	34,05

Sudaryta darbo autoriaus pagal Čingienė 2015

Toliau buvo išrinkti duomenys tik apie gimnastikos sporto šaką. Buvo gauti atsakymai iš 128 respondentų, kurie sportuoja aktyviai ir 83 respondentai pateikė duomenis apie išleidžiamą sumą narystei, aprangai, transportui ir pan. 29 proc. sportuojančių aprangai išleido vidutiniškai apie 28,96 euro statinių ir salių nuomai 5 proc. Išlaidos vidutiniškai siekė 57,92 euro narystės mokesčiams 10 proc. išleido vidutiniškai apie 143,36 euro bei transportui 7 proc. gyventojų išleido apie 19,69 euro. Tuo tarpu buvo ir pasyvių dalyvių (n=136), iš kurių išvykoms į varžybas lengvuoju automobiliu jie išleido 483 litai, maitinimuisi ir nakvynei 206 eurus litų ir skyrė sporto organizacijoms (2 proc.) 177 eurus (Čingienė 2015, 12-15).

2019 m. ESPN+ atlikto tyrimo duomenys atskleidė galimas sporto šakų nepopuliarumo priežastis ir pateikė išleidžiamas sumas kiekvienai sporto šakai. Aspen institutas ir Jutos valstijos universitetas kartu su K.Cohen atliko jaunimo sportininkų tėvų apklausą, apžvelgė sporto ir kūno rengimo pramonės asociacijos atliktus tyrimus, kurie nustatė, kad 2018 m. tik 38 proc. 6–12 metų vaikų reguliariai žaidė komandines sporto šakas. Aspeno instituto tyrėjai nustatė, kad vidutinės išlaidos sportui buvo maždaug 692 JAV dol., o kiekvienos sporto šakos išlaidas pateikė lentelėje (žr. 10 lentelę). Lietuvoje sporto šakų populiarumas yra kitoks nei Amerikoje, todėl lentelėje paryškintos Lietuvai aktualios sporto šakos – krepšinis, futbolas, plaukimas, kovos menai, tenisas ir gimnastika (Cohen 2019).

10 lentelė. JAV išlaidos vaiko sportui per 12 mėn.

Sporto šaka	Suma (\$)
Beisbolas	\$659.96
Krepšinis	\$426.78
Dviračių sportas	\$1,011.61
Mašinų sportas	\$420.86
Žolės riedulys	\$2,124.62
Golfas	\$925.38
Gimnastika	\$1,580.28
Ledo ritulys	\$2,582.74
Kovų menai	\$776.51
Slidinėjimas / snieglentės	\$2,248.84
Futbolas	\$536.90
Plaukimas	\$786.03

Sporto šaka	Suma (\$)
Tenisas	\$1,170.09
Lengvoji atletika	\$191.34
Tinklinis	\$595.49
Imtynės	\$476.45
Kitos sporto šakos	\$1,233.30

Cit. Pagal Cohen 2019

JAV statistika rodo, kad krepšinio būreliui išleidžiama apie 427 JAV dol., futbolo 537 JAV dol. per metus, ši suma nėra didelė palyginus su tenisu (1170 JAV dol.) ar gimnastika (1580 JAV dol.). JAV gimnastika populiarus sportas yra ir jai išleidžiama 3 kartus daugiau negu krepšiniui. Brangiausios sporto šakos ir daugiausiai pinigų išleidžiama per metus – žolės riedulys, slidinėjimas/snieglenčių sportas ir ledo ritulys (daugiau negu po 2 000 JAV dol.).

Gimnastikos šaka užsienyje yra populiari, kaip galima matyti iš lentelėse pateiktos informacijos, ši sporto šaka yra pakankamai brangi. Lietuvoje 2015 m. atliktas tyrimas parodo, kad gimnastikos sporto šaką lankantys suaugę asmenys nepatiria didelių išlaidų. Tačiau žiūrint į dabartinę situaciją Lietuvoje yra matoma, jog sporto salių ir klubų kiekis skirtas vaikams yra gana didelis, galima daryti prielaidą, kad paklausa yra nemaža, dėl to atsiranda konkurencija bei kainų augimas. Šią prielaidą pagrįs magistro tyrimas, kuriame buvo analizuotas gimnastikos populiarumas ir patiriamos išlaidos namų ūkio kontekste.

4. TYRIMO METODIKA IR ORGANIZAVIMAS

4.1. Tiriamųjų kontingentas

Tyrimas buvo vykdomas 2020 m. kovo mėn. 16d.-balandžio mėn. 13 d. naudojant anoniminę internetinę apklausą. Tiriamieji buvo tėvai, kurių vaikai lanko gimnastikos (meninės, bendrosios, lavinamosios, sportinės) būrelį Vilniaus mieste. Tiriamąją grupę sudarė 203 respondentų: 168 moterys, 35 vyrai.

4.2. Tyrimo organizavimas

Prieš iškeliant tyrimo tikslą, pirmiausia buvo suformuluota darbo tema ir imta analizuoti kokie tyrimai šiai dienai Lietuvoje yra atlikti susiję su namų ūkių išlaidomis bei sporto šakų analize pagal namų ūkius. Tuomet buvo rinkta, analizuota užsienio ir lietuvių literatūra, suformuluoti pagrindiniai iškilę klausimai ir parinkus tyrimo modelį, suformuluota anketa. Atlikus tyrimą, duomenys suvesti į SPSS, imta skaičiuoti ir gautus rezultatus analizuoti ir pateikiamos išvados (žr. 10 pav.).

10 pav. Tyrimo proceso etapų kiekybiniuose tyrimuose schema

Sudaryta darbo autoriaus pagal Butkevičienė 2011

4.3. Tyrimo metodai

Kiekybinis tyrimas. Tyrimui atlikti buvo pasirinktas anketinės apklausos metodas, kurio tikslas buvo išanalizuoti ir įvertinti namų ūkio biudžetą bei jo dalies paskyrimą gimnastikos sportui, nuvykimui iki treniruočių vietos, aprangai ir kt. Naudoti anketinės apklausos metodą nulėmė keletas faktorių:

- Didelis sportuojančių vaikų skaičius, todėl ir tiriamųjų skaičius pakankamas
- Gimnastikos kaip jos šakos ar atšakų platus pasirinkimas Vilniaus mieste
- Galimybė vykdyti apklausą internetu ir ją paskleisti plačiai

Anketinė apklausa. Šiam tyrimui anketa buvo adaptuota, pasinaudojant Lietuvos gyventojų vartojimo išlaidas sporto sektoriuje atliktu tyrimu, kurio klausimynas buvo panaudotas ir pritaikytas iš sporto rinkos indelio skaičiavimo tyrimo Vokietijoje (Čingienė, 2015). Tyrimui naudotas empirinis etapas, buvo sudaryta anketa ir respondentai apklausti raštu – anketa. Šios apklausos tipo naudojimas yra plataus internetinio prieinamumo ir yra gana aiškus. Yra galimybės sudominti respondentus atliekamu tyrimu ir užtikrinti grįžtamąjį ryšį. Anketa buvo anoniminė (bevardė) – atsakęs asmuo lieka nežinomas (Tidikis 2003, 7). Taip pat naudotas statistinis metodas atliekant tyrimo duomenų statistinę analizę. Duomenys apdoroti naudojant SPSS 22.0 statistikos programą (Statistical Package for Social Sciences), lenteles ir diagramas darytos su Microsoft Excel 2016 programa. Klausimyno patikimumui nustatyti buvo naudojamas Cronbacho alfos koeficientas, šis yra suprantamas kaip koreliacija tarp testo rezultatų ir hipotetinių “tikrų” rezultatų (Norušis, 2005).

Netikimybinės atrankos būdas. Netikimybinės atrankos būdu sudaryta imtis gali būti tiek reprezentatyvi, tiek nereprezentatyvi, priklausomai nuo tyrimo tikslų ir technikų naudojamų imčiai sudaryti. Taip pat tyrime buvo panaudotas „sniego gniūžtės“ principas, kuomet tiriamosios visumos dydis nėra žinomas, tiriamieji yra sunkiai prieinami, todėl vykdant tyrimą reikia plėsti imtį. Pirmiausia buvo pasirinkta keletą žinomų žmonių ar grupių per kuriuos buvo plečiamas tyrimas ir vyko pasidalinimas (Morkevičius, Telešienė ir kt. 2020).

Imtis. Imtis buvo skaičiuota pagal Paniotto formulę. Anketinio tyrimo imtis sudaryta taip, kad ji būtų reprezentatyvi. Tyrimui buvo rekomenduojama imties dydį nustatyti, atsižvelgiant į 5 proc. paklaidą (K. Kardelis, 2005). Imties dydis nustatytas pagal formulę:

$$n = 1/(\Delta^2 + 1/N)$$

n – atvejų skaičius atrankinėje grupėje; **N** – generalinė aibė; **Δ** – paklaidos dydis.

Statistinė duomenų analizė. Tyrimo duomenų analizei taikyti matematinės statistikos metodai: skaičiuoti aritmetiniai vidurkiai ($\bar{X}$), sklaida vertinta pagal standartinį nuokrypį (SN). Pasirinktas reikšmingumo lygmuo, kai $p < 0,05$.

Tyrimui atlikti buvo sudaryta anketa iš 25 klausimų ir pateikta internetine nuoroda (<https://forms.gle/pvWGZswqreDZRfMk7>) respondentams Googleforms.com platformoje, anketoje buvo užtikrinamas anonimiškumas, lengvas naudojimas, iš karto matomi rezultatai. Iš 25 klausimų 23 buvo uždari, 2 klausimai atviri. Iš 23 uždaru klausimų, 9 jų buvo su papildomu atviru atsakymu. Remiantis gautais duomenimis, manoma, kad Vilniuje meninę, sportinę, bendrąją ar lavinamąją gimnastiką sportuojančių vaikų yra apie 2600, todėl pagal imties formulę norint gauti reprezentatyvią imtį turime gauti 335 respondentų atsakymų, tyrimui buvo surinkta 203 anketos. Dalyviai buvo 203 tėvai, kurių

vaikai lanko gimnastikos būrelius. Tyrime dalyvavo Vilniaus miesto gyventojai. Nustačius reikiamą tiriamųjų skaičių, naudotas netikimybinis būdas, nes tiriamosios visumos narių ar elementų patekimo į imtį tikimybė nėra vienoda.

Anketos sandara. Anketą sudarė demografiniai klausimai ir specifiniai klausimai apie gimnastikos būrelių pasiūlą, kainas bei išlaidas. Atliekant tyrimą naudota adaptuota anketa, kuri buvo taikyta tyrime analizuojant Lietuvos gyventojų vartojimo išlaidas sporto sektoriuje (Čingienė, 2015). Anketą sudaro 3 dalys -

- Demografiniai duomenys (lytis, šeimyninė padėtis, išsimokslinimas..)
- Klausimai susiję su išlaidomis tiesiogiai vaikų gimnastikos būreliams (išlaidos sportinei aprangai, draudimui, transportui, mokesčiui...)
- Klausimai, skirti atskleisti respondentų požiūrį nagrinėjama tema (kriterijai pagal kuriuos renkasi gimnastikos būrelius, požiūris į savo sportinę veiklą, sporto reikšmę Lietuvoje).
- Respondentų nuomonės įvertinimui ir naudota Likerto skalė (*visiškai nesutinku, nesutinku, nei sutinku nei nesutinku, sutinku, visiškai sutinku*).

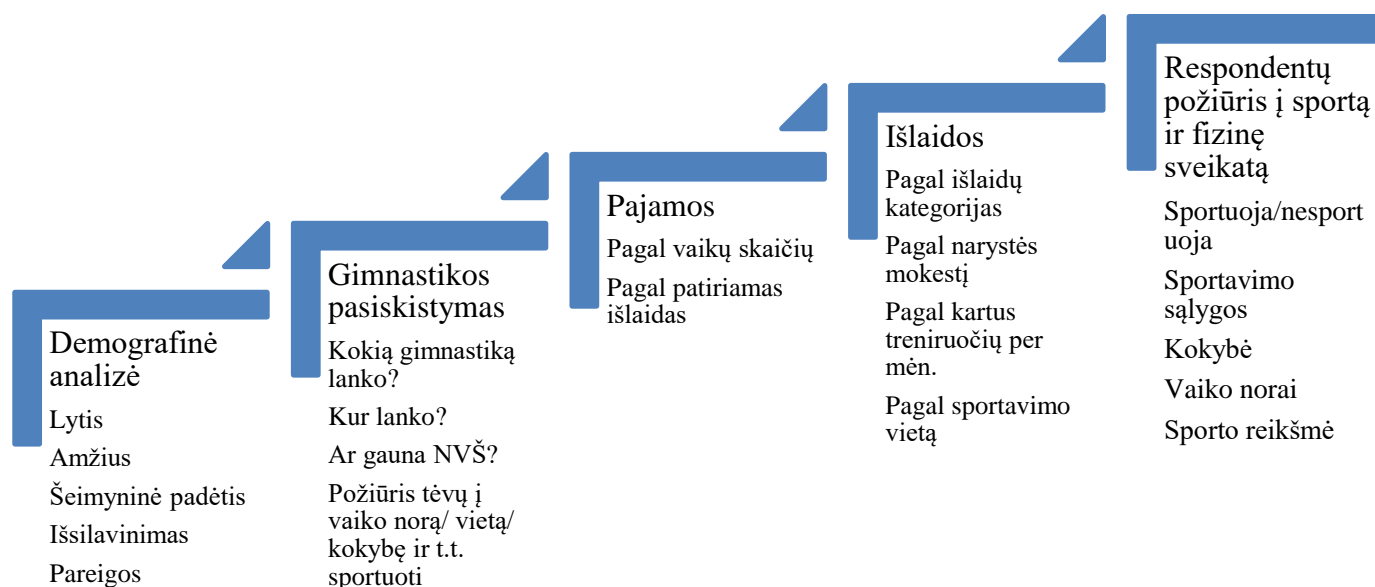
Šiai anketai surinkti tikslingus duomenis buvo atrinkti respondentai, kurie:

- Gyvena Vilniaus mieste
- Tėvai, kurių vaikai lanko gimnastikos būrelį
- Lanko meninę, sportinę, bendrąją arba lavinamąją gimnastiką

Kadangi anketa internetinė, ja buvo dalinamasi sporto klubų ar centrų internetiniuose puslapiuose, Facebook socialiniame tinkle – grupėse ir puslapiuose, kurie susiję su gimnastika (gimnastikos klubo/centro puslapis, aktyvaus laisvalaikio ar sporto būrelių grupės, specialios aprangos grupėse, mamų grupėse). Tyrimo metu buvo laikomasi konfidencialumo, savanoriško dalyvavimo principu buvo pildomos anketos ir užtikrintas anonimiškumas. Tyrimo dalyviai ne itin noriai dalyvavo apklausoje, todėl nebuvo pasiekta, kad tyrime dalyvautų 335 respondentai, duomenys surinkti iš 203 respondentų. Suprantama, dabartinė situacija dėl COVID-19 sukėlus tam tikra visuomenės įtampa, turėjo įtakos tiek respondentų skaičiui, tiek jų nusiteikimui dalyvauti apklausoje.

5. GIMNASTIKOS SPORTO ŠAKOS VARTOTOJŲ IŠLAIDŲ VILNIAUS MIESTE VERTINIMAS

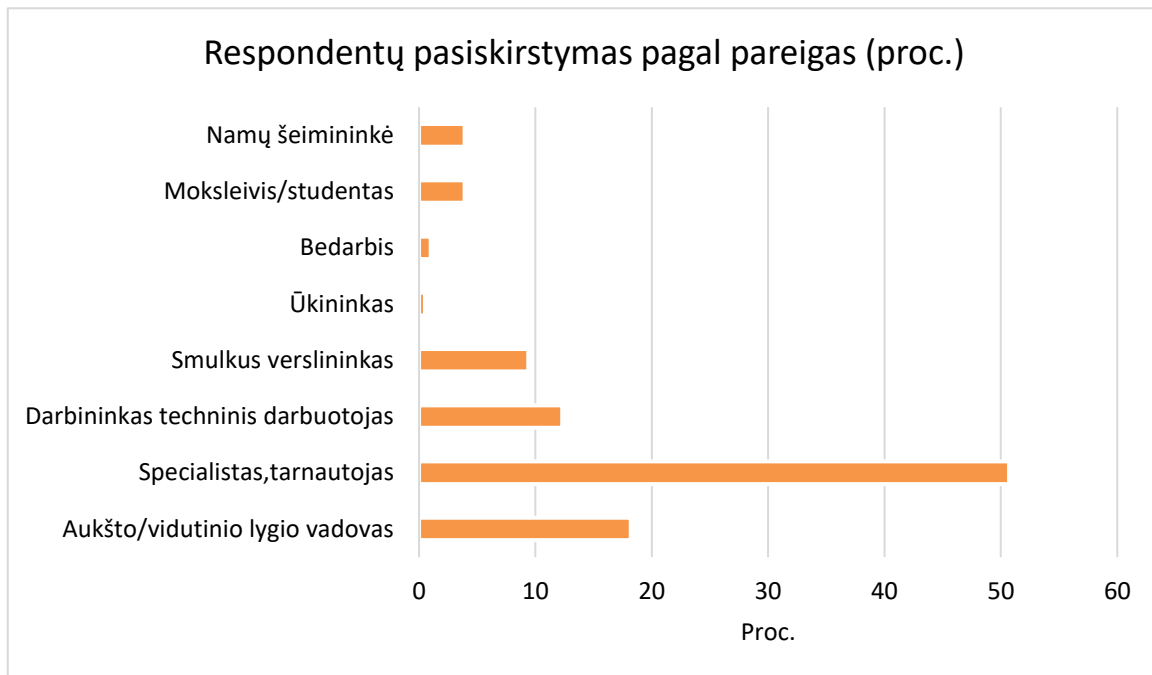
Analizuojant vartotojų išlaidas gimnastikos būreliams Vilniuje, pirmiausia bus aptariama respondentų demografinės charakteristikos, respondentų požiūris į sportą, antroje dalyje nagrinėjamas tėvų požiūris į gimnastiką, analizuojama šakos charakteristika, nagrinėjamos gaunamos pajamos ir patiriamos išlaidos (žr. 11 pav.). Prieš analizuojant duomenis buvo svarbu išsiaiškinti statistinį anketos patikimumą. Atlikus skaičiavimus Cronbach $\alpha = 0,671$ parodė, kad galime tikėtis to paties rezultato, pakartotinai jį atsakius ir anketa yra validi ir galima naudoti.

11 pav. Tyrimo gautų rezultatų analizės schema

Tyrimo dalyvavo 203 Vilniuje gyvenantys ar vežantys vaikus sportuoti tėvai: 35 vyrai (17,2 proc.) ir 168 moterys (82,8 proc.). Daugiausiai respondentų buvo 30-39 metų (49,3 proc.), 31,5 proc. sudarė 40-49 metų, 15,3 proc. 21-29 metų, 3 proc. iki 20 metų ir 1 proc. 50-59 metų asmenų. Didžioji dauguma (77,8 proc.) tyrimo dalyvių buvo susituokę, vos 14,8 proc. nevedusių ir 7,4 proc. išsiskyrusių. 136 (67 proc.) respondentai turėjo aukštąjį universitetinį išsilavinimą, 50 (24,6 proc.) – aukštąjį neuniversitetinį, 7,4 proc. turėjo vidurį, o 1 proc. nebaigtą vidurinį išsilavinimą.

Nagrinėjant respondentų išsilavinimą, buvo svarbu išsiaiškinti respondentų užimamas pareigas ir darbo pobūdį. Atlikus skaičiavimus paaiškėjo, kad tarp išsilavinimo ir užimamų pareigų yra statistiškai reikšmingas skirtumas ($p < 0,000$). Tai rodo, kad išsilavinimas turi reikšmės vėliau užimamoms pareigoms. Gauti rezultatai pateikiami 12 paveiksle, kuris parodo respondentų pasiskirstymą pagal išsimokslinimą.

12 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal pareigas (proc.)

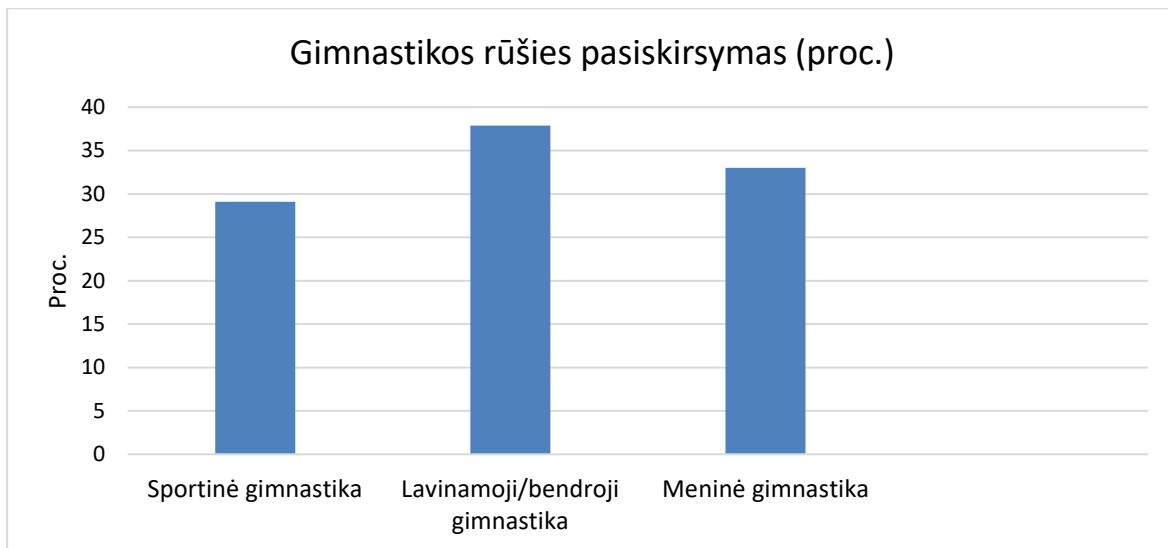
Tyrimo rezultatai parodė, kad kiek daugiau negu pusė respondentų (50,7 proc.) yra specialistai arba valstybės tarnautojai, 18,2 proc. dalyvavusių buvo vidutinio arba aukščiausio lygio vadovai, 0,5 proc. sudarė ūkininkai, bedarbių vos 1 proc., moksleivių/studentų bei namų šeimininkių 3,9 proc.

Atlikus demografinių klausimų analizę, paaiškėjo, kad beveik 50 proc. tyrime respondentų dalyvavusių respondentų buvo 30-39 metų, beveik 78 proc. gyvena santuokoje, 91,6 proc. dalyvių buvo su aukštuoju universitetiniu arba neuniversitetiniu išsilavinimu bei daugiau nei pusę yra specialistai arba valstybės tarnautojai.

5.1. Gimnastikos pasiskirstymas ir treniruočių dažnumas

Šiame skyriuje bus nagrinėjama gimnastikos kaip sporto šakos pasiskirstymas įvairiais aspektais – treniruočių dažnumas, kartų per savaitę ir laiko atžvilgiu, ieškoma skirtumų, sąsajų bei reikšmingų statistinių rodiklių.

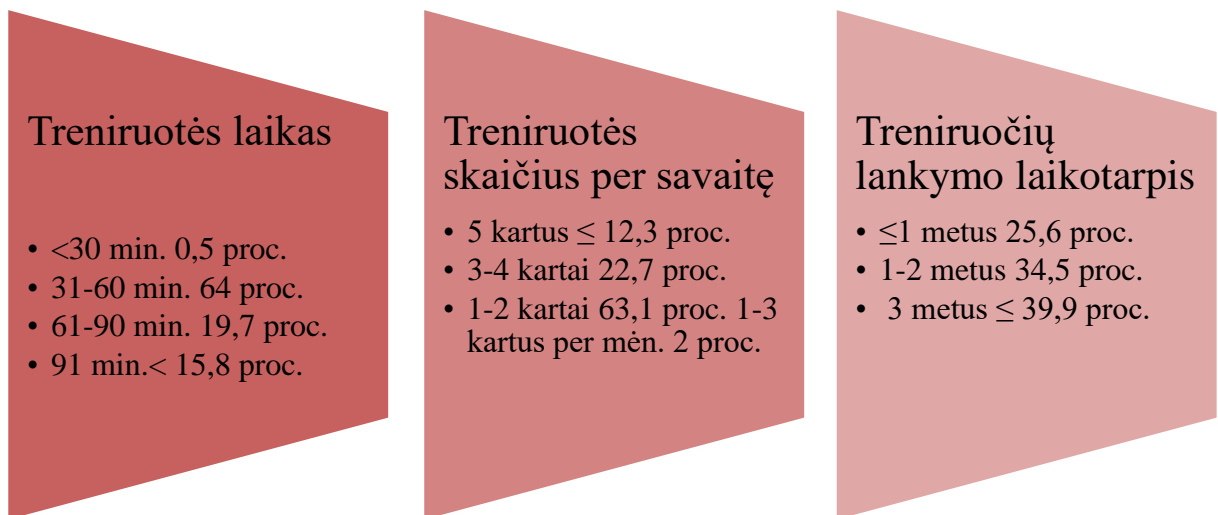
Pirmasis aspektas – gimnastikos rūšies paplitimas Vilniaus mieste, remiantis respondentų atsakymais (13 pav.). Pagal gautus tyrimo rezultatus, Vilniuje daugiausiai sportuojančių vaikų yra lavinamąją arba bendrąją gimnastiką – 77 (37,9 proc.).

13 pav. Gimnastikos rūšių pasiskirstymas

Taigi duomenys rodo, kad beveik 38 proc. vaikų gimnastikos treniruotes lanko sporto klubuose. Tyrime dalyvavusių respondentų atsakymai parodė, kad meninę gimnastiką lanko 33 proc. Būtina paminėti, kad tai išimtinai yra tik mergaitės, nes Lietuvoje meninę gimnastiką lanko tik mergaitės. Sportinės gimnastikos dalyvių tyrime dalyvavo 59 (29,1 proc.). Tikėtina, kad didžioji dalis vaikų gimnastika užsiima profesionaliai. Svarbus aspektas yra treniruočių vykdymo vieta, nes nuo užsiėmimo vietos priklauso dalyvio mokestis ir kitos papildomos išlaidos. Sporto mokykloje sportuojančių buvo 52 (25,6 proc.), tačiau daugiau nei pusė sportuoja (64,5 proc.) sporto klube/centre, o kitose įstaigose sportuojančių buvo 9,9 proc. tiriamųjų. Pagal gimnastikos rūšies pasiskirstymą bei pagal sportavimo vietą, galima daryti prielaidą, kad daugiausiai respondentai veda vaikus į gimnastikos būrelį dėl bendro fizinio lavinimo, nes kiek daugiau nei 64 proc. vaikų lanko sporto klubuose, kurių tikslas yra lavinti bendrąjį fizinį aktyvumą – stiprinti organizmą, lavinti judesių koordinaciją, jėgą, lankstumą, judesių tikslumą ir t.t.

Neužtenka žinoti kur ir kokią gimnastiką vaikas lanko, nes norint analizuoti respondentų išlaidas gimnastikos sportui svarbu žinoti: 1) kiek kartų per savaitę vaikai lanko gimnastiką, 2) treniruotės trukmę ir 3) kiek metų vaikas užsiima gimnastika. Gautų tyrimo rezultatų analizė parodė, kad 39,9 proc. respondentų vaikų lanko gimnastiką jau 3 metus ir daugiau. Daugiausiai, net 64 proc. nurodė, kad gimnastikos treniruotė trunka 31-60 min. ir beveik tiek pat procentų teigė, kad užsiėmimai vyksta 1-2 kartus per savaitę (63,1 proc.) (žr. 14 pav.).

14 pav. Gimnastikos treniruočių lankomumo statistika

Gautų tyrimo duomenų pagrindu atliekant skaičiavimus paaiškėjo, kad treniruočių dažnumas su vieta, kur vaikas lanko treniruotes bei dažnumas su treniruočių trukmė statistiškai reikšmingai skiriasi ($p < 0,000$). Tokiu būdu, rezultatai rodo, kad nuo vaiko gimnastikos lankymo vietos priklauso treniruočių skaičius per savaitę bei treniruotės ilgumas.

Norint įsitikinti, kad sportavimo vieta turi įtakos treniruočių kiekiui buvo atlikti skaičiavimai (x lent.). Gauti duomenys rodo gimnastikos treniruočių dažnumą pagal sporto įstaigą. Tyrimas atskleidė, jog respondentų vaikai sporto mokykloje sportuoja įvairiai. Beveik trečdalis vaikų (29 proc.) 5 kartus ir dažniau lanko treniruotes, 35 proc. 3-4 kartus ir 37 proc. 1-2 kartus per savaitę (žr. 11 lentelę).

11 lentelė. Dalyvavimo gimnastikos sporte pagal sporto įstaigą ir treniruočių skaičių per savaitę procentinis pasiskirstymas

	5 < per savaitę	3-4 kartai per savaitę	1-2 kartai per savaitę	1-3 kartai per mėnesį	Viso respondentų
Sporto mokykla	15 (29 proc.)	18 (35 proc.)	19 (37 proc.)	-	52
Sporto centras/ klubas, kita įstaiga	14 (9 proc.)	30 (20 proc.)	100 (66 proc.)	7 (5 proc.)	151

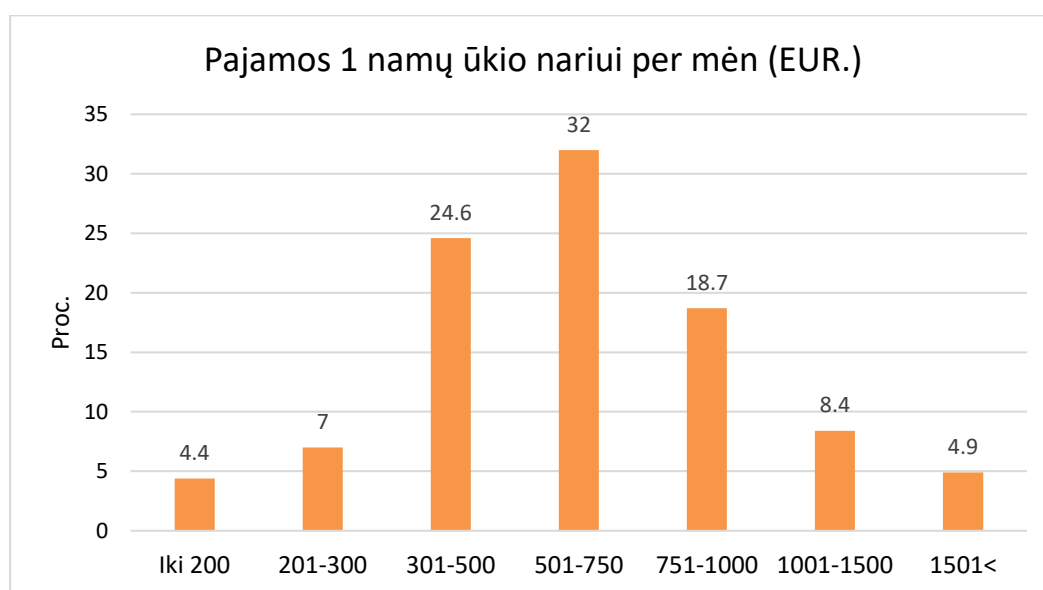
Tikėtina, kad toks treniruočių skaičius per savaitę yra dėl to, kad dalis vaikų ne visada spėja į visas treniruotes arba 1-2 kartus lankantys gimnastai galimai yra 1 metus lankantys vaikai. Taip pat atsakymui

galėjo turėti įtakos 2019 m. 2 pusmetis, nes dėl Kauno g. esančios gimnastikos salės renovacijos, dalis sportinės gimnastikos sportininkų buvo perkelti sportuoti į kitas sales. Kiek kitus rezultatus matome sporto klubuose ir kitose įstaigose sportuojančių respondentų vaikų, t.y. 66 proc. vaikų sportuoja 1-2 kartus per savaitę, 30 proc. 3-4 kartus per savaitę ir tik 9 proc. 5 kartus ir daugiau. Galima teigti, kad centre/klube sportuojantys vaikai gimnastikos treniruotes lanko dažniau 1-2 kartus per savaitę, o sporto centre vaikai sportuoja profesionaliai ir ruošiasi varžyboms, todėl jų treniruotės trunka ilgiau bei būna dažniau.

Apibendrinant šį poskyrį galima akcentuoti, jog nors ir rezultatai įrodo lavinamosios/bendrosios gimnastikos populiarumą, nes ją lanko daugiau nei 1/3 respondentų vaikų, tačiau kitos dvi rūšys nedaug skiriasi ir galima sakyti pasiskirstymas tarp trijų gimnastikos rūšių yra gana tolygus. Kiek daugiau nei 39 proc. vaikų gimnastiką lanko 3 metus arba daugiau. Šis faktas parodo, kad ši sporto šaka patinka ir nėra tik trumpalaikio noro lankyti būrelį patenkinimas. Didesnis tyrimo dalyvių skaičius (daugiau nei 63 proc.) teigia, kad treniruotės trukmė yra 31-60 min. ir tik 0,5 proc. nurodo, kad vaikų treniruotė trumpesnė negu 30 min. Remiantis PSO bendrosios fizinio aktyvumo rekomendacijomis 5-17 metų vaikai rekomenduojama mažiausiai 60 minučių vidutinės ar didelės fizinės veiklos, didžioji dalis veiklos turi būti aerobinė, kad didėtų raumenų jėga, kaulų tvirtumas („Global recommendations on physical activity for health“ 2010, 7).

5.2. Gimnastikos sporto šakos pajamų ir išlaidų pasiskirstymas

Šiame poskyryje aptariama bus svarbiausia tyrimo dalis – pajamos ir išlaidos. Pirmiausia bus analizuojamos pajamos ir jų pasiskirstymas pagal šeimyninę padėtį. Tuomet analizė patirtų išlaidų bendrai gimnastikai bei nagrinėjant kiekvieną išlaidų kategoriją atskirai.

15 pav. Namų ūkio pajamos 1 nariui per mėnesį (EUR.)

Tikslu analizuoti vartotojo išlaidas gimnastikos būreliui, reikia žinoti kokia namų ūkio biudžeto suma skiriama vienam namų ūkio nariui. 11,4 proc. respondentų vienam namų ūkio nariui tenka ne daugiau nei 300 EUR. Net 32 proc. respondentų teigia, kad pajamos vienam nariui siekia 501-750 EUR., 50 (24,6 proc.) tyrimo dalyvių per mėnesį gali išskirti po 301-500 EUR., o 18,7 proc. respondentų uždirba gana daug, nes gali vienam šeimos nariui išskirti net po 751-1000 EUR (žr. 15 pav.). Atliekant skaičiavimus buvo išsiaiškinta, kad respondentų gaunamos pajamos yra tiesiogiai susiję su jų amžiumi ($p < 0,017$). Tyrimo rezultatai rodo, kad respondentai vyresni pagal amžių ir darbo patirtį gauna didesnę atlyginimą. Siekiant interpretuoti gautus rezultatus palyginimui pasirinktas Lietuvos banko (2019) atliktas tyrimas su 1000 respondentų. Tyrimo tikslas buvo išsiaiškinti namų ūkių finansinę padėtį, stabilumą ir taupymą. 42,8 proc. (t.y. 428 tiriamieji) respondentų sudarė didmiesčio gyventojai ir tyrimo metu buvo nustatytos jų pajamos (žr. 12 lentelę).

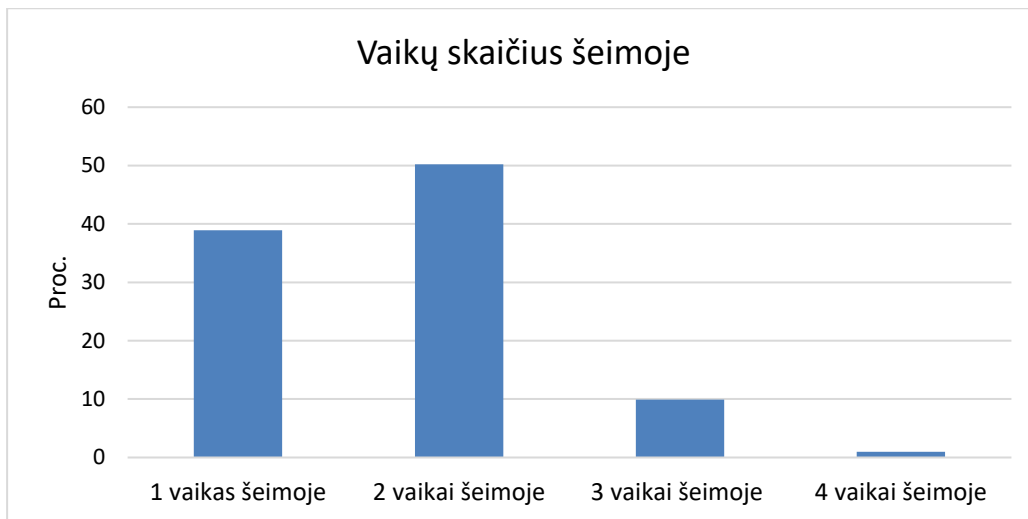
12 lentelė. Apklausoje dalyvavusių namų ūkių pasiskirstymas pagal pajamas

Gyvenamoji vieta	Iki 400 EUR.	401-800 EUR.	801-1200 EUR.	1201-1600 EUR.	1600< EUR.	Nenurodė
Didmiesčiai (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai ir Panevėžys)	15,73 proc.	37,90 proc.	26,61 proc.	27,42 proc.	33,87 proc.	31,05 proc.

Cit. Pagal Lietuvos bankas 2019

Tyrimo dalyviai daugiausiai buvo uždirbantys po 401-800 (37,9 proc.), ir gana nemažai (33,87 proc.) gyventojų atlyginimai siekė 1600 EUR. arba daugiau. Magistro baigiamajame darbe atlikto namų ūkio pajamų vienam namų ūkio nariui tyrime taip pat galime konstatuoti, kad Vilniuje atlyginimai siekia 1201-1600 EUR.

Respondentų gaunamas atlyginimas su namų ūkio biudžeto išskyrimo vienam namų ūkio nariui yra priklausantis nuo šeimos narių skaičiaus, todėl svarbu žinoti respondentų šeimą sudarančių žmonių kiekį. Tyrimo rezultatai parodė, kad daugiausiai tiriamųjų šeimose auginama po 2 vaikus (50,2 proc.), 1 vaiką turi 38,9 proc. šeimų (žr. 16 pav.)

16 pav. Respondentų vaikų skaičius šeimoje

Analizuojant gautus tyrimo duomenis buvo nustatyta reikšminga koreliacija tarp gaunamų pajamų ir turimų vaikų skaičiaus, t.y. tėvai turintys daugiau vaikų, uždirba daugiau ($p < 0,047$), taip pat statistiškai reikšmingas rodiklis buvo rastas iš tarp išlaidų ir vaikų kiekio šeimoje ($p < 0,045$). Kompanijos „Deichmann“ užsakytas tyrimas rodo, kad tėvai su vaikais Didžiojoje Britanijoje vidutiniškai išleidžia papildomus 466 eurus per mėnesį nei tie, kurie neturi vaikų („Vaikai kainuoja: paskaičiavo, kiek per mėnesį padidėja išlaidos, susilaukus vaikų“ 2019). Remiantis gautais duomenimis ir atliktu tyrimu galime daryti prielaidą, kad esant daugiau šeimoje vaikų, išleidžiama daugiau, nes poreikiai yra vienodai lygūs ir svarbūs. Tikėtina, kad tėvai suprantantys išlaidas, siekia ir didesnių pajamų, kad užtektų asmeninėms reikmėms, būsto išlaikymui ir vaiko aprūpinimui.

Svarbiausias tyrimo tikslas buvo išsiaiškinti patiriamas išlaidas gimnastikai bendrai bei atskirai kiekvienai kategorijai. Respondentų duomenų analizė apskaičiavus išleidžiamą sumą gimnastikai ir atskiriamoms kategorijoms (treniruotėms, transportui, aprangai, varžyboms ir kt.) atskleidė, kad daugiausiai per 2019 m. 12 mėn. buvo išleista net 8960 EUR. Visiškai neturėję išlaidų buvo 1 proc. respondentų. Galima padaryti prielaidą, kad patirtas išlaidas apmokėjo kažkas kitas arba respondentas nesuprato tyrimo tikslo ir esmės. Vidutiniškai nustatyta, kad tėvai vaikų gimnastikos būreliui išleidžia apie 1068 EUR per metus ($SD = 1391.968$). Tyrimo metu buvo pastebėta, kad tėvai gaunantys didesnes pajamas, patiria didesnes išlaidas gimnastikai ir pastebėta reikšminga koreliaciją tarp šių dviejų kintamųjų ($p < 0,019$). Tai pat treniruočių dažnumas koreliuoja su išleidžiama suma ($p < 0,000$). Statistinis reikšmingumas rodo, kad dažniau sportuojantys vaikai, dažniau keičia aprangą ar įrangą, tai pat didesnės išlaidos kelionėms iki treniruočių vietos ir atgal, nes jų lankoma daugiau. 13 lentelėje pateikti duomenys apie kiekvieną išlaidų kategoriją ir vidutiniškai jai išleistą sumą per metus.

13 lentelė. Išlaidos pagal kategorijas

Išlaidų kategorija	Vidurkis (proc.)	Vidurkis (EUR.)
Išlaidos gimnastikos aprangai	13proc.	144,42
Išlaidos gimnastikos priemonėms, įrangai	4 proc.	42,72
Pastovioms išlaidos kelionėms į treniruotes lengvąja mašina	18 proc.	194,96
Pastovioms išlaidos kelionėms į varžybas lengvąja mašina	12 proc.	126,81
Išlaidos mėnesiniam dalyvio mokesčiui	30 proc.	320,44
Išlaidos draudimui	5 proc.	50,85
Išlaidos stovykloms	13 proc.	135,44
Išlaidos maisto papildams	5 proc.	54,75

Analizuojant įvairias išlaidų kategorijas galime pastebėti, jog daugiausiai (30 proc.) išlaidų tėvai patiria mokant dalyvio mokesį. Pagal gautus tyrimo rezultatus 64,5 proc. vaikai gimnastiką lanko sporto klubuose/centruose. Todėl galima padaryti prielaidą, kad įstaigose, kurios yra valdomos privačių asmenų, treniruočių kainos yra didesnės dėl to ir išlaidų patiriama daugiau.

14 lentelė. Vidutinės vartotojo išlaidos dalyvio mokesčiui skirtingose sporto organizacijose

	Vidurkis (EUR.)
Sporto mokykla	177,9
Sporto centras/klubas ir kita organizacija	357,23

14 lentelėje pateikiamas dalyvio mokesčio vidurkis, kiek respondentai vidutiniškai išleido per 12 mėn. Tyrimo duomenys rodo, kad sporto mokykloje dalyvio metinis mokestis yra dvigubai mažesnis, negu sporto klube ar kitoje organizacijoje. Darome prielaidą, kad sporto centras yra Viešoji įstaiga, kurioje

kaina nėra tokia aukšta, o sporto centrai ir klubai dažniausiai yra privačių įmonių ar asmenų, todėl kaina yra didesnė.

18 proc. išlaidų sudaro kelionė į treniruotes lengvąja mašina, suma palyginus nėra didelė (apie 195 EUR.) vertinant metines išlaidas. Gauti rezultatai suponuoja nuomonę, kad gimnastikos salė nėra toli nuo namų arba mokymosi vietos ir vaikas ateina pats arba su tėvais. Galima daryti prielaidą, kad jeigu vaikas sportuoja (vyresni vaikai) ir toliau nuo namų, jie atvažiuoja patys autobusu. Be to, vaikai lankantys gimnastiką 1-2 kartus per savaitę nesudaro didelių transporto išlaidų tėvams.

2015 m. buvo atliktas Lietuvos gyventojų vartojimo išlaidų sporto sektoriuje tyrimas, kuris nagrinėjo 72 sporto šakų aktyvaus bei pasyvaus dalyvavimo kontekste. Šio tyrimo rezultatai parodė, kad gimnastikos aktyvūs dalyviai išleidžia vidutiniškai 44,57 EUR. asmeninėms ir sporto reikmėms, kelionėms, nakvynei bei išvykoms (Čingienė 2015). Tačiau tyrime dalyvavo tik suaugusieji asmenys. Todėl magistro baigiamasis darbas ne tik išplėtė supratimą apie gimnastikos vartotojų patiriamas išlaidas ir jų santykį su bendromis namų ūkio biudžeto išlaidomis, bet ir leido detalizuoti patiriamų išlaidų kategorijas bei atlikti argumentuotas interpretacijas.

Neformaliojo vaikų švietimo lėšos yra išskiriamos iš Europos Sąjungos finansinės paramos, bendrojo finansavimo ir LR valstybės biudžeto, šios yra skiriamos neformaliojo vaikų švietimo plėtotei, siekiant padidinti vaikų aktyvumą, kūrybiškumą („NVŠ krepšelis“ 2015). Tyrime buvo siekiama išsiaiškinti ar vaikas gauna/yra panaudoję gimnastikos būreliui NVŠ krepšėlį. Tyrimo rezultatai parodė, kad tik 15,8 proc. respondentų gauna krepšėlį, 70 proc. jo negauna ir 14,3 proc. nežino ar gauna. Šis procentinis pasiskirstymas tikėtina yra ne visai teisingas, nes 25,6 proc. vaikų gimnastiką lanko sporto mokykloje, kuriai krepšelis nepriklauso, į jį gali pretenduoti tik akredituoti NVŠ programų teikėjai. Taigi, galima teigti, kad iš tų 70 proc., kurie negauna krepšelio ar yra nepanaudoję gimnastikai, jie to padaryti ir negali, nes jų vaikai sportuoja sporto mokykloje t.y. valstybinėje institucijoje. Taip pat, galima daryti prielaidą, kad vaikai lanko ne vieną būrelį ir krepšėlį yra jau panaudoję kitoms užklasinėms veikloms. Kitas variantas tikėtinas, kad nors ir klubas gauna NVŠ krepšėlį, kuriame vaikas lanko gimnastiką, tačiau valstybė išskiria tam tikrą vietų skaičių ir visi norintys negali gauti 15 EUR. krepšelio paramos. Be to, norint pretenduoti į krepšėlį svarbu žinoti, kad vaikas privalo būrelyje per mėnesį būti ne mažiau nei 4 pedagogines valandas, kitaip krepšelis nėra suteikiamas.

Išanalizavus gautus respondentų atsakymus paaiškėjo, kad 32 proc. gali skirti vienam namų ūkiui nuo 500 iki 750 EUR., o beveik 25 proc. 301-500 EUR. Be to, gautos pajamos koreliuoja su respondentų amžiumi. Taip pat ir šeimos, kuriose vaikų daugiau, jose ir pajamos bei išlaidos visada didesnės. Duomenys parodė, kad sporto centro vaikams vidutinis dalyvio mokestis yra 177 EUR., o sporto centro/klubo 357 EUR. Tačiau galima daryti prielaidą, kad sporto centre sportuojantys

respondentų vaikai patiria daugiau išlaidų perkant aprangą, vykstant į varžybas ar stovyklas. Svarbu paminėti NVŠ krepšelio, kuris galėtų sumažinti dalyvio mokesťį, šiuo atveju 70 proc. respondentų nepasinaudojo.

5.3. Tėvų požiūris į sportą ir vaikų fizinę sveikatą

Išsiaiškinus demografinius rodiklius svarbu buvo išsiaiškinti respondentų požiūrį į sportą, nes nuo tėvų požiūrio dažniausiai priklauso ir vaikų supratimas apie sporto naudą. A. Vilūnienė ir R. Jankauskienė (2002) analizavo skirtingo fizinio aktyvumo tėvų požiūrį į savo ir vaikų fizinį ugdymą ir nustatė, kad fiziškai aktyvesnių tėvų, vaikai fiziškai aktyvesni. Tyrimo metu domėtasi ar respondentai patys sportuoja/domisi kokia sporto šaka. Daugiau nei pusė respondentų 51,7 proc. atsakė, kad sportuoja (žr. 15 lentelę) ir 17,7 proc. respondentų domisi kokia nors sporto šaka ar keliomis šakomis Tačiau net trečdalis (30,5 proc.) respondentų teigė nesportuojantys. Kyla klausimas kodėl beveik 1/3 respondentų nesportuoja, nes visus žmones veikia fiziologiniai, psichologiniai, socialiniai ir aplinkos veiksniai (Zumeras 2013, 10). Suaugusiems dažniausiai trūksta motyvacijos. Žmogaus elgesio istorija parodė, kad betarpiška patirtis dažnai nusveria būsimą naudą, tai reiškia, kad sunku padaryti ką nors nepatogaus, net jei vėliau uždirbame ką nors gero (Pagoto, 2014). Galima daryti prielaidą, kad jeigu žmogus sportuoti nenori, jis sugalvos įvairių priežasčių tokių kaip – esu pervargęs, kitą dieną, neturiu avalynės/aprangos, blogas oras ir t.t., todėl viskas priklauso nuo noro pradėti judėti, o ne tik teigti, kad žino sporto naudą ir reikia tai daryti.

15 lentelė. Respondentų kultivuojamos sporto šakos

Sporto šaka
Lengvasis kultūrizmas/ Fitness (18)
Joga (14)
Bėgimas (11)
Gimnastika, aerobika, pilates (7)
Tenisas, šokiai (6)
Kalnetika, Zumba (3)
Futbolas, boksas/ kimboksas, tinklinis (3)
Kovos menai, slidinėjimas, grupiniai užsiėmimai, crossfit, lengvoji atletika (2)
Žoles riedulys, dviračių sportas, stalo tenisas, krepšinis, plaukimas

Žymėjimas: geltona spalva – tai respondentų sporto šakos, kuriomis domisi; skaičius žymi kiek respondentų nurodė, kad sportuoja šią sporto šaką (pasikartojantys atsakymai).

Be lentelėje išvardintų sporto šakų, dar buvo nurodyta, kad respondentai domisi tinkliniu, dailiuoju čiuožimu, menine gimnastika, akrobatika.

Nustatant tėvų požiūrį į sportą, į gimnastiką ir jos teikiamą naudą, rezultatai parodė, kad 82,8 proc. tėvų atsižvelgia į vaikų norus. Taip pat tėvams svarbi vykdomos veiklos kokybė, šiuo atveju gimnastikos treniruočių kokybė (80,8 proc.). Respondentams svarbi sportavimo vieta (74,4 proc.) ir 66,5 proc. tėvų svarbu trenerio pasirinkimas (žr. 16 lentelę).

16 lentelė. Tėvų gimnastikos būrelio vaikui pasirinkimo skirstinys (proc.)

Teiginys	Sutinku (proc.)	Nei sutinku nei nesutinku (proc.)	Nesutinku (proc.)
1. Vaiko norus	82,8	15,3	2
2. Sportavimo vietą	74,4	18,2	7,4
3. Rekomendacijas	64,5	30,5	4,9
4. Trenerį	66,5	30,5	3
5. Sporto veiklos kokybę	80,8	15,8	3,4
6. Sporto veiklos kainą	68,0	24,6	7,4
7. Sporto veiklos kokybės ir kainos santykį	77,8	18,2	3,9
8. Sporto veiklos populiarumą	22,2	40,4	37,4
9. Vaiko gabumus	66,0	31,0	3,0

Pagal x lentelės duomenis, respondentai sutiko su teiginiais ir daugiau nei pusė atsižvelgia į visus kriterijus išskyrus sporto šakos populiarumą, kur respondentams šakos žinomumas nedaro įtakos jų pasirinkimui. Tikėtina, kad tėvai vaiką atvedė sportuoti dėl kitų priežasčių. Pavyzdžiui, svarbi teikiama nauda vaiko fiziniams vystymuisi („What are the Benefits of Gymnastics?“ 2019):

- Gimnastika skatina mokytis, treniruočių metu dirba kūnas ir smegenys;
- Tobulina motoriką, refleksus;
- Mokosi socialinių įgūdžių, draugystės užmezgimas ir mokymasis dirbti savarankiškai;
- Mokosi klausytis instrukcijų, pagarba autoritetui;
- Fizinis ir psichinis pasirengimas tinkamai atlikti;

Apklausoje pabaigoje buvo pateikti teiginiai, kurie yra svarbūs gautų tyrimo rezultatų išsamesnei interpretacijai (žr. 17 lentelę) bei respondentų atsakymų tikslumo nustatymui. Tikslinga žinoti tėvų požiūrį į sportą, į vaiko fizinę sveikatą, sporto politiką bei nuomonę apie paklausą ir finansus.

17 lentelė. Tėvų požiūris į sportą, vaiko sveikatą ir sporto paklausą

Teiginys	Visiškai nesutinku (proc.)	Nesutinku (proc.)	Nei sutinku nei nesutinku (proc.)	Sutinku (proc.)	Visiškai sutinku (proc.)
Sportas yra mano gyvenimas/ Aš esu sportiškas	8,9	14,8	39,4	25,1	11,8
Mano vaikas(ai) yra sportiškas(i), aktyvus(ūs) fiziškai	2	15,8	8,4	43,8	30,0
Man svarbi vaiko fizinė sveikata	-	5,9	10,3	38,4	45,4
Pagal galimybes aš su vaiku užsiimu sportine veikla namuose/kieme	2	10,3	34,5	38,9	14,3
Šeimos biudžetas patiria sunkumų finansuojant vaiko sporto veiklą	6,4	27,6	37	23,6	5,4
Vaikams gimnastikos pasiūla yra gausi	4,4	18,7	37,9	27,2	11,8
Sporto reikšmė Lietuvos politikoje yra labai vertinama	12,3	24,2	43,3	15,8	4,4

Nagrinėjant gautus tyrimo rezultatus nuomonės įvairuoja. Atsakant į teiginį „aš esu sportiškas“ teigiamai atsakė 36,9 proc. (sutinku, visiškai sutinku) respondentų, o „mano vaikas yra sportiškas“ 73,8 proc. atsakė, kad sutinka. 83,8 proc. respondentų buvo svarbi vaikų sveikata, 10,3 proc. nei sutiko, nei nesutiko su teiginiu, 5,9 proc. apklaustųjų teigė, kad jiems nėra svarbi vaiko sveikata. Kad tiriamieji pasirinko tokį atsakymą, galėjo būti dėl netinkamai suprasto teiginio arba dėl atsakymo varianto klaidingo pasirinkimo. Taip pat svarbu ar tėvai patys namie užsiima su vaikais ir sportuoja, daugiau nei 50 proc. respondentų teigė, kad pagal galimybes kartu su vaiku užsiima fizine veikla, o 34,5 proc. nei patvirtino nei paneigė.

Tarp teiginių buvo tyrimui svarbus klausimas dėl patiriamų išlaidų gimnastikai t.y. ar „šeimos biudžetas patiria sunkumų finansuojant vaiko sporto veiklą“ 34 proc. atsakė, kad nepatiria sunkumų, 37 proc. nei sutinka nei nesutinka. Galima daryti prielaidą, kad atsakydami tėvai negalvojo ar sukelia sunkumų sporto būrelio kaina ir kitos išlaidos arba jie neskaičiuoja, todėl nėra įsitikinę ar šis faktorius labai svarbus bendroms namų ūkio biudžeto išlaidoms. Beveik trečdalis tiriamųjų (29 proc.) patiria sunkumų finansuodami gimnastikos būrelį, atsižvelgiant į gaunamas pajamas ir paskirstymą namų ūkio nariams 11,4 proc. skiriama iki 300 EUR., 24,6 proc. 301-500 EUR., remiantis skaičiavimais tikėtina, kad būtent šie 36 proc. sudaro patiriančių finansinius sunkumus dalį.

Baltosios knygos tikslas – įtraukti sportą į kitas Europos sąjungos politikos kryptis, remti, sudaryti sąlygas geriau valdyti sporto sektorių ir taikyti ES taisykles („Baltoji knyga dėl sporto“ 2007). Lietuvoje turime LR Sporto plėtros strategiją (2011-2020) ir kitus dokumentus, kurie rodo sporto svarbą Lietuvoje. Tačiau ar juos žino ir supranta šalies gyventojai ir kiek apie tai viešai kalbama, diskutuojama apie sporto naudą bei reikšmingumą. Paklausus tiriamųjų ar sporto reikšmė Lietuvos politikoje yra labai vertinama, 36,5 proc. nesutiko su teiginiu, 43,3 proc. neturėjo nuomonės, o tik 1/5 respondentų (20,2 proc.) teigė, kad sporto reikšmė yra svarbi politikoje.

Išanalizavus tėvų požiūrį į sportą, duomenys parodė, kad beveik 37 proc. mano, kad yra sportiški, tačiau daugiau nei pusę respondentų sportuoja ir domisi kokia nors sporto šaka, daugiausiai sportuojama yra fitnesą ar lengvąjį kultūrizmą. Galima daryti prielaidą, kad didžioji dalis tiriamųjų lanko užsiėmimus sporto salėse. Taip pat išsiaiškinta, kad tėvams rūpi vaikų norai (82,2 proc.) ir vaikų fizinė sveikata. Rinkdamiesi būrelį tėvai atsižvelgia į treniruočių vietą, kokybės ir kainos santykį bei pačius trenerius.

Apibendrinant visą tyrimą galima teigti, jog namų ūkio išlaidos yra glaudžiai susijusios su investicijomis į gimnastiką kaip sporto šaką, t.y. kuo tėvų pajamos didesnės, tuo mažiau susiduriama su biudžeto sunkumais ir tuomet nėra skaičiuojama kiek kaštų tenka gimnastikai. Tyrimas atskleidė, kad vidutiniškai gimnastikos būreliui išleidžiama 1068 EUR. per metus, maždaug po 100 EUR. per mėnesį. Kyla klausimas ar tikrai namų ūkio pajamos, kurios siekia iki 300 EUR vienam nariui (11,4 proc.) gali būti skiriamos gimnastikai, t.y. 1/3 šeimos finansų. Tačiau tėvai, kurie skiria vienam nariui daugiau nei 501 EUR. (64 proc.) per mėnesį, nepatiria sunkumų ir tai yra asmenys, kurie prisideda prie šakos populiarinimo ir vystymo. Nesvarbi yra sporto būrelio lankymo kaina, jeigu žvelgsime į vaikų fizinę sveikatą. Norint, kad vaikas užaugtų geros fizinės formos, būtų aktyvus ir sveikas, tėvai atkreips dėmesį į būrelio kokybę, trenerį, sąlygas, tačiau kaina nebus esminis dalykas. Gimnastikos žiūrimumą kaip sporto šakos sudėtinga pagerinti pirmiausia dėl to, kad tai yra individuali sporto šaka Taip pat reikia gerai suprasti taisykles, kad galėtum vertinti matomą vaizdą, o, be to, salės nėra pritaikytos masiniam žiūrovų kiekiui. Nors pasyvių gimnastikos dalyvių yra nedaug ir sukurti vertę yra sudėtinga, tačiau galima skatinti ir didinti aktyvių dalyvių skaičių. Tikslinga labiau atsižvelgti į žmonių poreikius, sukurti

prieinamą produktą ne tik vaikams, bet ir suaugusiems, remti talentus ir visapusiškai gerinti sąlygas treneriams ir jų sportininkams.

5.4. Tyrimo metu iškilę netikslumai

Adaptavus tyrimo anketą buvo įtrauktas klausimas kokio amžiaus yra respondentų vaikai. Jau gavus tyrimo rezultatus buvo suprasta, kad jie bus menkaverčiai mūsų atliekamam tyrimui, nes nurodžius vaikų amžių nėra aišku, kuris iš kelių vaikų lanko gimnastiką. Tam, kad teiginys būtų tinkamas ir atsakymai tyrimui duotų naudos reikėjo papildomai įtraukti klausimą apie vaiką, kuris lanko gimnastiką, nes tik tuomet būtų galima išsiaiškinti vaikų, lankančių gimnastiką amžių. Manytina, kad buvo galima anketą šiuo klausimu plėsti ir prašyti respondentų nurodžius vaikų amžius, nurodyti ir kokį būrelį vaikas lanko. Tuomet būtų galima daryti prielaidas kiek dar papildomų išlaidų tėvai turi ir kitiems vaikams tikėtina lankantiems kitus sporto būrelius. Taip pat sudarant anketą reikėtų atkreipti dėmesį į klausimų atsakymų pasirinkimus: 12 klausimas (sutinku-nei sutinku nei nesutinku-nesutinku) ir 25 klausimas (visiškai nesutinku-nesutinku-nei sutinku nei nesutinku-sutinku-visiškai sutinku). Galimai dėl atsakymų skirtingos eigos galėjo respondentai atidžiau nepažiūrėję pažymėti „visiškai nesutinku“ vietoje atsakymo „visišku sutinku“.

IŠVADOS

1. Namų ūkio vartotojai yra asmenys, kurie gaunamas pajamas, išleidžia vartojimo prekėms ir paslaugoms – maistui, drabužiams, avalynei, būstui, transportui, poilsio ir kitoms reikmėms. Išlaidos gali būti kasdienės, trumpos arba investicinės, ilgalaikio vartojimo prekėms įsigyti. Namų ūkių vartotojai išleidžia daugiau tuomet, kai jų pajamos yra didesnės ir biudžetas pasiskirsto pagal žmogaus poreikius. Augant vidutinėms namų ūkio išlaidoms, didėja ir išlaidos laisvalaikiui ir poilsiui, tame tarpe ir sportui.
2. Sporto sektorius yra nuolat augantis ir besiplečiantis, todėl tampa vis patrauklesnis valstybei, dalyviams ir žiūrovams. Sporto rinką sudaro sporto prekės ir paslaugos, kurias vartotoja aktyvūs ir pasyvūs rinkos dalyviai. Sporto rinką segmentuojama pagal: tipą, rūšį, pajamų šaltinį ir geografinį paplitimą.
3. Aktyviai ir pasyviai dalyvaujantys sporte asmenys didina vartojimą ir sukuria didesnę sporto reikšmę ekonomikoje. 49 proc. Lietuvos gyventojų yra fiziškai aktyvūs, Europos vidurkis siekia 54 proc., pastebėta tendencija, kad sportuojančių per paskutinius 4 metus sumažėjo. Gimnastiką sportuojančių Europoje daugėja, Lietuvoje gimnastikos dalyvių skaičius taip pat auga, plečianti pasiūla sporto klubų, kuriuose vaikai lanko gimnastikos būrelį.
4. Pritraukti naujus dalyvius ir populiarinti sporto šaką galima tik sukuriant geras sąlygas treniruotėms bei nustatant tinkamą kainą. Metinės išlaidos gimnastikos būreliui yra 1068 EUR. Tėvų išleidžiama pinigų suma gimnastikai priklauso nuo kelių faktorių – vietos kur lankoma, dalyvio mokesčio dydžio, transporto išlaidų ir kt. Trečdalis respondentų, kurių namų ūkio išlaidos iki 500 EUR. tenkančios vienam nariui, skiria išlaidas gimnastikos būreliui. Fizinė vaiko gerovė ir sporto šakos nauda vaiko sveikatai tėvams yra svarbi, todėl jie atranda reikiamus finansinius išteklius patenkinant vaikų norą sportuoti.

REKOMENDACIJOS

Rekomendacijos tėvams

1. Kiekvieno namų ūkio biudžetas skiriasi ir jo išlaidos paskirstomos ne vienodai, todėl reikėtų atkreipti dėmesį į įvairias išlaidas ir pajamų likutį. Tokiu atveju, būtų galima ne tik sumažinti ar padidinti tam tikras išlaidas, bet ir planuoti ateities šeimos biudžetą.
2. Fizinis aktyvumas yra svarbus rodiklis sveikatos požiūriu bei sveiko gyvenimo būdo propagavimas. Norint pagrįsti vaikui sporto naudą, reikia tėvams būti fiziškai aktyviems bei nuolat palaikyti, pasidžiaugti kartu už vaikų pasiekimus.
3. Gimnastika yra skaitlinga būrelių kiekiu ir Vilniuje veikia įvairių rūšių, tipų, mažų ir didelių salių, kuriuose vaikai sportuoja. Todėl, jeigu tėvams yra svarbi būrelio kaina, o vaikas nori lankyti gimnastiką, egzistuoja pasiūla už prieinamą kainą. Mažesnės salėse būrelio kaina yra mažesnė. Tikslinga visada palyginti šalia namų esantį būrelį su toliau esančiu ir įvertinti patiriamų išlaidų tinkamumą.
4. Taip pat svarbu tėvams neužmiršti NVŠ krepšelio, kuris yra suteikiamas vaiko būreliui, jeigu vaikas lanko mokyklą. Rašantis į pirmąją treniruotę visada tikslinga pasidomėti ar klubas dalyvauja NVŠ programoje, o 15 EUR. kompensacija už vaiko būrelį mėnesiui gali žymiai sumažinti išlaidas ir suteikti didesnę laisvę renkantis būrelius.
5. Dėl nemažos gimnastikos būrelių gausos Lietuvoje, visada verta išmėginti gimnastiką keliose vietose ar kelias gimnastikos rūšis. Kiekvienas treneris ar klubas turi savo specifiką, kuri vieniems patinka, kitiems gali būti nepatinkama. Verta apsilankyti pirmoje treniruotėje, kuri dažniausiai būna nemokama. Ypač svarbu didinti žinomumą, kuomet tėvai ir vaikas nelabai suprantama treniruočių turinio ir specifinių skirtumų.

Rekomendacijos paslaugų tiekėjams

1. Visada svarbu atsižvelgti į asmenines ir profesines trenerio savybes, ypač priimamų dirbti su vaikais. Pirmiausia reikėtų turėti rekomendacijas ar stebėti kaip žmogus atlieka savo darbą, kaip elgiasi su sportininkais. Kuriant gimnastikos sporto šaką kaip produktą, svarbu nuolat atsižvelgti į kokybę (trenerio kvalifikacijos, inventoriaus, salės ir t.t.).
2. Esant galimybei, visada pretenduoti į NVŠ krepšelio gavimą, kad sudaryti sąlygas tėvams mokėti mažiau. Nors klubo administracinė našta padidėja, tačiau tėvams finansinė našta sumažėja. Tokiu būdu, klubas potencialiai gali prisitraukti daugiau klientų.
3. Būtina vykdyti tinkamą reklaminę kampaniją, kad prisitraukti naujų klientų, gauti rekomendacijų, kuo klubas būtų geriau žinomas, tuomet ir paklausa tampa didesnė.

4. Sudaryti sąlygas lojaliems klientams – taikyti nuolaidas dalyvio mėnesiniam mokesčiui, sudaryti sąlygas, kad visą aktualią informaciją gautų laiku, suteikti pirmenybę rašantis naujam sezonui (t.y. lojaliems klientams pirmenybė, nauji klientai turėtų galimybę užsirašyti vėliau).

Rekomendacijos tyrėjams

1. Norint atlikti kuo tikslesnį tyrimą, pasiūloma anketos pildymui skirti daugiau nei mėnesį.
2. Anketą patobulinti arba trumpinti klausimų skaičių, nes surinkti reprezentatyvią imtį yra pakankamai sudėtinga, kad respondentai nenoriai pildo manydami, kad jiems tai neaktualu.
3. Atliekant tyrimą ir gilinantį į konkrečią sporto šaką, galime tiksliau atskleisti tam tikrus sporto šakos privalumus ir trūkumus, kurie padėtų suprasti esamą padėtį ir tuo pačiu ieškoti būdų kaip tobulinti esamą situaciją.

Rekomendacijos valstybei

1. Siekiant sporto šakos ar apskritai sporto populiarinimo, ekonomikos reikšmės sporto sektoriuje gilesnio supratimo, turi būti sudaryta galimybė verslo dalyviams gauti kompensacijas ar daugiau galimybių teikti veiklos tobulinimo projektus paramai gauti.
2. Lietuva yra maža šalis, todėl paklausa nėra didelė ir išugdyti profesionalus yra daug sunkiau iš mažesnio kiekio sportininkų. Todėl svarbu visapusiškai remti didelio meistriškumo sportininkus bei skatinti masinį sportą, remti renginius, taip siekiant pritraukti daugiau ir pasyvių dalyvių.

LITERATŪRA

Moksliniai šaltiniai

1. Andreff, Madeleine, Andreff, Wladimir. 2009. "Global Trade in Sports Goods: International Specialisation of Major Trading Countries". *European Sports Management Quarterly* 9 (3): 259-294. <https://doi.org/10.1080/16184740903024029>
2. Čingienė, Vilma, Laskienė, Skaistė. 2013. "Ekonominio sporto rinkos poveikio šalies ūkiui analizės turinys ir aktualumas". *Sporto mokslas* 3 (73): 8-12.
3. Čingienė, Vilma. "Sportininkų Rengimo Valdymas: Socio-ekonominiai Aspektai". 2013. *Sportinį Darbingumą Lemiantys Veiksniai (VI): Mokslinių Straipsnių Rinkinys*: 72-78.
4. Čingienė, Vilma. 2015. *Lietuvos gyventojų vartojimo išlaidų sporto sektoriuje tyrimo rezultatų ataskaita*. Kaunas: Unikom.
https://www.researchgate.net/profile/Vilma_Cingiene/publication/317264767_Lietuvos_gyventoju_vartojimo_islaidu_sporto_sektoriuje_tyrimo_rezultatu_ataskaita/links/592ec9a445851553b662d637/Lietuvos-gyventoju-vartojimo-islaidu-sporto-sektoriuje-tyrimo-rezultatu-ataskaita.pdf
5. Dallmeyer, Sören, Wicker, Pamela, ir Breuer, Christoph. 2018. "The relationship between sport-related government spending and sport and exercise participation: the role of funding size, period, and consistency". *International Journal of Health Promotion and Education* 56 (4-5), 1-11.
<https://doi-org.skaitykla.mruni.eu/10.1080/14635240.2018.1452623>.
6. Graham, Alastair, Byres, Melvin. 2018. „*The economic impact of major sports events Analysis of Hong Kong's: 2017 major sports event calendar and outlook for the future*. KPMG: China.
7. Gratton, C., & Taylor, P. 2000. *Economics of Sport and Recreation*. London: Spon Press.
8. Gratton, Chris, Kokolakalakis, Themis. 2012. *The Effects of the Current Economic Conditions on Sport Participation*. Sheffield: Sport Industry Research Centre. <https://sportengland-production-files.s3.eu-west-2.amazonaws.com/s3fs-public/the-effects-of-economic-conditions-on-sports-participation.pdf>
9. Kahle, R., Lynn, Close, G., Angeline. 2011. *Consumer behavior knowledge for effective sports and event marketing*. New York: Routledge.
https://books.google.lt/books?hl=lt&lr=&id=SeGEDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=sports+market+segmentation&ots=QTOt3ueg1p&sig=1JHuRjIum-Ux_Jqxfztaj6MU2O4&redir_esc=y#v=onepage&q=sports%20market%20segmentation&f=false
10. Kontulainen, Erlandson, M. C., S., A., ir Baxter-Jones, A., D., G. 2011. "Precompetitive and recreational gymnasts have greater bone density, mass, and estimated strength at the distal radius in young childhood". *Osteoporosis international* 22(1), 75-84.

11. Lera-López, Fernando, Rapún-Gárate, Manuel. 2005. „Sports participation versus consumer expenditure on sport: different determinants and strategies in sports management“. *European Sport Management Quarterly*:5(2): 167-186.
12. Lydeka, Zigmas, Žaliauskas, D., Žilvinas. 2012. „Lietuvos namų ūkių vartojimo struktūros pokyčių tyrimas“. *Taikomoji ekonomika: sisteminiai tyrimai* 6(2): 161-177.
https://www.vdu.lt/cris/bitstream/20.500.12259/1306/1/ISSN1822-7996_2012_T_6_N_2.PG_161_177.pdf
13. Mays, Dorothy, A. 2011. „A Review of The Sports Market Place Directory 2009“. *Journal of Business & Finance Librarianship* 16(3): 253-255. <https://doi.org/10.1080/08963568.2011.581595>
14. Maslauskaitė, Aušra. 2006. „Namų ūkiai“. *Lietuvos gyventojai : struktūra ir demografinė raida*. 78-90. <https://www.vdu.lt/cris/handle/20.500.12259/49212>
15. Mingaila, Mileris. 2016. „Technologijų ir verslo aktualijos – 2016“. Pranešimas konferencijoje: Lietuvos Respublikos namų ūkių galutinių vartojimų 8 pav. o išlaidų analizė vidutinio darbo užmokesčio kontekste, Kaunas, balandžio 19 d.
16. Na, Liu, Kun, Liu. 2012. „The sustainable development of the sports industry in China“. *Advances in Computer Science and Engineering* 1(141): 783-787.
https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-642-27948-5_105
17. Preuss, H., Alfs, C., Ahlert. 2012. *Economic Dimensions of Sport Consumption in Germany - Executive Summary*. Vokietija. https://www.sport.uni-mainz.de/Preuss/Download%20public/projekte/Sportkonsum%20Deutschland/120711_ENGLISH_Economic_Dimensions_of_Sport_Consumption_in_Germany_Executive_Summary.pdf
18. Ramanauskas, Tomas, ir Jakaitinė, Audronė. 2007. *Ekonomikos teorija ir praktika: Namų ūkių vartojimo modeliavimas*. Vilnius: Lietuvos bankas.
19. SportsEconAustria. 2012. *Study on the contribution of sport to economic growth and employment in the EU*. <https://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/studies/study-contribution-sports-economic-growth-final-rpt.pdf>
20. Švagždienė, Biruta, Jasinskas, Edmundas, ir Rimkevičienė, Dana. 2014. "Ekonominė sporto renginių reikšmė (teorinis aspektas)". *Sportinį Darbingumą Lemiantys Veiksniai (VII): Mokslinių Straipsnių Rinkinys*: 97-104.
https://www.lsu.lt/sites/default/files/dokumentai/mokslas/trs_konfrencijos_sraipsniai_2014_12_20_.pdf#page=97.
21. Thibaut, E., Vos, S., Scheerder, J. 2014. „Hurdles for sports consumption? The determining factors of household sports expenditures“. *Sport Management Review* 17(4): 444-454.
<https://doi.org/10.1016/j.smr.2013.12.001>

22. Vilūnienė, A., Jankauskienė, R. 2002. „Skirtingo fizinio aktyvumo tėvų požiūris į fizinę saviugdą bei vaikų fizinį aktyvumą ir jo sąsaja su vaikų fiziniu aktyvumu“. *Ugdymas. Kūno kultūra. Sportas* 4 (45): 103-109.
23. Woratschek, Herbert, Horbel, Chris, ir Popp Bastian. 2014. “The sport value framework – a new fundamental logic for analyses in sport management”. *European Sport Management Quarterly* 14(1), 6-24. <https://doi-org.skaitykla.mruni.eu/10.1080/16184742.2013.865776>.
24. Zumeras, Remigijus. 2013. *Pagyvenusių žmonių fizinis aktyvumas ir sveikata*. Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centras: Vilnius.
http://www.smlpc.lt/media/file/Skyriu_info/Metodine_medziaga/Pagyvenusiu%20zmoniu%20FA%20%28metodine-informacine%20medziaga%29.pdf

Internetiniai šaltiniai

25. „Anketinis tyrimo metodas“. 2012. Nemunas. Žiūrėta 2020 m. kovo 27 d.
<http://www.nemunas.info/tyrimas/index.php>
26. “Asmeniniai finansai ir jų svarba”. „Swedbank“ *Asmeninių finansų institutas*. Žiūrėta 2020 m. vasario 29.
https://blog.swedbank.lt/sites/default/files/files/1p_medziaga_moksleiviui.pdf?from=manofinansai
27. „Bendrojo vidaus produkto antrasis įvertis“. 2015. Oficialiosios statistikos portalas. Žiūrėta 2020 m. vasario 21 d. <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?eventId=62979&fbclid=IwAR1ezZwJWFthjraAvsLMH1yO81GrcdxPeJfcW6gwzhUt9gkiN6hXF0obNck>
28. Butkevičienė, Eglė. 2011. *Apklausų duomenų analizė*. Kaunas.
https://www.lidata.eu/files/mokymai/seminaras_20110129/Apklausu_duomenu_analize_20111111.pdf
29. Collignon, H., Sultan, N., Santander, C. 2011. “The sports market, major trends and challenges in an industry full of passion”. Žiūrėta 2020 m. kovo 14 d.
<https://blog.iese.edu/bizknowledgewatch/2011/the-sports-market-major-trends-and-challenges-in-an-industry-full-of-passion/>
30. Cohen, Kelly. 2020. „Kids aren't playing enough sports. The culprit? Cost“. *ESPN*, 2019 m. rugpjūčio 19 d. https://www.espn.com/espn/story/_/id/27356477/kids-playing-enough-sports-culprit-cost
31. Cull, Michelle, Parry, Keith. 2020. *News*, 2018 m. rugsėjo 10 d.
<https://www.abc.net.au/news/2018-09-10/is-participating-in-sport-becoming-too-expensive/10220960>

32. „Ekonomikos terminai“. 2020. E-terminai. Žiūrėta 2020 m. balandžio 2 d. <http://e-terminai.lt/ekonomika/vartotojas>
33. Europos Komisija. 2017. *Special Eurobarometer 472: Sport and physical activity*. Briuselis. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/9a69f642-fcf6-11e8-a96d-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-82747397>
34. Eurostat. 2018. *Sporto statistika*. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/4031688/8716412/KS-07-17-123-EN-N.pdf/908e0e7f-a416-48a9-8fb7-d874f4950f57>
35. „Household consumption by purpose“. 2019. Eurostat statistics explained. ”. Žiūrėta 2020 m. kovo 14 d. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Household_consumption_by_purpose
36. Iskra, Katarzyna, Anna. „Sportas“. 2020. Faktų apie Europos Sąjungą suvestinės. Žiūrėta 2020 m. balandžio 2 d. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/lt/sheet/143/sport>
37. Lange, David. 2019. „Consumer spending on recreational and sporting services in the United Kingdom (UK) from 2005 to 2018 (in million GBP)*“. Žiūrėta 2020 m. kovo 7 d. <https://www.statista.com/statistics/429762/consumer-spending-on-sports-and-recreation-in-the-united-kingdom-uk/>
38. Lėka, Aušra. 2020. „Kaip gerinti vaikų sveikatą?“. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 6 d. <https://klaipeda.diena.lt/naujienos/lietuva/salies-pulsas/kaip-gerinti-vaiku-sveikata-942855>
39. „Lietuvos gyventojų pajamos ir gyvenimo sąlygos: bendrosios ir disponuojamosios pajamos“. 2019. Oficialiosios statistikos portalas. Žiūrėta 2020 m. vasario 27 d. <https://osp.stat.gov.lt/lietuvas-gyventoju-pajamos-ir-gyvenimo-salygos/lietuvas-gyventoju-pajamos-ir-gyvenimo-salygos-2019/namu-ukiu-pajamos/disponuojamosios-pajamos>
40. „Lietuvos statistikos metraštis: Kultūra, spauda ir sportas“. 2019. Oficialiosios statistikos portalas. Žiūrėta 2020 m. vasario 20 d. <https://osp.stat.gov.lt/lietuvas-statistikos-metrastis/lsm-2019/gyventojai-ir-socialine-statistika/kultura-spauda-ir-sportas#sportas>
41. Lock, S. 2018. “Number of participants in gymnastics in the United States from 2006 to 2017 (in millions)*”. Statista. Žiūrėta 2020 m. kovo 17 d. <https://www.statista.com/statistics/191908/participants-in-gymnastics-in-the-us-since-2006/>
42. Mačiekus, Venantas. 2020. „Vartojimo išlaidos“. Visuotinė lietuvių enciklopedija. Žiūrėta 2020 m. vasario 24 d. <https://www.vle.lt/Straipsnis/vartojimo-islaidos-99886>
43. Mačiulis, Nerijus. 2020. „Nerijus Mačiulis. Vartojimo išlaidomis pasivijome ir Ispaniją“ . *Delfi*, 2019 m. rugsėjo 25 . <https://www.delfi.lt/verslas/nuomones/nerijus-maciulis-vartojimo-islaidomis-pasivijome-ir-ispnija.d?id=82345661>

44. „New Erasmus+ Programme (2014-2020)“. 2020. europa training. Žiūrėta 2020 m. kovo 6 d.
<https://www.euopatrainingltd.com/ErasmusPlus/>
45. Pagoto, Sherry. 2014. „The Real Reason We Don't Exercise... and why you should get your body out of its comfort zone“. Psychology today, 2014 lapkričio 14 d.
<https://www.psychologytoday.com/us/blog/shrink/201411/the-real-reason-we-dont-exercise>
46. Paulikaitė, Genovaitė. 2019. „Reformos, bręstančios šalies sporto organizacijose“. *Mano kraštas*, 2014 m. Gruodžio 3 d. <https://www.manokrastas.lt/straipsnis/reformos,-brestancios-salies-sporto-organizacijose>
47. „Sporto ekonominiai rodikliai 2016 metais“. 2019. Oficialiosios statistikos portalas. Žiūrėta 2020 m. kovo 16 d. <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=5476614>
48. „Sporto ekonominiai rodikliai 2018 metais“. 2019. Oficialiosios statistikos portalas. Žiūrėta 2020 m. kovo 17 d. <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=6976795>
49. „Sports market by type (participatory sports, spectator sports, sports team & clubs, racing & individual sports and spectator sports), by competitive landscape and by geography – global forecast to 2022“. 2019. The business research company. Žiūrėta 2020 vasario 15d.
<https://www.thebusinessresearchcompany.com/report/sports-market>
50. „Sporto verslas. Sportas-verslo objektas“. 2016. Sportininkų mokymo centras. Žiūrėta 2020 m. kovo 25 d. <http://sportininkumokymai.lt/sporto-verslas-sportas-verslo-objektas/>
51. „Statistics on sport participation“. 2018. Eurostat statistics explained. Žiūrėta 2020 m. kovo 2 d.
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Statistics_on_sport_participation
52. Telešienė, Audronė. 2020. „Ivadinio kurso į kompiuterizuotą kokybinių duomenų analizę mokomoji medžiaga“. Lida. Žiūrėta 2020 m. kovo 27 d.
http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/NVivo/nvivo.html&course_file=nvivo_III_3_1.html
53. “The 2015-2016 Household Budget Survey at a Glance”. 2016. Storecast. Žiūrėta 2020 m. kovo 15 d. <https://www.storecast.eu/2017/06/22/2015-2016-household-budget-survey/>
54. Valkauskas, Romualdas. 2020. „Namų ūkių statistika“. Visuotinė lietuvių enciklopedija. Žiūrėta 2020 m. vasario 20 d. <https://www.vle.lt/Straipsnis/namu-ukiu-statistika-7139>
55. „Vidutinės vartojimo išlaidos, tenkančios vienam namų ūkio nariui per mėn. 2006-2016m.“ 2020. Oficialiosios statistikos portalas. Žiūrėta 2019 m. kovo 15 d.
<https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>
56. „Vilniaus apskrities piniginės ir natūrinės pajamos 2014-2018m.“. 2020. Oficialiosios statistikos portalas. Žiūrėta 2019 m. kovo 15 d. <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>
57. World Health Organization. 2010. *Global recommendations on physical activity for health*. Switzerland.

https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44399/9789241599979_eng.pdf;jsessionid=D0115E77D52B669693FC38E310A3853C?sequence=1

58. „2011-2020 m. Vilniaus miesto kūno kultūros ir sporto plėtotės strategija“. 2020. Vilnius. Žiūrėta 2020 m. kovo 18 d. <https://vilnius.lt/lt/savivaldybe/svietimas-kultura-ir-sportas/sportas/2011-2020-m-vilniaus-miesto-kuno-kulturos-ir-sporto-pletotes-strategija/>

Kiti šaltiniai, specialioji literatūra

59. Europos Komisija. 2007. *Baltoji knyga dėl sporto*. Briuselis.
60. Europos Komisija. 2011. *Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui: ES lygmens veiksmų sporto sektoriuje svarbos didinimas*. Briuselis.
61. Europos Komisija. 2016. *Tyrimas „Sporto įnašas į regioninę plėtrą pasitelkiant struktūrinius fondus: Praktinės rekomendacijos dėl Europos struktūrinių ir investicijų fondų (ESI fondų) lėšomis finansuojamų sporto ir fizinio aktyvumo projektų rengimo*.
62. Kūno kultūros ir sporto departamentas prie Lietuvos respublikos vyriausybės. 2019. *2018 metų veiklos ataskaita*. Vilnius.
63. Lietuvos Respublikos finansų ministerija. 2019. *Lietuvos ekonominės raidos scenarijus 2019-2022 m.* Lietuva.
64. Lietuvos statistikos departamentas. 2014. *Gyventojų pajamos ir gyvenimo sąlygos 2013*. Vilnius.
65. Lietuvos statistikos departamentas. 2015. *Pajamų ir gyvenimo sąlygų statistinio tyrimo metodika*. https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/559099/ES_PGS_tyrimo_metodika20100929.pdf
66. Lietuvos statistikos departamentas. 2017. *Namų ūkių biudžetai 2016*. Vilnius.
67. Norušis, Marija. 2005. *SPSS14.0 Statistical Procedures Companion*. Prentice Hall Inc: United States. <https://www.worldcat.org/title/spss-140-advanced-statistical-procedures-companion/oclc/300817689?referer=di&ht=edition>
68. Sands, W., A. 1999. „Why gymnastics?“. *Technique* 19 (3), 1-11.

ANOTACIJA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBA

Meškauskaitė K. Gimnastikos sporto šakos vartotojų išlaidų Vilniaus mieste vertinimas / Viešojo valdymo fakulteto baigiamasis darbas. Vadovė prof. dr. V.Čingienė. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Viešojo valdymo fakultetas, 2020.

Magistro baigiamajame darbe, ištirta gimnastikos sporto šakos vartotojų išlaidas Vilniaus mieste, pasitelkus kiekybinį tyrimą – anketinę apklausą. Pirmajame skyriuje aptarta namų ūkio išlaidos ir jų samprata, analizuota namų ūkių struktūra ir turinys, atlikta Užsienio ir Lietuvos išlaidų analizė namų ūkio kontekste. Antrajame skyriuje nagrinėta sporto rinka, jos dydis, vertės poveikis ir įvairi ekonominė vertė. Trečiajame skyriuje analizuota dalyvavimo ir vartojimo situacija Europoje ir Lietuvoje, analizuotas ekonominis požiūris, atlikta įvairių šalių sporto rinkos analizė bei vartotojų išlaidos gimnastikos kaip sporto šakoje. Ketvirtajame skyriuje ištirta tėvų išlaidos gimnastikos būreliui Vilniaus mieste.

Meškauskaitė K. Evaluation of Gymnastics Sports Consumers' Expenditures in Vilnius / Final Thesis of the Faculty of Public Administration. Supervisor prof. dr. V.Čingienė. - Vilnius: Mykolas Romeris University, Faculty of Public Administration, 2020.

In the master's thesis, the costs of gymnastics sports users in Vilnius were investigated with the help of a quantitative research - a questionnaire survey. The first chapter discusses household expenditures and their concept, analyses the structure and content of households and the Foreign and Lithuanian expenditures in the context of households. The second chapter examines the sports market, its size, value impact and various economic values. The third chapter analyses the situation of participation and consumption in Europe and Lithuania, the economic approach, the sports market in different countries and consumer spending in gymnastics as a sport. The fourth chapter examines parents' expenses for a gymnastics group in Vilnius.

SANTRAUKA

Namų ūkių finansinė padėtis daro didelę įtaką Lietuvos finansų sistemos stabilumui, tad tokie sprendimai – kokią dalį pajamų suvartoti, o kokią taupyti, yra svarbus ekonominės pažangos ir gerovės veiksnys. Norint išsiaiškinti vartotojų išlaidas sporte, svarbu žinoti Lietuvos ekonominę situaciją šiame sektoriuje: tokie duomenys svarbūs ne tik šalies mastu, bet ir federacijoms, klubams bei visiems teikiantiems fizinio aktyvumo paslaugas. Gimnastikos sporto užsiėmimų pasiūla rinkoje yra pakankamai didelė, tačiau niekas negali atsakyti ar ši sporto šaka yra prieinama kiekvienam ir nuo ko priklauso vartotojų skiriama suma, kiek jie išleidžia gimnastikos paslaugoms.

Tyrimo tikslas. Nustatyti ir įvertinti namų ūkio išlaidas gimnastikos treniruotėms Vilniaus mieste, siekiant nustatyti vartotojų sporto būrelio kainą ir pateikti patrauklesnes paslaugas.

Tyrimo uždaviniai:

1. Apibūdinti namų ūkio vartojimo turinį.
2. Išanalizuoti sporto rinką ir išsiaiškinti rinkos segmentavimo tipus.
3. Išsiaiškinti dalyvaujančiųjų sporte ir vartojimo situaciją Europoje bei Lietuvoje.
4. Ištirti tėvų, kurių vaikai lanko gimnastikos būrelius, išlaidas Vilniaus mieste.

Tyrimo metodai. Šiame tyrime buvo naudota adaptuota anketa, skirta surinkti duomenis apie tyrimo dalyvių vartojimo išlaidas bei gimnastikos kaip sporto šakos populiarumą ir vystymąsi Lietuvoje.

Išvados.

1. Namų ūkio vartotojai yra asmenys, kurie gaunamas pajamas, išleidžia vartojimo prekėms ir paslaugoms – maistui, drabužiams, avalynei, būstui, transportui, poilsio ir kitoms reikmėms. Išlaidos gali būti kasdienės, trumpos arba investicinės, ilgalaikio vartojimo prekėms įsigyti. Namų ūkių vartotojai išleidžia daugiau tuomet, kai jų pajamos yra didesnės ir biudžetas pasiskirsto pagal žmogaus poreikius. Augant vidutinėms namų ūkio išlaidoms, didėja ir išlaidos laisvalaikiui ir poilsiui, tame tarpe ir sportui.
2. Sporto sektorius yra nuolat augantis ir besiplečiantis, todėl tampa vis patrauklesnis valstybei, dalyviams ir žiūrovams. Sporto rinką sudaro sporto prekės ir paslaugos, kurias vartotoja aktyvūs ir pasyvūs rinkos dalyviai. Sporto rinka segmentuojama pagal: tipą, rūšį, pajamų šaltinį ir geografinį paplitimą.
3. Aktyviai ir pasyviai dalyvaujantys sporte asmenys didina vartojimą ir sukuria didesnę sporto reikšmę ekonomikoje. 49 proc. Lietuvos gyventojų yra fiziškai aktyvūs, Europos vidurkis siekia 54 proc., pastebėta tendencija, kad sportuojančių per paskutinius 4 metus sumažėjo. Gimnastiką sportuojančių Europoje daugėja, Lietuvoje gimnastikos dalyvių skaičius taip pat auga, plečiantis pasiūla sporto klubų, kuriuose vaikai lanko gimnastikos būrelį.
4. Pritraukti naujus dalyvius ir populiarinti sporto šaką galima tik sukūriant geras sąlygas treniruotėms bei nustatant tinkamą kainą. Metinės išlaidos gimnastikos būreliui yra 1068 EUR. Tėvų išleidžiama pinigų suma gimnastikai priklauso nuo kelių faktorių – vietos kur lankoma, dalyvio mokesčio dydžio, transporto išlaidų ir kt. Trečdalis respondentų, kurių namų ūkio išlaidos iki 500 EUR. tenkančios vienam nariui, skiria išlaidas gimnastikos būreliui. Fizinė vaiko gerovė ir sporto šakos nauda vaiko sveikatai tėvams yra svarbi, todėl jie atranda reikiamus finansinius išteklius patenkinant vaikų norą sportuoti.

Raktiniai žodžiai: namų ūkis, sporto rinka, išlaidos, gimnastika

SUMMARY

The financial situation of households has a significant impact on the stability of the Lithuanian financial system and such decisions - what part of income to consume and how much to save is an important factor of economic progress and prosperity. In order to find out the costs of consumers in sports, it is vital to investigate the economic situation in Lithuania in this sector: such data is important not only countrywide, but also for sport federations, clubs and all those providing physical activity services. The range of opportunities and activities of gymnastic sports is wide enough, but the question whether this sport is available to everyone and what determines the amount consumers spend on gymnastics services is not answered yet.

The aim of the research. To evaluate household expenses for gymnastic training in Vilnius in order to determine the price of a consumer sports club and provide more approachable and engaging services.

Research tasks:

1. To define the content of household consumption.
2. To study the sports market and investigate the types of market segmentation.
3. To investigate the situation of participants in sports and consumption in Europe and Lithuania.
4. To study the costs of parents whose children attend gymnastics classes in Vilnius.

Research methods. An adapted questionnaire was used in this study to collect data on the consumption costs of the study participants and the popularity and development of gymnastics as a sport in Lithuania.

Conclusions.

1. Household consumers are people who spend their income on consumer goods and services, such as food, clothing, footwear, housing, transport, recreation and other purposes. Expenses can be daily, short-term or investment, for the purchase of durable goods. Household consumers spend more when their incomes are higher and their budgets are distributed according to human needs. As average household spending increases, so does spending on leisure and recreation, including sports.
2. The sports sector is constantly growing and expanding, making it increasingly desirable to the country, participants and spectators. The sports market consists of sports goods and services consumed by active and passive market participants. The sports market is segmented by: type, sort, source of income and geographical distribution.
3. Active and passive participants in sport increase consumption and create a greater role for sport in the economy. 49 percent of the Lithuanian population is physically active, the European average is 54 percent, there is a tendency that the number of people involved in sports has decreased over the last 4 years. The number of gymnasts practicing gymnastics is growing in Europe, so is the number of gymnastics participants in Lithuania and the offer of sports clubs and the possibilities for children to attend them are expanding.
4. Engaging new participants and popularizing the sport is possible only by creating good conditions for training and setting a fair price. The annual cost for a gymnastics club is 1068 EUR. The amount of money parents spend on gymnastics depends on several factors - the location, the amount of the participation fee, transport costs, etc. One third of respondents with household expenses up to € 500 per member allocates expenses to the gymnastics group. The physical well-being of the child and the benefits of the sport to the child's health are important to the parents, so they find the necessary financial resources to satisfy the children's desire to play sports.

Keywords: household, sports market, expenses, gymnastics

PRIEDAI

1 priedas

APKLAUSA

Gerbiamasis, -oji,

Esu Mykolo Romerio Universiteto, Sporto Industrijų Vadybos Magistrantė Kornelija Meškauskaitė.

Rengiamo magistro baigiamojo darbo tikslas – išanalizuoti Vilniaus mieste tėvų patiriamas išlaidas vaikų gimnastikos sportui (vadovė prof. V. Čingienė).

Apklausa yra anoniminė, o tyrimo rezultatai bus apibendrinti. Prašau skirti 10-15 min. atsakyti į pateiktus klausimus pažymint pasirinktą atsakymo variantą arba įrašant tinkamą. Klausimynas sudarytas iš 25 klausimų.

Dėkojame Jums už geranorišką dalyvavimą apklausoje.

* Required

1. Jūsų lytis: *

- Vyras
- Moteris

2. Jūsų amžius: *

- Iki 20;
- 21-29;
- 30-39;
- 40-49;
- 50-59;
- Virš 60;

3. Jūsų šeimyninė padėtis: *

- Vedęs/ištekėjusi;
- Nevedęs/ netekėjusi;
- Išsiskyres/išsiskyrusi;
- Našlys/našlė;

4. Jūsų išsimokslinimas: *

- Aukštasis universitetinis;
- Aukštasis neuniversitetinis;
- Vidurinis;
- Nebaigtas vidurinis;

5. Jūsų pagrindinis užsiėmimas: *

- Aukščiausio, vidutinio lygio vadovas;
- Specialistas, tarnautojas;
- Darbininkas, techninis darbuotojas;
- Smulkus verslininkas;
- Ūkininkas;
- Bedarbis;
- Pensininkas;
- Moksleivis/ studentas;
- Namų šeimininkė;

6. Pajamos, tenkančios vienam namų ūkio nariui per mėnesį, t.y. šeimos pajamas padalinti iš asmenų skaičiaus: *

- Iki 200 eur;
- 201 -300 eur;
- 301-500 eur;
- 501 – 750 eur;
- 751- 1000 eur;
- 1001-1500 eur;
- 1501 eur ir daugiau;

7. Ar Jūs pats/ pati (bent kartais) sportuojate ar sistemingai domitės kokia nors sporto šaka? *

- Taip, sportuoju
- Taip, domiuosi
- Ne, neužiimu pats/ pati ir ypatingai nesidomiu

7.1. Įrašykite, kokia sporto šaka domitės ar sportuojate?

---

8. Kiek vaikų yra Jūsų šeimoje? (įrašykite) *

---

9. Kokio amžiaus yra vaikai? (įrašykite) *

---

10. Kokia gimnastiką lanko jūsų vaikas(ai)? *

- Sportinė gimnastika
- Lavinamoji/bendroji gimnastika
- Meninė gimnastika

11. Kur sportuoja jūsų vaikas(ai)? *

- Sporto mokykloje;
- Sporto centre/klube;
- Kitoje organizacijoje;

12. Renkant gimnastikos būrelį vaikui aš atsižvelgiu į: *

	Sutinku	Nei sutinku nei nesutinku	Nesutinku
Vaiko norus			
Sportavimo vietą			
Rekomendacijas			
Trenerį			
Sporto veiklos kokybę			
Sporto veiklos kainą			
Sporto veiklos kokybės ir kainos santykį			
Sporto veiklos populiarumą			
Vaiko gabumus			

13. Kaip dažnai sportuoja Jūsų vaikas ? *

- 5 kartus per savaitę ir dažniau;
- 3-4 kartus per savaitę;
- 1-2 kartus per savaitę;
- 1-3 kartus per mėnesį;
- Rečiau;

14. Kiek laiko paprastai trunka Jūsų vaiko užsiėmimas? *

- Pusvalandį ar mažiau (30 minučių ar mažiau);
- Nuo pusvalandžio iki valandos (nuo 31 iki 60 minučių);
- Nuo valandos iki pusantros (nuo 61 iki 90 minučių);
- Daugiau nei pusantros (91 minučių ir daugiau);

15. Kaip seniai sportuoja Jūsų vaikas ? *

- Mažiau nei metus;
- 1-2 metus;
- 3 m. ir daugiau;

16. Ar Jūsų vaikas sportuodamas organizacijoje gauna krepšėlį neformaliajam vaikų švietimui (NVŠ)?

- Taip;
- Ne;
- Nežinau;

Klausimai apie patirtas finansines išlaidas. Toliau norėtume užduoti keletą klausimų apie su sporto veikla susijusias finansines išlaidas. Prašome atkreipti dėmesį, kad pateikti klausimai susiję su išlaidomis gimnastikos sporto šakai per pastaruosius 12 mėn. (2019 m. sausio - gruodžio mėn.).

Jeigu Jums nepavyks tiksliai atsiminti išlaidų, pabandykite kiek įmanoma tiksliau.

17. Išlaidos vaiko gimnastikos aprangai (kojinės, kelnės, marškinėliai, kt.)*

Jeigu pasirinkote (turėjau asmeninių išlaidų), toliau įrašykite kokią sumą išleidote laikotarpyje (2019 m. sausio - gruodžio mėn.).

- Turėjau asmeninių išlaidų
- Išlaidas padengė kiti (rėmėjai, klubas ir pan.)
- Neturėjau jokių išlaidų

17.1. Patyriau asmeninių išlaidų vaiko gimnastikos sporto aprangai per pastaruosius 12 mėn.*

---

18. Išlaidos sporto priemonėms, įrangai (kamuoliai, šokdynė, svareliai, kt.)*

Jeigu pasirinkote (turėjau asmeninių išlaidų) toliau įrašykite kokią sumą išleidote laikotarpyje (2019 m. sausio - gruodžio mėn.).

- Turėjau asmeninių išlaidų
- Išlaidas padengė kiti (rėmėjai, klubas ir pan.)

- Neturėjau jokių išlaidų

18.1. Patyriau asmeninių išlaidų vaiko gimnastikos sporto priemonėms per pastaruosius 12 mėn. *

---

19. Išlaidos pastovioms kelionėms į treniruotę lengvąja mašina *

Jeigu pasirinkote (turėjau asmeninių išlaidų) toliau įrašykite kokią sumą išleidote laikotarpyje (kilometrų skaičius nuo namų ar ugdymo įstaigos iki sportavimo vietos ir atgal x kilometro kaina x kartų per savaitę x kiek mėnesių buvo sportuota = patirtos išlaidos 2019m. sausio - gruodžio mėn.)

- Turėjau asmeninių išlaidų
- Išlaidas padengė kiti (rėmėjai, klubas ir pan.)
- Neturėjau jokių išlaidų

19.1. Patyriau asmeninių išlaidų kelionei į treniruotę lengvąją mašina per pastaruosius 12 mėn. *

---

20. Asmeninės išlaidos kelionėms į varžybas, turnyrus lengvąja mašina per pastaruosius 12 mėn. *

Jeigu pasirinkote (turėjau asmeninių išlaidų) toliau įrašykite kokią sumą išleidote laikotarpyje (2019 m. sausio - gruodžio mėn.).

- Turėjau asmeninių išlaidų
- Išlaidas padengė kiti (rėmėjai, klubas ir pan.)
- Neturėjau jokių išlaidų

20.1. Patyriau asmeninių išlaidų kelionėms į varžybas, turnyrus lengvąją mašina per pastaruosius 12 mėn. *

---

21. Išlaidos mėnesiniam dalyvavimo mokesčiui 2019 m. sausio - gruodžio mėn. *

Jeigu pasirinkote (turėjau asmeninių išlaidų) toliau įrašykite kokią sumą išleidote laikotarpyje (2019 m. sausio - gruodžio mėn.).

- Turėjau asmeninių išlaidų
- Išlaidas padengė kiti (rėmėjai, klubas ir pan.)
- Neturėjau jokių išlaidų

21.1. Patyriau išlaidų mokant mėnesinį dalyvavimo mokestį 2019 m. sausio-gruodžio mėn. *

Kaip apskaičiuoti? (mėnesinis dalyvavimo mokestis x kiek mėnesių buvo mokėta įmoka = turėtos išlaidos 2019m. sausio - gruodžio mėn.)

---

22. Išlaidos draudimui 2019 m. sausio - gruodžio mėn. *

Jeigu pasirinkote (turėjau asmeninių išlaidų) toliau įrašykite kokią sumą išleidote laikotarpyje (2019 m. sausio - gruodžio mėn.).

- Turėjau asmeninių išlaidų
- Išlaidas padengė kiti (rėmėjai, klubas ir pan.)
- Neturėjau jokių išlaidų

22.1. Patyriau asmeninių išlaidų draudimui 2019 m. sausio - gruodžio mėn.

---

23. Išlaidos stovykloms 2019 m. sausio - gruodžio mėn. *

Jeigu pasirinkote (turėjau asmeninių išlaidų) toliau įrašykite kokią sumą išleidote laikotarpyje (2019 m. sausio - gruodžio mėn.).

- Turėjau asmeninių išlaidų
- Išlaidas padengė kiti (rėmėjai, klubas ir pan.)
- Neturėjau jokių išlaidų

23.1. Patyriau asmeninių išlaidų stovykloms Lietuvoje bei užsienyje per 12 mėn. *

23.2. Kiek kartų per 2019.01.-12 laikotarpį Jūsų vaikas dalyvavo sporto stovykloje Lietuvoje? *

23.3. Kiek kartų per 2019.01-12 laikotarpį Jūsų vaikas dalyvavo sporto stovykloje užsienyje? *

---

24. Išlaidos maisto papildams, vitaminams 2019 m. sausio - gruodžio mėn. *

Jeigu pasirinkote (turėjau asmeninių išlaidų) toliau įrašykite kokią sumą išleidote laikotarpyje (2019 m. sausio - gruodžio mėn.).

- Turėjau asmeninių išlaidų
- Išlaidas padengė kiti (rėmėjai, klubas ir pan.)
- Neturėjau jokių išlaidų

24.1. Patyriau asmeninių išlaidų maisto papildams, vitaminams per 12 mėn. *

---

25. Kiek Jūs sutinkate su žemiau pateiktu teiginiu: *

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei sutinku nei nesutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Sportas yra mano gyvenimas/ Aš esu sportiškas					
Mano vaikas(ai) yra sportiškas(i), aktyvus(ūs) fiziškai					
Man svarbi vaiko fizinė sveikata					
Pagal galimybes aš su vaiku užsiimu sportine veikla namuose/kieme					
Šeimos biudžetas patiria sunkumų finansuojant vaiko sporto veiklą					
Vaikams gimnastikos pasiūla yra gausi					
Sporto reikšmė Lietuvos politikoje yra labai vertinama					

Ačiū už dalyvavimą!

Tikiuosi nebuvo labai sunku suprasti ir užpildyti šią anketą. Ši informacija mums labai svarbi. Esame labai dėkingi, kad sudalyvavote mūsų apklausoje. Gražios dienos!

El. paštas – komeskauskaite@stud.mruni.eu